

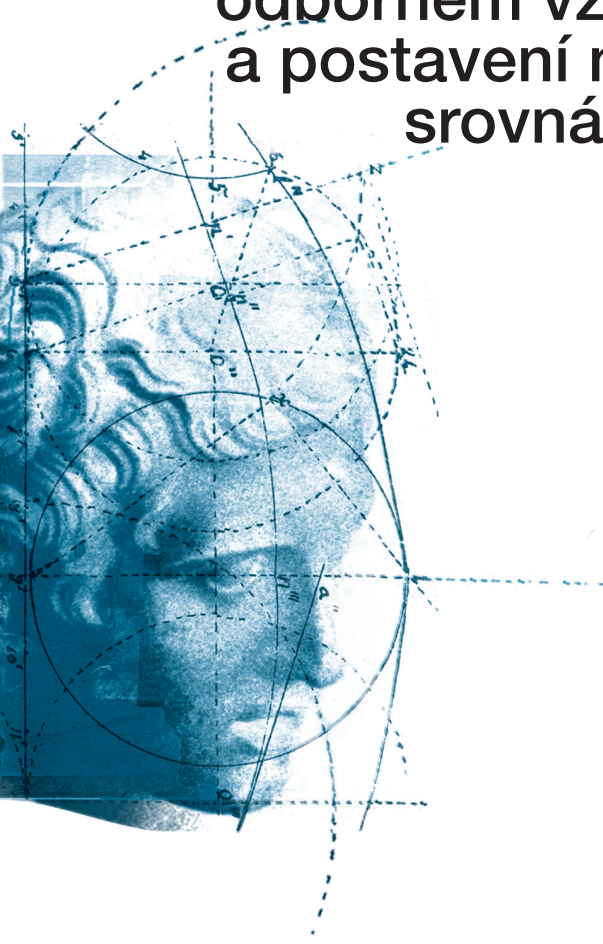

Národní pedagogický institut
České republiky

**Vývoj vzdělanostní a oborové struktury
žáků a studentů ve středním a vyšším
odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR
a postavení mladých lidí na trhu práce ve
srovnání se stavem v Evropské unii
2019/20**

Ing. Jiří Vojtěch
Mgr. Martin Štěpánek

Praha 2020

1. Úvodem	5
2. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání	7
3. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů.....	12
4. Vývoj oborové struktury žáků ve středním a vyšším odborném vzdělávání.....	19
5. Podíly nově přijímaných do středního odborného vzdělávání a jejich vývoj v zemích EU.....	36
5.1 Stav a vývoj podílů nově přijatých do odborného vzdělávání.....	36
5.2 Stav a vývoj vzdělanosti v zemích EU – středoškolské vzdělání	37
5.3 Stav a vývoj vzdělanosti v zemích EU – terciární vzdělání	39
6. Ohrožení mladých chudobou a sociálním vyloučením v EU	42
6.1 Ohrožení mladých chudobou a sociálním vyloučením	42
6.2 Ohrožení mladých chudobou a sociálním vyloučením (mladí žijící/nežijící s rodiči)	44
7. Závěr	46

Publikace vznikla v rámci kmenové činnosti analytického oddělení v rámci úkolů 28. A/5 a 45. E/2

Výchozí údaje pro kapitoly 2 až 4 jsou z MŠMT, další vycházejí z údajů VŠPS Českého statistického úřadu, webu Cedefopu a databází Eurostatu.

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii 2019/20

Ing. Jiří Vojtěch, Mgr. Martin Štěpánek

© Národní pedagogický institut České republiky, 2020

Přehled členění vzdělanostní struktury používaného v publikaci ¹

Střední vzdělání s výučním listem

Střední vzdělávání s výučním listem – SVsVL (kategorie E+H) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s výučním listem**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do tříletých a výjimečně do dvouletých vzdělávacích programů (asi 4 % žáků, pouze v kategorii E) a po absolvování získají výuční list. Obory kategorie E jsou koncipovány jako obory s nižšími nároky v oblasti všeobecného a obecně odborného vzdělání; absolventi jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací. Podíl jejich žáků je 13,7 % z nově přijatých do učebních oborů (E+H).

Střední vzdělání (bez výučního listu, maturitní zkoušky)

Střední vzdělávání – bez MZaVL (kategorie C, J) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do dvouletých vzdělávacích programů (u oborů kategorie C – praktická škola i do jednoletých) poskytujících střední vzdělání; po absolvování získají vysvědčení o závěrečné zkoušce. Jejich podíl dosahuje necelé 1 % přijatých do středního vzdělávání.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou

Střední vzdělávání s MZ (odborné) – SVsMZ (kategorie M) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do čtyřletých vzdělávacích programů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou, včetně programů realizovaných ve školách zřízených pro žáky se zdravotním postižením, po absolvování získají maturitní vysvědčení.

Střední vzdělávání s MZ – lycea – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky nově přijaté do oborů lyceí. V této kapitole v údajích o podílech žáků (obr. 3, tab. 1) je jejich podíl uveden samostatně, v dalších kapitolách jsou lycea zahrnuta mezi obory poskytující střední vzdělání s MZ (odborné) – SVsMZ (kateg. M). Prvotním cílem oborů lyceí je připravit žáky pro studium na vysokých školách a vyšších odborných školách v souladu s odbornou profilací oborů lyceí (např. technickou, ekonomickou).

Střední vzdělávání s MZ a odborným výcvikem – SVsMZ (kategorie L0) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky nově přijaté do vzdělávacích programů, jejichž součástí je i odborný výcvik, jsou vlastně i vyučeni, i když výuční list nedostávají. Po absolvování získají maturitní vysvědčení. Absolventi jsou připraveni pro náročné dělnické práce nebo nižší řídicí funkce.

Střední vzdělávání s MZ – gymnázia – SVsMZ (kategorie K) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: jsou zde zahrnuti žáci gymnaziálního vzdělávání všech délek, včetně žáků se zdravotním postižením. Pro možnost srovnání podílů žáků procházejících středním vzděláváním nejsou započítáváni ti, kteří byli právě přijati do 1. ročníků víceletých gymnázií, **údaje se vztahují na věkovou hladinu odpovídající 1. ročníkům čtyřletého gymnaziálního vzdělávání**. Jsou zde tedy zahrnuti všichni nově přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a ve víceletých gymnáziích studující v ročnících odpovídajících 1. ročníkům čtyřletých gymnázií (3. a 5. ročník).

Střední vzdělávání s MZ – **nástavbové studium** (kategorie L5) – umožňuje ve dvouletém denním studiu nebo tříletém studiu v jiných formách dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou** těm, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v tříletých oborech. Absolventi získají maturitní vysvědčení, zároveň již vlastní výuční list.

Zkrácené studium je určeno výhradně pro absolventy s maturitní zkouškou nebo výučním listem. Maturanti mohou získat ve zkrácené době (2 roky v denní formě) maturitní vzdělání v dalším oboru, vyučení (i maturanti) dosáhnou ve zkrácené době (1–2 roky) výučního listu.

Vyšší odborné vzdělání

Vyšší odborné vzdělávání – kategorie N – zahrnuje žáky přijaté do vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání v délce 3 a 3,5 roku. Vzdělávání se ukončuje absolutoriem, dokladem o dosažení vyššího odborného vzdělání je vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy.

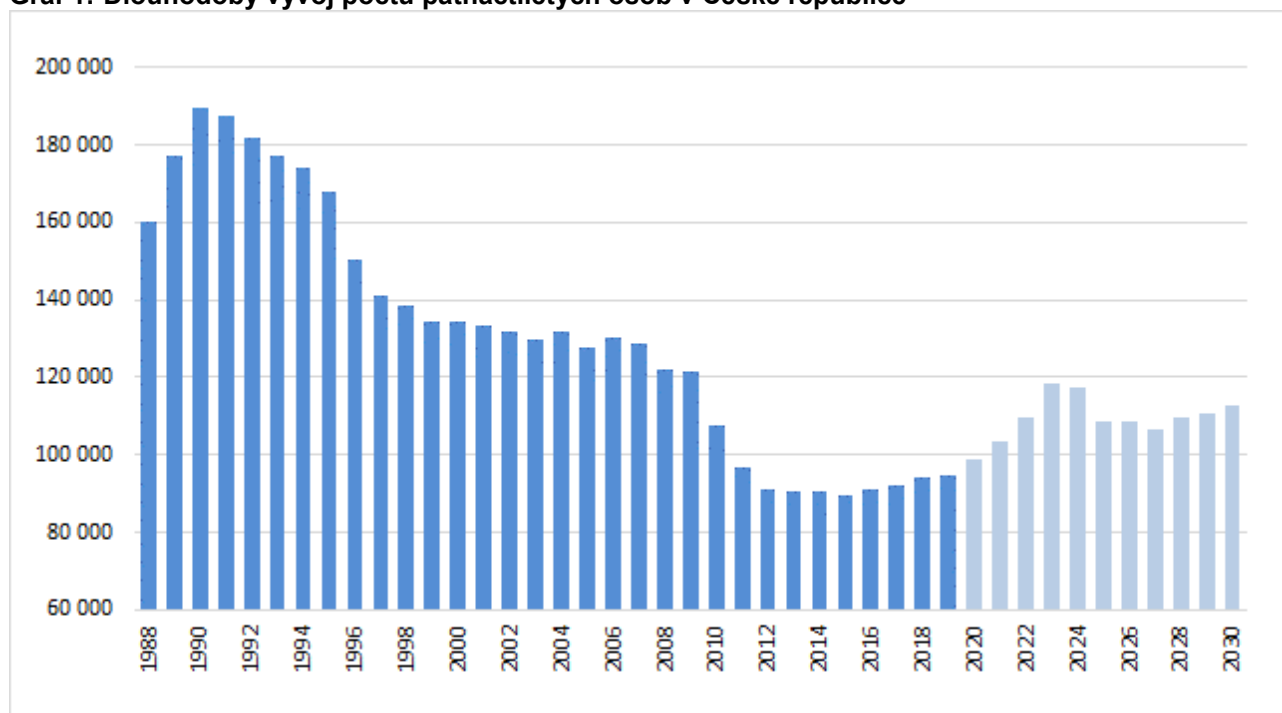
¹ Údaje o délce vzdělávání se vztahují k denní formě studia žáků bez zdravotního postižení, vzdělávací programy realizované ve školách pro žáky se zdravotním postižením a dále programy v jiných formách studia bývají o rok delší. Do jiných forem studia je zahrnuto dálkové, večerní, distanční a kombinované studium.

1. Úvodem

Ve školním roce 2019/20 zesiluje trend, který **začal v roce 2017 – nárůst počtu žáků vstupujících do 1. ročníků středních škol**. V letošním roce je už nárůst docela výrazný, jedná se o 2 798 žáků, což představuje 2 % nově přijímaných (loni to bylo pouze 484 žáků, 0,5 %, v roce 2017 pak 129 žáků; 0,1 %). Tento nárůst bude pokračovat i v dalších letech, jak je zřejmé z grafu 1. Uvedenou skutečnost poněkud problematizuje velký podíl žáků (kolem 2,5 %), kteří po ukončení povinné školní docházky v základní škole nepokračují ve vzdělávání. K tomuto nedobrému stavu přispívá zejména velký zájem zaměstnavatelů o pracovní sílu, část těchto žáků se tak uplatní na trhu práce jako nekvalifikovaní pracovníci. Určitá část žáků pak zůstává bez zaměstnání.

Průběh vývoje počtu patnáctiletých ukazuje výraznější nárůst v dalších letech, lze očekávat téměř desetiletí nárůstu počtu přijímaných. Nárůst přijímaných oproti počtu patnáctiletých se projevuje poněkud opožděně – je to dáno např. odklady přijetí do 1. třídy i delší dobou vzdělávání některých žáků na základní škole vlivem neprospěchu.

Graf 1: Dlouhodobý vývoj počtu patnáctiletých osob v České republice

Zdroj dat: ČSÚ

Dosavadní komplikovaná situace škol s nízkými počty žáků se ani ve školním roce 2019/20 zásadně nezlepší a pokles celkových počtů žáků bude ještě pokračovat, výrazné zlepšení se projeví až po roce 2020. Ve středním školství tak i dále výrazně přebývají kapacity, klesá velikost tříd a počty žáků na učitele, což je, vzhledem ke značnému počtu oborů vzdělání, problémem i z hlediska zajištění kvalitní výuky a vybavení škol. V některých krajích dochází k dílčí optimalizaci vzdělávací nabídky, ale pro krajské orgány je to velmi nepopulární opatření. Školám by z ekonomického pohledu mohl pomoci nový způsob financování, ale nedostatek žáků a malá naplněnost škol zůstane i nadále problémem.

Také pro zaměstnavatele je toto období velice nepříznivé, protože se počty vycházejících absolventů nacházejí v minimu a zvýšení počtu absolventů se výrazněji projeví až po roce 2023. To je velmi nepříjemné zejména ve vztahu k rostoucí ekonomice a potřebě pracovních sil. Zdůrazňování potřebnosti a uplatnitelnosti vyučených absolventů i podpora formou stipendií či jiných výhod, pořádání propagačních akcí apod. ovlivňují žáky a jejich rodiče a vedly k nárůstu podílu nově přijímaných do elektrotechnických, stavebních a chemických učebních oborů, bohužel však došlo k poklesu u oborů strojírenských. Celkově však podíl přijímaných do učebních oborů vzrostl oproti předchozímu roku o 1 500, což představuje nárůst o 5 %.

Vývoj počtu absolventů (obr. 2) je skutečně znepokojivý, ovšem není ovlivněn jen školstvím, ale především vývojem populace, tedy vývojem počtu přijímaných žáků před několika lety. Z grafu je

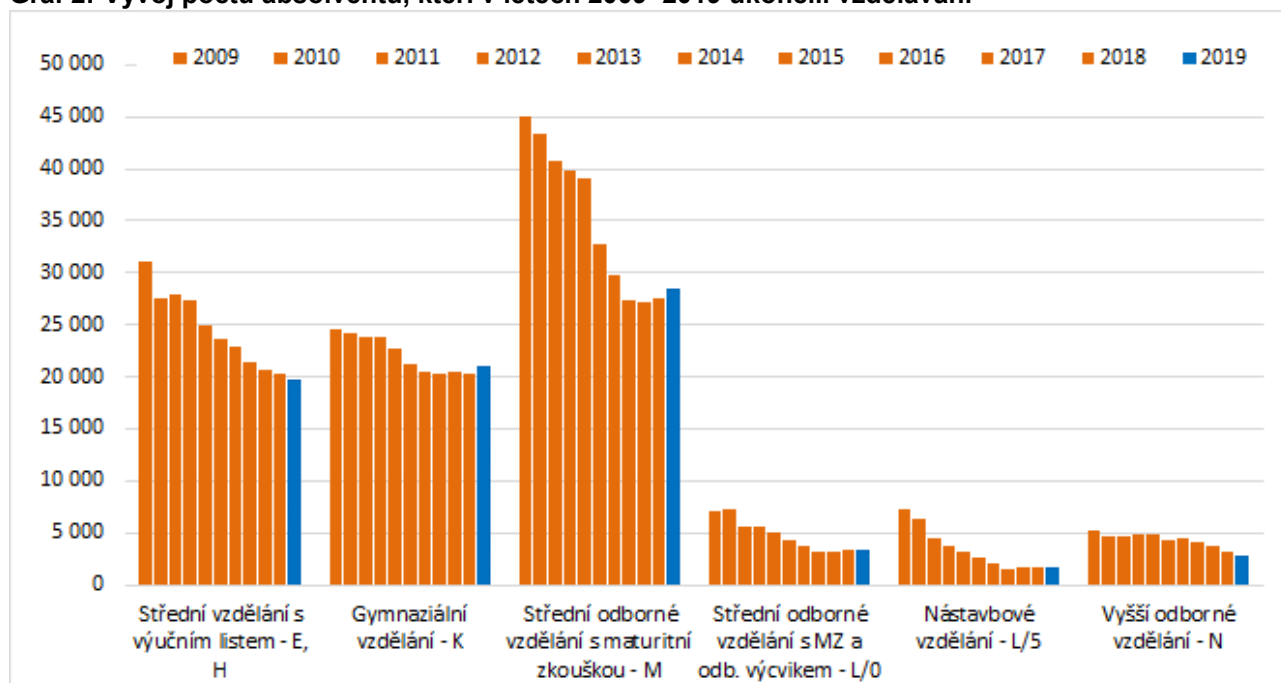
zřejmé, že pokles počtu absolventů se výrazně zpomaluje, s výjimkou vyučených. Zde se zřejmě projevuje faktor předčasného ukončování vzdělávání, který je významný zejména u žáků v učebních oborech. Podíl žáků v učebních oborech, kteří odcházejí ze vzdělávání, aniž by získali výuční list, dosahuje přibližně 15 % z těch, kteří byli přijati do 1. ročníku.

Dalším negativním faktorem je skutečnost, že vyučení ve značné míře nepracují v profesi, ve které se vyučili. Až 40 % vyučených pracuje na pozicích, které neodpovídají jejich vzdělání a kde nevyužívají získané vzdělání a kvalifikaci (u maturantů je to 33 %). Z hlediska skupin oborů je nejlepší situace ve strojírenských oborech, zde pracuje zcela mimo obor pouze 19 % vyučených.

Na druhé straně je však zřejmé, že podíl žáků v učebních oborech je odpovídající budoucím potřebám naší společnosti. Střední odborné vzdělávání s maturitou, zahrnující přes 40 % populačního ročníku, rovněž připravuje pracovníky, kteří se mohou uplatnit v dělnických pozicích odpovídajících vývoji technologií, kde nejsou rozhodující jen manuální dovednosti, ale mnohdy i převažuje potřeba dovedností intelektuálních.

U maturantů je problémem velký počet žáků, kteří neuspějí u maturitní zkoušky. Někteří žáci sice maturitní zkoušku složí v pozdějším termínu, někteří opakují, jiní přejdou do učebního oboru, nezanedbatelná část však odejde ze vzdělávání a jsou pak na trhu práce klasifikováni jako pracovníci se základním vzděláním a v počtech absolventů SŠ se neobjeví.

Graf 2: Vývoj počtu absolventů, kteří v letech 2009–2019 ukončili vzdělávání

2. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání

Vývoj vzdělanostní struktury podle kategorií vzdělání je možné sledovat podle počtu žáků a dále i podle jejich podílu na celku žáků, kteří přicházejí do středního vzdělávání ze základní školy nebo z nižšího stupně gymnaziálního vzdělávání.

Sledování údajů o **vývoji počtu** nově přijatých žáků bylo v situaci výrazné proměnlivosti počtu patnáctiletých v příslušných populačních ročnících málo funkční, protože téměř ve všech kategoriích docházelo v minulých letech k poklesu, a nelze tedy dobře srovnávat vývoj mezi jednotlivými kategoriemi. Výrazný pokles skončil v roce 2012/13, od té doby klesaly počty nově přijatých mírně, v roce 2017 se pokles zastavil a ve shodě s populačním vývojem začal mírný nárůst. Porovnávání ale trvale provádíme především na základě **podílů** nově přijímaných.

Vývoj podílů žáků vstupujících do oborů poskytujících **vzdělání s výučním listem** (kategorie H+E) doznal ve sledovaném období 2009–2019 docela výrazných změn. Až do roku 2008 jejich podíl klesal (až na hodnotu 30,3 %), v roce 2008/09 došlo k obratu a tento podíl trvale mírně narůstal, až v roce 2012/13 dosáhl maxima (32,1 %). Potom následoval opět mírný pokles a po stabilitě v letech 2016 až 2018 (nepatrně pod 30 %) došlo v roce **2019/20 k nárůstu podílu přijatých do učebních oborů na hodnotu 30,0 %**. Vlivem nárůstu v populačním ročníku patnáctiletých narůstá i počet přijímaných. V roce 2019/20 bylo přijato 30 912 žáků, což je o téměř 1 500 žáků více než v loňském roce.

V „klasických“ **maturitních oborech v odborném vzdělávání** (kategorie M) dochází v období 2009–2019 rovněž ke kolísání – po nárůstu do roku 2009/10 až na hodnotu 36,9 % následuje pokles až do roku 2012/13 (34,8 %), pak opět mírný nárůst (s malým propadem v roce 2015/16) na maximum sledovaného období (37,6 %). **Současná hodnota podílu žáků přijatých do maturitních oborů odborného vzdělání bez odborného výcviku představuje 37,5 %**. I zde vlivem nárůstu počtu patnáctiletých ale počet přijímaných narůstá. V roce 2019/20 bylo přijato 38 632 žáků, což je o téměř 930 žáků více než v loňském roce.

V **maturitních oborech zahrnujících odborný výcvik** (kategorie L0) dochází od roku 2008 s nepatrným kolísáním k poklesu, v posledním roce tvoří **podíl přijatých žáků 5,7 %**. I tak jde o nezanedbatelný podíl téměř 6 % nově přijatých. Žáci této formy vzdělání absolvují i odborný výcvik, a to prakticky ve stejném rozsahu jako žáci ve tříletých učebních oborech, a jsou připraveni jako vysoce kvalifikovaní dělníci pro náročná povolání. Určitý podíl žáků již v současné době v rámci experimentálního ověřování zároveň získá i výuční list.

Podíl žáků vstupujících do **gymnaziálního vzdělávání** (u víceletých do jeho vyššího stupně) se po výraznějším nárůstu v letech 2009/10 až 2012/13 zastavil **na hodnotě 22,5 % a pomalu klesá** (současná hodnota je 22,1 %).

Z porovnání vývoje počtů a podílů jednotlivých skupin oborů v kategorii vyučených (podrobněji viz obr. 7 a 8 a tab. 10) je zřejmé, že k **největšímu nárůstu** došlo ve skupině oborů Elektrotechnika (o 0,6 p. b.) a po mnoha letech poklesu opět stejně jako v roce 2018/19 i v oborech skupiny Stavebnictví (o 0,4 p. b.). **Největší pokles** byl opět bohužel zaznamenán ve strojírenských oborech (–1,5 p. b.) a dále v oborech gastronomických (–0,3 p. b.) a uměleckých (–0,2 p. b.).

V maturitních oborech vykazují největší meziroční **nárůst** skupiny Zdravotnictví (0,3 p. b.), Stavebnictví (0,2 p. b.) a po mnoha letech poklesu i skupina Gastronomie, hotelnictví a turismus (0,1 p. b.). Vysoký meziroční **pokles** vykazuje skupina Strojírnoství (–0,5 p. b.), podstatně menší pak skupiny Elektrotechnika a Právní a veřejnosprávní činnosti (obě –0,1 p. b.). Podrobné údaje k vývoji ve skupinách oborů přináší kapitola 4.

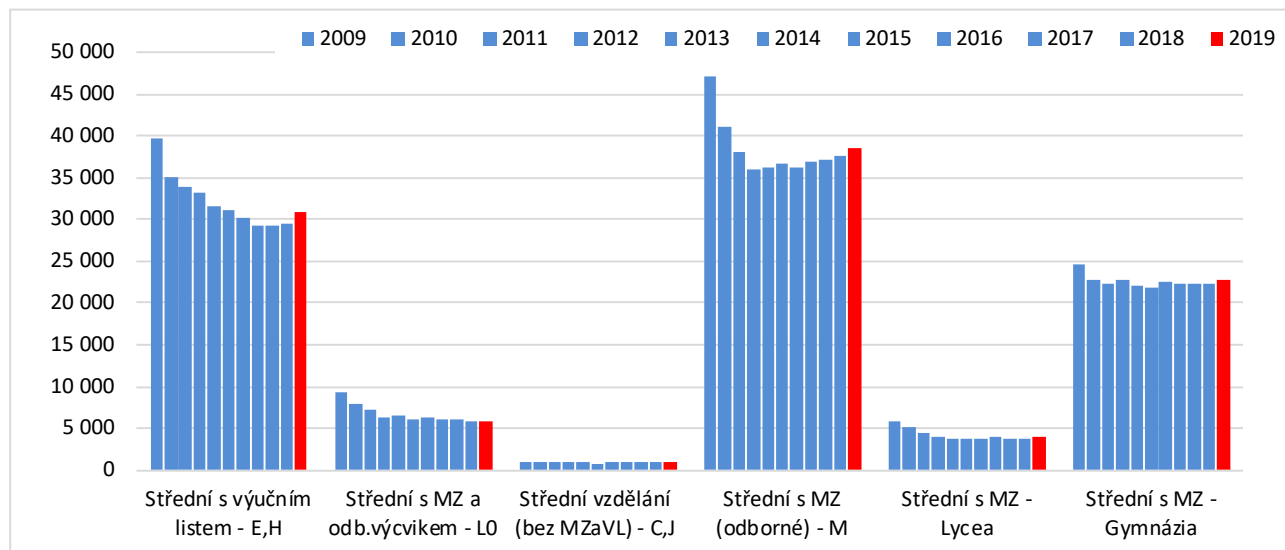
Názorný pohled na vývoj počtů a podílů žáků vstupujících, či přesněji nově přijatých do jednotlivých kategorií vzdělání v denní formě poskytují grafy 3a a 3b. **Graf 3a** znázorňuje vývoj **počtu žáků vstupujících do středního vzdělávání** (jsou zde zahrnuti žáci nově přijatí do 1. ročníků středních škol a věkově odpovídajících ročníků víceletých gymnázií v absolutních počtech). V **grafu 3b** je uveden vývoj **podílů nově přijatých žáků v uvedených kategoriích vzdělání**. Jsou zde zřejmé proporce počtu žáků procházejících uvedenými druhy vzdělání. Tabulka s konkrétními údaji o počtech žáků a jejich podílech je uvedena dále (tab. 1).

Do počtu žáků **jsou zahrnuti i žáci se zdravotním postižením**, a to jak žáci škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (tzv. speciálních škol), tak žáci se zdravotním postižením integrovaní skupinově nebo individuálně.

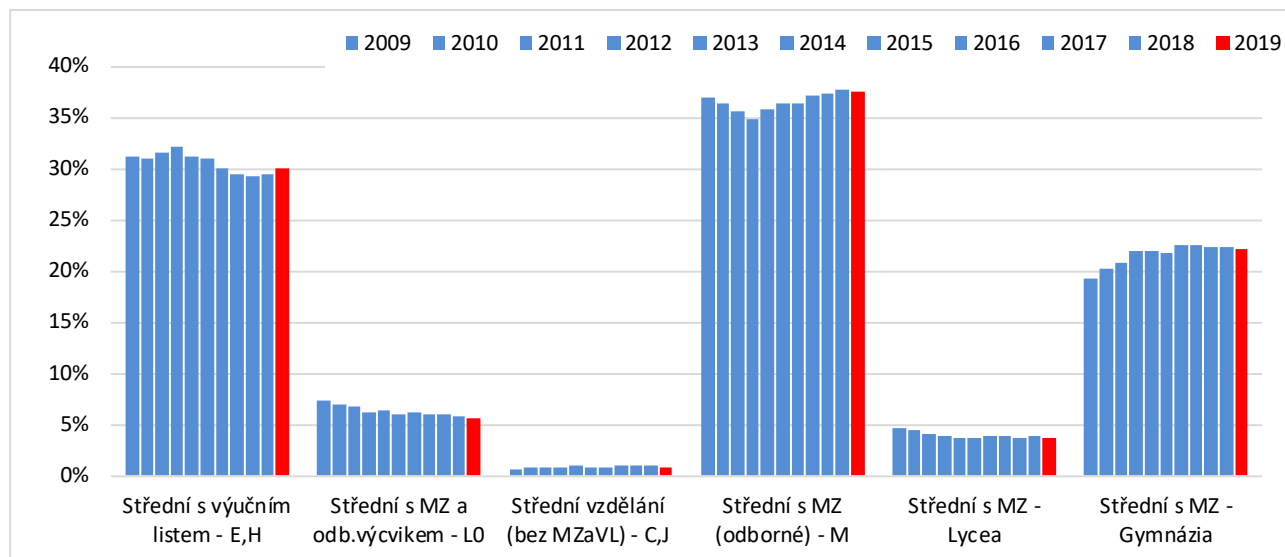
Ve všech údajích a propočtech jsou **zahrnuti i žáci a studenti přijímaní ke studiu v soukromých školách**. Jejich počet v denní formě v oborech pro žáky po základním vzdělání je **12 991, což představuje 12,6 % přijímaných**. V oborech odborného vzdělávání se jedná o 10 987 nově přijatých, z toho v oborech poskytujících výuční list 3 213 žáků, v maturitních oborech zahrnujících odborný výcvik 670 žáků a ve studijních oborech poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou kategorie M 6 954 nových žáků.

V přehledech nejsou zahrnuty **jiné formy vzdělávání** (studium při zaměstnání), počet žáků v něm je poměrně stabilní, ve školním roce 2019/20 činí počet nově přijatých 1 530 žáků, což představuje 1,5 % počtu žáků denního vzdělávání. V oborech poskytujících výuční list (H) představuje jejich podíl 1,3 % žáků denního studia, v maturitních oborech odborného vzdělávání (M) 2,5 %, v maturitních oborech s odborným výcvikem (LO) 0,4 % počtu žáků denního vzdělávání. Podíl gymnazistů studujících v jiné než denní formě činí 0,2 %. Vedle toho je přijímán značný počet žáků do zkrácené formy studia (viz tab. 2), kterou do uváděných procent nezahrnujeme.

Graf 3a: Vývoj počtů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), včetně žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením – denní forma

Graf 3b: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), včetně žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením

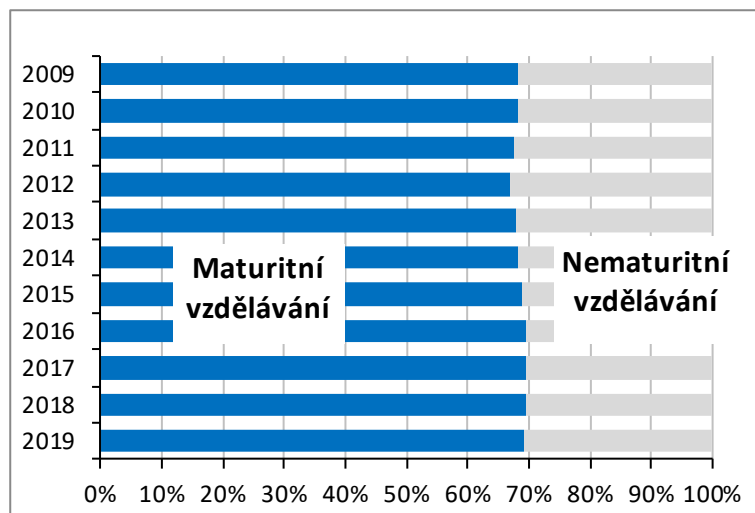
Tab 1: Vývoj počtů a podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), včetně žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením, denní forma

30.9.	Gymnázium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ)				Obory vzdělání kat. H+E a L0			Celkem	z toho s matur.
		s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	s výuč.list.	s matur.	Celkem		
2008	25 994	48 308	6 527	883	55 718	39 858	10 155	50 013	131 725	90 984
2009	24 707	47 131	5 883	943	53 957	39 729	9 413	49 142	127 806	87 134
2010	22 859	41 097	5 059	1 010	47 166	35 090	8 002	43 092	113 117	77 017
2011	22 361	38 187	4 464	1 007	43 658	33 876	7 186	41 062	107 081	72 198
2012	22 811	36 024	3 998	978	41 000	33 202	6 406	39 608	103 419	69 239
2013	22 175	36 256	3 804	971	41 031	31 566	6 486	38 052	101 258	68 721
2014	21 960	36 598	3 795	826	41 219	31 154	6 145	37 299	100 478	68 498
2015	22 524	36 327	3 855	922	41 104	30 118	6 248	36 366	99 994	68 954
2016	22 410	36 923	3 908	1 078	41 909	29 286	6 005	35 291	99 610	69 246
2017	22 375	37 146	3 780	1 082	42 008	29 257	6 099	35 356	99 739	69 400
2018	22 336	37 703	3 847	993	42 543	29 428	5 916	35 344	100 223	69 802
2019	22 744	38 632	3 920	934	43 486	30 912	5 879	36 791	103 021	71 175
rozdíl19-18	408	929	73	-59	943	1 484	-37	1 447	2 798	1 373
%	1,8%	2,5%	1,9%	-5,9%	2,2%	5,0%	-0,6%	4,1%	2,8%	2,0%

Vše v % 30.9.	Gymnázium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ)				Obory vzdělání kat. H+E a L0			Celkem %	z toho s matur.
		s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	s výuč.list.	s matur.	Celkem		
2008	19,73	36,67	4,96	0,67	42,30	30,26	7,71	37,97	100	69,07
2009	19,33	36,88	4,60	0,74	42,22	31,09	7,37	38,45	100	68,18
2010	20,21	36,33	4,47	0,89	41,70	31,02	7,07	38,10	100	68,09
2011	20,88	35,66	4,17	0,94	40,77	31,64	6,71	38,35	100	67,42
2012	22,06	34,83	3,87	0,95	39,64	32,10	6,19	38,30	100	66,95
2013	21,90	35,81	3,76	0,96	40,52	31,17	6,41	37,58	100	67,87
2014	21,86	36,42	3,78	0,82	41,02	31,01	6,12	37,12	100	68,17
2015	22,53	36,33	3,86	0,92	41,11	30,12	6,25	36,37	100	68,96
2016	22,50	37,07	3,92	1,08	42,07	29,40	6,03	35,43	100	69,52
2017	22,43	37,24	3,79	1,08	42,12	29,33	6,11	35,45	100	69,58
2018	22,29	37,62	3,84	0,99	42,45	29,36	5,90	35,27	100	69,65
2019	22,08	37,50	3,81	0,91	42,21	30,01	5,71	35,71	100	69,09
rozdíl19-18	-0,21	-0,12	-0,03	-0,08	-0,24	0,64	-0,20	0,45	-	-0,56

Pozn.: V počtu žáků gymnázií jsou zahrnuti žáci přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a žáci studující ve víceletých gymnáziích v ročnících odpovídajících 1. ročníku čtyřletého gymnázia.

Graf 4: Vývoj podílů nově přijatých žáků v maturitním a nematuritním vzdělávání v denní formě

Ve srovnání s rokem 2009, kdy podíl maturantů dosahoval 68,2 %, je jejich podíl nyní větší o 0,9 p. b. V roce 2012 dosahoval podíl maturantů nejnižší hodnoty 66,9 %, od roku 2013 však podíl žáků vstupujících do oborů s maturitou opět mírně narůstá a v tomto školním roce 2019/20 jejich podíl dosahuje hodnoty 69,1 %.

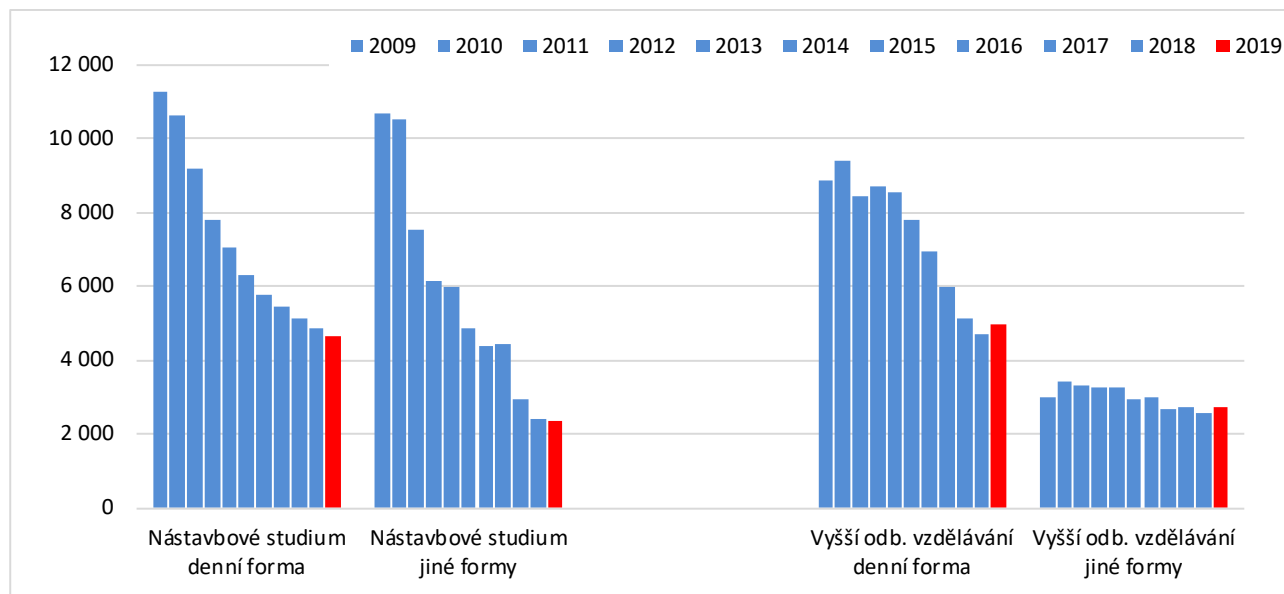
Tab 2: Vývoj počtu žáků nově přijatých do zkráceného studia

30.9.	Zkrácené studium pro získání středního vzdělání			
	s výučním listem		s maturitou	
	denní	jiné	denní	jiné
2009	177	44	22	171
2010	344	63	21	353
2011	428	120	65	480
2012	616	130	101	765
2013	867	191	275	872
2014	1 083	317	273	1 305
2015	1 055	365	188	1 244
2016	914	536	162	1 329
2017	1 071	586	130	1 496
2018	1 007	633	126	1 495
2019	979	701	77	1 513

Počet dospělých vstupujících do zkráceného studia roste, tento počet již není zanedbatelný. V učebních oborech je v denním studiu zájem zejména o obory skupin Elektrotechnika, telekomunikační a VT (428), Strojírenství (137) a Stavebnictví (147), v maturitních oborech pak o skupiny Ekonomika a administrativa (27) a Pedagogika, učitelství a sociální péče (23). Ve studiu při zaměstnání je v učebních oborech výrazný zájem o obory skupiny Elektrotechnika, telekomunikační a VT (586), v maturitních oborech pak o skupinu Pedagogika, učitelství a sociální péče (1233), Zdravotnictví (158) a Stavebnictví (102). Toto rozložení zájmu o získání druhé profese avizuje, jaké kvalifikace tedy absolventi jiných oborů potřebují získat pro své dobré uplatnění.

K výraznějšímu vývoji dochází v počtech žáků, kteří se připravují v oborech navazujících na dříve uvedené kategorie středního vzdělávání, tj. v **nástavbovém a vyšším odborném vzdělávání**. Protože pro tyto kategorie vzdělávání není porovnatelný výchozí základ, je v grafu 5 vyjádřen vývoj **pouze v počtech** nově přijatých žáků a studentů. Číselné hodnoty jsou pak uvedeny v tabulce 3.

Graf 5: Vývoj počtů žáků a studentů nově přijatých do 1. ročníků nástavbového a vyššího odborného vzdělávání

Nejvíce žáků bylo přijato do **nástavbového studia** v denní formě ve školním roce 2003/04, v jiných formách v roce 2008/09, a to v obou případech téměř 12 tisíc žáků. Od té doby se počet přijímaných s mírným kolísáním snižuje, od roku 2011/12 je zřejmý výrazný pokles. V roce 2019/20 bylo nově přijato asi 4,7 tisíce žáků v denním studiu, což představuje proti roku 2008/09 pokles o 60 %, v jiných formách studia je tento pokles 80 %.

Téměř 30 % přijatých toto studium nedokončí, ať již proto, že studium přeruší, nebo že neuspěje u maturitní zkoušky, kde je míra jejich neúspěšnosti velmi vysoká. Do **nástavbového studia v jiných formách studia** byl dříve přijímán velký počet žáků, srovnatelný s počty přijímaných k dennímu studiu, převážně do dálkové formy studia. Počet přijímaných i zde výrazně klesá, počet těch, kteří studium neukončí, dosahuje asi 40 % v denní formě a v jiných formách 50 % přijatých.

**Tab. 3: Vývoj počtů žáků nově přijatých do
nástavbového a vyššího vzdělávání**

30.9.	Nástavbové studium pro absolventy 3I. UO		Vyšší studium (bez konzervatoří)	
	denní	jiné formy	denní	jiné formy
2009	11 287	10 686	8 864	3 006
2010	10 609	10 519	9 414	3 424
2011	9 174	7 514	8 464	3 316
2012	7 791	6 148	8 706	3 260
2013	7 036	6 006	8 548	3 257
2014	6 296	4 861	7 803	2 954
2015	5 802	4 395	6 960	3 025
2016	5 444	4 418	5 990	2 694
2017	5 110	2 950	5 131	2 747
2018	4 857	2 438	4 703	2 568
2019	4 666	2 344	4 972	2 715

Nástavbové studium umožňuje získání vyšší vzdělanostní úrovně vyučeným. Tato možnost má značný význam, protože vzdělání v učebních oborech pak není uzavřenou vzdělávací cestou. Ke studiu v terciárním vzdělávání je pak přijímáno asi 35 % absolventů nástaveb, značná je však jejich studijní neúspěšnost (60 %). Nástavbové studium je důležité pro získávání zájemců o vyučení. I když poměrně značný podíl přihlášených studium nedokončí (jak nástavbové, tak terciární), absolvování i části vzdělávání zvyšuje jejich vzdělanost.

V zájmu společnosti je i rozvoj podnikatelských dovedností vyučených, k němuž dochází právě v nástavbovém oboru Podnikání, do kterého vstupuje asi 60 % přijatých do nástavbových oborů. Tento vysoký podíl je dán i tím, že v mnoha školách není dostatek vyučených absolventů, aby bylo možné sestavit třídu v profesně navazujícím oboru.

Vyšší odborné vzdělávání vykazovalo výrazný rozvoj po roce 1995, kdy nahradilo oblíbené pomaturitní studium. Od roku 2007 do roku 2013 byly počty nově přijímaných v denní i v jiných formách studia víceméně stabilní, po tomto roce dochází v denní formě každoročně k výraznému poklesu. To je způsobeno jednak vlivem populačního vývoje a do jisté míry také neúspěšností u maturitní zkoušky, tedy klesajícím počtem absolventů maturitních oborů, jednak snadnější dostupností bakalářského studia. V roce 2019/20 bylo v denní formě studia přijato 4 972 studujících a v jiných formách pak 2 715 studujících, převážná část studujících byla přijata do skupin oborů 53 Zdravotnictví, 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče a 82 Umění, užití umění. V denní formě studia došlo v těchto skupinách k výraznému nárůstu počtu nově přijatých studentů. Je zřejmé, že příprava ve vyšším odborném studiu zůstává stále oblíbená. Podrobnější údaje jsou uvedeny v kapitole 4.

3. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů

Údaje o vývoji struktury nově přijímaných žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v pohledu krajského členění ukazují rozdíly ve vývoji v jednotlivých krajích způsobené rozdílnými přístupy v respektování potřeby absolventů jednotlivých kategorií vzdělání. Vzhledem k velkému rozsahu údajů zde uvádíme pouze základní data o počtech a podílech žáků vstupujících do 1. ročníků, podobně jako v kapitole 2.

V **tabulce 4** jsou uvedeny **počty žáků** a v **tabulce 5** **podíly žáků** vstupujících do 1. ročníků v jednotlivých kategoriích a krajích, vždy pro roky 2015/16 až 2019/20. Aby byl vývoj v krajích ještě zřetelnější, je v **tabulce 6** spočítán **meziroční nárůst či pokles** v jednotlivých krajích a kategoriích vzdělávání, včetně zvýraznění maxim a hodnot pro porovnání s ČR.

V grafech k vývoji vzdělanostní struktury jsou pro jednotlivé kraje znázorněny proporce žáků nově přijatých do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem, v grafech není znázorněn vývoj podílů žáků v oborech poskytujících střední vzdělání (C a J – necelé 1 % z celku). Pro názornost se v každém grafu opakují sloupce, které představují průměr ČR, rovněž je zachováno stejné měřítko všech grafů. Zřejmý a logický je značně **odlišný stav v Praze, kterou proto do dalších porovnávání nezahrnujeme.**

Do oborů poskytujících **vzdělání s výučním listem** byl v roce 2019/20 přijat největší podíl žáků v Karlovarském (40,2 %) a v Ústeckém kraji (37,9 %), nejmenší potom ve Zlínském kraji (26,3 %). Ve Zlínském kraji je ale tento jev kompenzován vysokým podílem přijatých do oborů s vyučením a maturitou. Největší nárůst byl zaznamenán v Karlovarském kraji (2,2 p. b.) a v Pardubickém kraji (1,5 p. b.). K poklesu došlo pouze ve Středočeském (o 0,4 p. b.) a Jihomoravském kraji (o 0,1 p. b.). **V ČR jako celku podíl přijatých v této kategorii vzrostl (o 0,6 p. b.).**

Do **oborů kategorie L0** (vyučení s maturitou) byl přijat největší podíl žáků ve Zlínském (9,5 %) a Pardubickém kraji (6,7 %), nejmenší podíl pak byl zaznamenán v Karlovarském a Ústeckém kraji (shodně 3,5 %). Trvale výrazně vyšší podíl byl a přetrvává v moravských krajích a v Plzeňském a Jihočeském kraji. Nárůst vykazují Liberecký (0,4 p. b.) a Pardubický kraj (0,3 p. b.). K výraznému poklesu došlo v Karlovarském (1,4 p. b.) a Ústeckém kraji (0,6 p. b.), dále i v krajích Olomouckém a Moravskoslezském (shodně o 0,5 p. b.). **ČR jako celek vykazuje pokles o 0,2 p. b.**

Podíl nově přijatých do čtyřletých gymnázií a pokračujících ve víceletých **gymnáziích** v tomto roce mírně poklesl – na 22,1 %. Největší podíl je v Jihomoravském (25,0 %) a Zlínském kraji (24,7 %), nejmenší v krajích Ústeckém (16,8 %) a Libereckém (17,1 %). Největší úbytek vykazuje Pardubický (1,1 p. b.) a Královéhradecký kraj (0,9 p. b.), nejvyšší nárůst pak kraj Olomoucký (0,6 p. b.). Podíl přijímaných v celku ČR klesl o 0,2 p. b. Opět připomínáme, že neporovnáváme hlavní město Prahu, kde je podíl přijatých a pokračujících 28,3 % a pokles 0,8 p. b.

V **maturitních oborech kategorie M** byl zaznamenán nejvyšší podíl nově přijatých žáků v krajích Královéhradeckém (43,9 %) a Libereckém (42,5 %), nejmenší v Karlovarském kraji (37,4 %) a v Kraji Vysočina (38,2 %). Podíl nově přijatých vykazuje nejvýraznější pokles v krajích Zlínském, Pardubickém a Olomouckém (shodně o 1,0 p. b.), nejvyšší nárůst pak v Středočeském a Jihomoravském kraji (shodně 0,7 p. b.). **V ČR jako celku podíl přijatých v této kategorii klesl (o 0,2 p. b.).**

Do maturitních oborů je přijímán nejvyšší podíl žáků ve Zlínském (73,1 %) a Jihomoravském kraji (70,9 %), nejnižší pak v Karlovarském (59,1 %) a Ústeckém kraji (61,1 %). V tomto komentáři neporovnáváme Prahu, kde je podíl přijatých do maturitních oborů (81,1 %).

V průběhu posledních pěti let vykazují **nejvýraznější poklesy** Liberecký kraj (2,3 p. b. – obory kategorie L0), Karlovarský kraj (1,9 p. b.) a Pardubický kraj (1,6 p. b.) – gymnázia. **Nejvyšší nárůsty** v posledních pěti letech vykazuje Liberecký kraj (4,1 p. b. – obory kategorie M a 3,8 p. b. – učební obory) a dále Zlínský kraj (3,3 p. b. – učební obory). Podrobněji viz tab. 6.

V tabulkách a grafech sledujeme vývoj počtů a podílů žáků gymnázií věkově odpovídajících 1. ročníku čtyřletých gymnázií. Proto není možné srovnávat zde uvedené údaje s jinými údaji, kde se sčítají žáci přijatí do 1. ročníků.

Tab 4: Počty žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) – kraje ČR – denní studium – šk. r. 15/16 až 19/20

Kraj	Šk.r.	Gymnázium	Obory vzděl. kat. M, J a C			Obory vzděl. kat. H+E a L0			Celkem	z toho s matur.
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu. list	s matur.	Celkem		
Hl.m.Praha	15/16	3993	6411	126	6537	2479	793	3272	13802	11197
	16/17	4014	6760	109	6869	2518	800	3318	14201	11574
	17/18	4069	6606	164	6770	2669	767	3436	14275	11442
	18/19	4199	6780	149	6929	2534	766	3300	14428	11745
	19/20	4355	7272	117	7389	2788	864	3652	15396	12491
Středočeský kraj	15/16	2026	3306	109	3415	3051	437	3488	8929	5769
	16/17	2173	3463	83	3546	3020	403	3423	9142	6039
	17/18	2112	3488	159	3647	3106	406	3512	9271	6006
	18/19	2150	3586	141	3727	3155	367	3522	9399	6103
	19/20	2155	3676	139	3815	3134	357	3491	9461	6188
Jihočeský kraj	15/16	1333	2577	37	2614	1986	423	2409	6356	4333
	16/17	1347	2644	41	2685	1936	360	2296	6328	4351
	17/18	1298	2540	38	2578	1944	390	2334	6210	4228
	18/19	1333	2723	52	2775	1942	386	2328	6436	4442
	19/20	1311	2733	30	2763	2063	390	2453	6527	4434
Plzeňský kraj	15/16	985	2106	9	2115	1635	355	1990	5090	3446
	16/17	1007	2210	37	2247	1711	358	2069	5323	3575
	17/18	1036	2248	13	2261	1576	337	1913	5210	3621
	18/19	961	2267	19	2286	1701	341	2042	5289	3569
	19/20	988	2260	25	2285	1789	327	2116	5389	3575
Karlovarský kraj	15/16	547	1029	8	1037	1005	130	1135	2719	1706
	16/17	513	1079	72	1151	958	114	1072	2736	1706
	17/18	501	1071	31	1102	1021	133	1154	2757	1705
	18/19	478	951	10	961	957	123	1080	2519	1552
	19/20	495	1013	20	1033	1089	95	1184	2712	1603
Ústecký kraj	15/16	1491	3363	106	3469	3131	351	3482	8442	5205
	16/17	1465	3405	107	3512	3045	335	3380	8357	5205
	17/18	1424	3311	119	3430	2979	385	3364	8218	5120
	18/19	1351	3354	99	3453	3019	341	3360	8164	5046
	19/20	1419	3447	90	3537	3201	300	3501	8457	5166
Liberecký kraj	15/16	722	1554	36	1590	1520	209	1729	4041	2485
	16/17	663	1655	31	1686	1365	179	1544	3893	2497
	17/18	706	1654	23	1677	1332	182	1514	3897	2542
	18/19	708	1762	30	1792	1406	167	1573	4073	2637
	19/20	700	1745	24	1769	1449	185	1634	4103	2630
Královéhradecký k.	15/16	1193	2480	56	2536	1689	266	1955	5684	3939
	16/17	1198	2457	81	2538	1605	302	1907	5643	3957
	17/18	1165	2378	75	2453	1637	264	1901	5519	3807
	18/19	1192	2350	56	2406	1529	222	1751	5349	3764
	19/20	1219	2504	61	2565	1679	243	1922	5706	3966
Pardubický kraj	15/16	1085	2115	42	2157	1683	345	2028	5270	3545
	16/17	1046	2080	55	2135	1610	314	1924	5105	3440
	17/18	1015	2205	29	2234	1620	377	1997	5246	3597
	18/19	1044	2170	22	2192	1623	332	1955	5191	3546
	19/20	1045	2241	34	2275	1800	369	2169	5489	3655
Kraj Vysočina	15/16	1113	1804	54	1858	1504	341	1845	4816	3258
	16/17	1067	1713	49	1762	1523	301	1824	4653	3081
	17/18	1098	1856	50	1906	1414	356	1770	4774	3310
	18/19	1076	1895	49	1944	1520	337	1857	4877	3308
	19/20	1081	1856	37	1893	1568	321	1889	4863	3258
Jihomoravský kraj	15/16	2749	4148	110	4258	3120	710	3830	10837	7607
	16/17	2650	4087	133	4220	2946	779	3725	10595	7516
	17/18	2712	4120	103	4223	2989	761	3750	10685	7593
	18/19	2721	4154	124	4278	3049	762	3811	10810	7637
	19/20	2766	4324	108	4432	3110	738	3848	11046	7828
Olomoucký kraj	15/16	1430	2245	57	2302	2028	491	2519	6251	4166
	16/17	1401	2369	150	2519	1980	456	2436	6356	4226
	17/18	1411	2422	113	2535	1953	434	2387	6333	4267
	18/19	1321	2515	106	2621	1967	433	2400	6342	4269
	19/20	1353	2445	92	2537	2032	399	2431	6321	4197
Zlínský kraj	15/16	1409	2324	33	2357	1568	592	2160	5926	4325
	16/17	1470	2335	24	2359	1475	528	2003	5832	4333
	17/18	1416	2284	27	2311	1449	543	1992	5719	4243
	18/19	1434	2331	26	2357	1504	556	2060	5851	4321
	19/20	1441	2264	34	2298	1534	555	2089	5828	4260
Moravskoslezský k.	15/16	2448	4720	139	4859	3719	805	4524	11831	7973
	16/17	2396	4574	106	4680	3594	776	4370	11446	7746
	17/18	2412	4743	138	4881	3568	764	4332	11625	7919
	18/19	2368	4712	110	4822	3522	783	4305	11495	7863
	19/20	2416	4772	123	4895	3676	736	4412	11723	7924
Česká republika	15/16	22524	40182	922	41104	30118	6248	36366	99994	68954
	16/17	22410	40831	1078	41909	29286	6005	35291	99610	69246
	17/18	22375	40926	1082	42008	29257	6099	35356	99739	69400
	18/19	22336	41550	993	42543	29428	5916	35344	100223	69802
	19/20	22744	42552	934	43486	30912	5879	36791	103021	71175

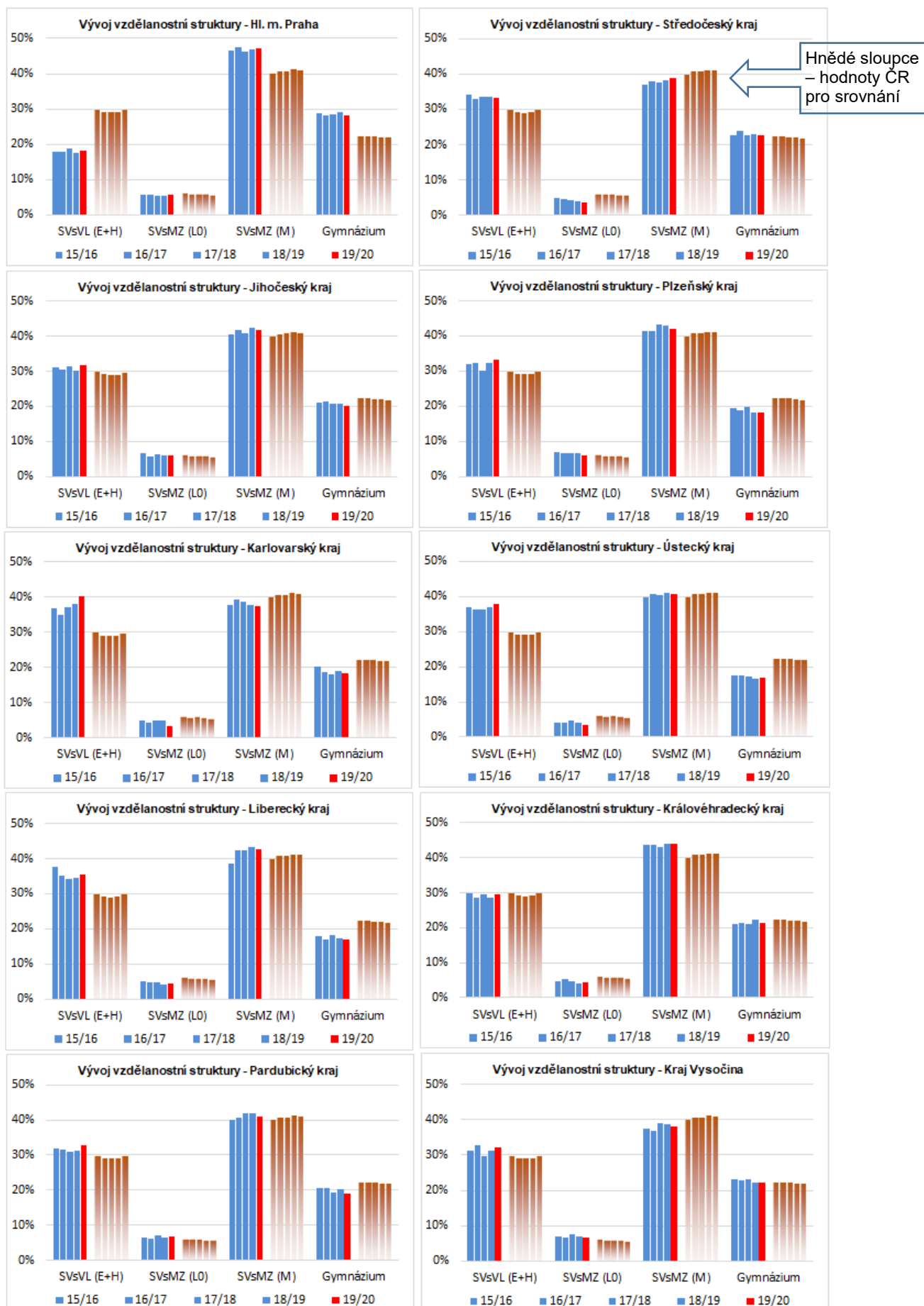
Tab 5: Podíly žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) – kraje ČR – denní studium – šk. r. 15/16 až 19/20

Kraj	Šk. r.	Gymnázium	Obory vzděl. kat. M, J a C			Obory vzděl. kat. H+E a L0			Celkem z toho s matur.	
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu. list	s matur.	Celkem		
Hl.m. Praha	15/16	28,9%	46,4%	0,9%	47,4%	18,0%	5,7%	23,7%	100%	81,1%
	16/17	28,3%	47,6%	0,8%	48,4%	17,7%	5,6%	23,4%	100%	81,5%
	17/18	28,5%	46,3%	1,1%	47,4%	18,7%	5,4%	24,1%	100%	80,2%
	18/19	29,1%	47,0%	1,0%	48,0%	17,6%	5,3%	22,9%	100%	81,4%
	19/20	28,3%	47,2%	0,8%	48,0%	18,1%	5,6%	23,7%	100%	81,1%
Středočeský kraj	15/16	22,7%	37,0%	1,2%	38,2%	34,2%	4,9%	39,1%	100%	64,6%
	16/17	23,8%	37,9%	0,9%	38,8%	33,0%	4,4%	37,4%	100%	66,1%
	17/18	22,8%	37,6%	1,7%	39,3%	33,5%	4,4%	37,9%	100%	64,8%
	18/19	22,9%	38,2%	1,5%	39,7%	33,6%	3,9%	37,5%	100%	64,9%
	19/20	22,8%	38,9%	1,5%	40,3%	33,1%	3,8%	36,9%	100%	65,4%
Jihočeský kraj	15/16	21,0%	40,5%	0,6%	41,1%	31,2%	6,7%	37,9%	100%	68,2%
	16/17	21,3%	41,8%	0,6%	42,4%	30,6%	5,7%	36,3%	100%	68,8%
	17/18	20,9%	40,9%	0,6%	41,5%	31,3%	6,3%	37,6%	100%	68,1%
	18/19	20,7%	42,3%	0,8%	43,1%	30,2%	6,0%	36,2%	100%	69,0%
	19/20	20,1%	41,9%	0,5%	42,3%	31,6%	6,0%	37,6%	100%	67,9%
Plzeňský kraj	15/16	19,4%	41,4%	0,2%	41,6%	32,1%	7,0%	39,1%	100%	67,7%
	16/17	18,9%	41,5%	0,7%	42,2%	32,1%	6,7%	38,9%	100%	67,2%
	17/18	19,9%	43,1%	0,2%	43,4%	30,2%	6,5%	36,7%	100%	69,5%
	18/19	18,2%	42,9%	0,4%	43,2%	32,2%	6,4%	38,6%	100%	67,5%
	19/20	18,3%	41,9%	0,5%	42,4%	33,2%	6,1%	39,3%	100%	66,3%
Karlovarský kraj	15/16	20,1%	37,8%	0,3%	38,1%	37,0%	4,8%	41,7%	100%	62,7%
	16/17	18,8%	39,4%	2,6%	42,1%	35,0%	4,2%	39,2%	100%	62,4%
	17/18	18,2%	38,8%	1,1%	40,0%	37,0%	4,8%	41,9%	100%	61,8%
	18/19	19,0%	37,8%	0,4%	38,2%	38,0%	4,9%	42,9%	100%	61,6%
	19/20	18,3%	37,4%	0,7%	38,1%	40,2%	3,5%	43,7%	100%	59,1%
Ústecký kraj	15/16	17,7%	39,8%	1,3%	41,1%	37,1%	4,2%	41,2%	100%	61,7%
	16/17	17,5%	40,7%	1,3%	42,0%	36,4%	4,0%	40,4%	100%	62,3%
	17/18	17,3%	40,3%	1,4%	41,7%	36,2%	4,7%	40,9%	100%	62,3%
	18/19	16,5%	41,1%	1,2%	42,3%	37,0%	4,2%	41,2%	100%	61,8%
	19/20	16,8%	40,8%	1,1%	41,8%	37,9%	3,5%	41,4%	100%	61,1%
Liberecký kraj	15/16	17,9%	38,5%	0,9%	39,3%	37,6%	5,2%	42,8%	100%	61,5%
	16/17	17,0%	42,5%	0,8%	43,3%	35,1%	4,6%	39,7%	100%	64,1%
	17/18	18,1%	42,4%	0,6%	43,0%	34,2%	4,7%	38,9%	100%	65,2%
	18/19	17,4%	43,3%	0,7%	44,0%	34,5%	4,1%	38,6%	100%	64,7%
	19/20	17,1%	42,5%	0,6%	43,1%	35,3%	4,5%	39,8%	100%	64,1%
Královéhradecký k.	15/16	21,0%	43,6%	1,0%	44,6%	29,7%	4,7%	34,4%	100%	69,3%
	16/17	21,2%	43,5%	1,4%	45,0%	28,4%	5,4%	33,8%	100%	70,1%
	17/18	21,1%	43,1%	1,4%	44,4%	29,7%	4,8%	34,4%	100%	69,0%
	18/19	22,3%	43,9%	1,0%	45,0%	28,6%	4,2%	32,7%	100%	70,4%
	19/20	21,4%	43,9%	1,1%	45,0%	29,4%	4,3%	33,7%	100%	69,5%
Pardubický kraj	15/16	20,6%	40,1%	0,8%	40,9%	31,9%	6,5%	38,5%	100%	67,3%
	16/17	20,5%	40,7%	1,1%	41,8%	31,5%	6,2%	37,7%	100%	67,4%
	17/18	19,3%	42,0%	0,6%	42,6%	30,9%	7,2%	38,1%	100%	68,6%
	18/19	20,1%	41,8%	0,4%	42,2%	31,3%	6,4%	37,7%	100%	68,3%
	19/20	19,0%	40,8%	0,6%	41,4%	32,8%	6,7%	39,5%	100%	66,6%
Kraj Vysočina	15/16	23,1%	37,5%	1,1%	38,6%	31,2%	7,1%	38,3%	100%	67,6%
	16/17	22,9%	36,8%	1,1%	37,9%	32,7%	6,5%	39,2%	100%	66,2%
	17/18	23,0%	38,9%	1,0%	39,9%	29,6%	7,5%	37,1%	100%	69,3%
	18/19	22,1%	38,9%	1,0%	39,9%	31,2%	6,9%	38,1%	100%	67,8%
	19/20	22,2%	38,2%	0,8%	38,9%	32,2%	6,6%	38,8%	100%	67,0%
Jihomoravský kraj	15/16	25,4%	38,3%	1,0%	39,3%	28,8%	6,6%	35,3%	100%	70,2%
	16/17	25,0%	38,6%	1,3%	39,8%	27,8%	7,4%	35,2%	100%	70,9%
	17/18	25,4%	38,6%	1,0%	39,5%	28,0%	7,1%	35,1%	100%	71,1%
	18/19	25,2%	38,4%	1,1%	39,6%	28,2%	7,0%	35,3%	100%	70,6%
	19/20	25,0%	39,1%	1,0%	40,1%	28,2%	6,7%	34,8%	100%	70,9%
Olomoucký kraj	15/16	22,9%	35,9%	0,9%	36,8%	32,4%	7,9%	40,3%	100%	66,6%
	16/17	22,0%	37,3%	2,4%	39,6%	31,2%	7,2%	38,3%	100%	66,5%
	17/18	22,3%	38,2%	1,8%	40,0%	30,8%	6,9%	37,7%	100%	67,4%
	18/19	20,8%	39,7%	1,7%	41,3%	31,0%	6,8%	37,8%	100%	67,3%
	19/20	21,4%	38,7%	1,5%	40,1%	32,1%	6,3%	38,5%	100%	66,4%
Zlínský kraj	15/16	23,8%	39,2%	0,6%	39,8%	26,5%	10,0%	36,4%	100%	73,0%
	16/17	25,2%	40,0%	0,4%	40,4%	25,3%	9,1%	34,3%	100%	74,3%
	17/18	24,8%	39,9%	0,5%	40,4%	25,3%	9,5%	34,8%	100%	74,2%
	18/19	24,5%	39,8%	0,4%	40,3%	25,7%	9,5%	35,2%	100%	73,9%
	19/20	24,7%	38,8%	0,6%	39,4%	26,3%	9,5%	35,8%	100%	73,1%
Moravskoslezský k.	15/16	20,7%	39,9%	1,2%	41,1%	31,4%	6,8%	38,2%	100%	67,4%
	16/17	20,9%	40,0%	0,9%	40,9%	31,4%	6,8%	38,2%	100%	67,7%
	17/18	20,7%	40,8%	1,2%	42,0%	30,7%	6,6%	37,3%	100%	68,1%
	18/19	20,6%	41,0%	1,0%	41,9%	30,6%	6,8%	37,5%	100%	68,4%
	19/20	20,6%	40,7%	1,0%	41,8%	31,4%	6,3%	37,6%	100%	67,6%
Česká republika	15/16	22,5%	40,2%	0,9%	41,1%	30,1%	6,2%	36,4%	100%	69,0%
	16/17	22,5%	41,0%	1,1%	42,1%	29,4%	6,0%	35,4%	100%	69,5%
	17/18	22,4%	41,0%	1,1%	42,1%	29,3%	6,1%	35,4%	100%	69,6%
	18/19	22,3%	41,5%	1,0%	42,4%	29,4%	5,9%	35,3%	100%	69,6%
	19/20	22,1%	41,3%	0,9%	42,2%	30,0%	5,7%	35,7%	100%	69,1%

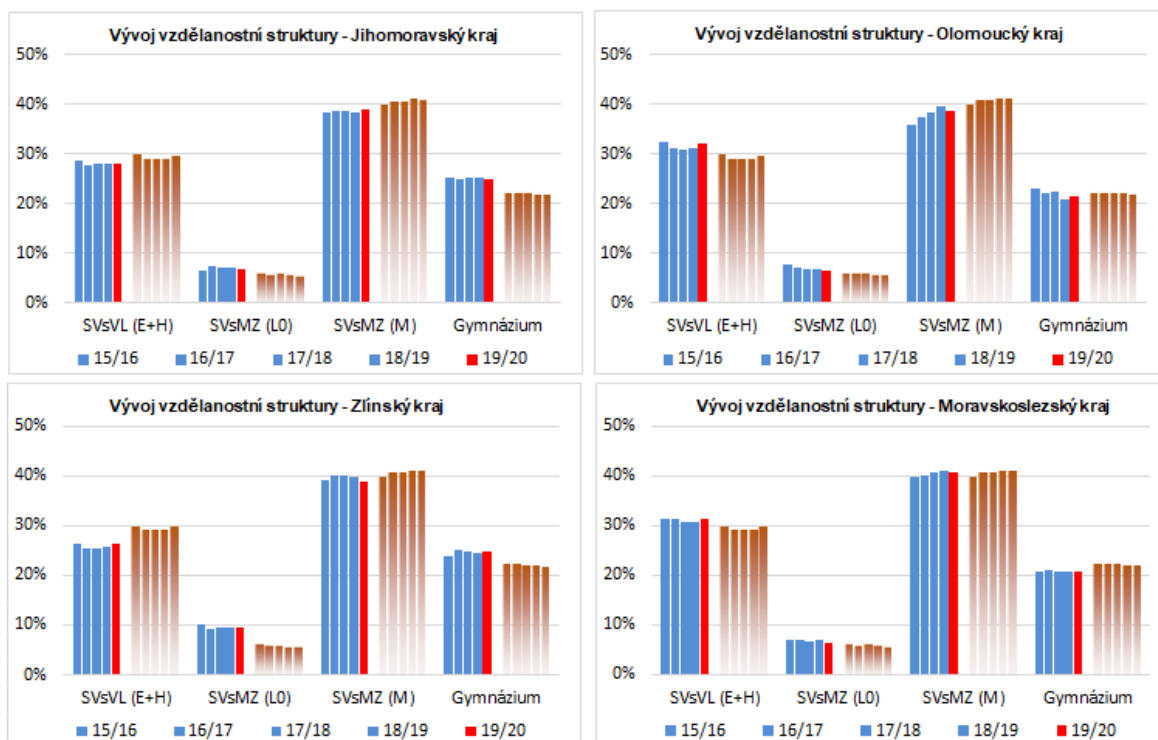
Tab 6: Meziroční nárůst podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) – kraje ČR – denní studium – šk. r. 15/16 až 19/20

Kraj	Šk.r.	Gymnázium	Obory vzděl. kat. M, J a C (SOŠ)		Obory vzděl. kat. H+E a L0		z toho s matur.
			s maturit.	bez mat.	s výu. list.	s matur.	
Hl.m.Praha	15/16	0,1	0,3	-0,1	-0,3	0,0	0,4
	16/17	-0,7	1,2	-0,1	-0,2	-0,1	0,4
	17/18	0,2	-1,3	0,4	1,0	-0,3	-1,3
	18/19	0,6	0,7	-0,1	-1,1	-0,1	1,3
	19/20	-0,8	0,2	-0,3	0,5	0,3	-0,3
Středočeský kraj	15/16	1,4	-2,2	0,2	0,1	0,5	-0,3
	16/17	1,1	0,9	-0,3	-1,2	-0,5	1,5
	17/18	-1,0	-0,3	0,8	0,5	0,0	-1,3
	18/19	0,1	0,5	-0,2	0,1	-0,5	0,1
	19/20	-0,1		0,0	-0,4	-0,1	0,5
Jihočeský kraj	15/16	0,9	0,0	-0,2	-1,0	0,3	1,2
	16/17	0,3	1,2	0,1	-0,7	-1,0	0,6
	17/18	-0,4	-0,9	0,0	0,7	0,6	-0,7
	18/19	-0,2	1,4	0,2	-1,1	-0,3	0,9
	19/20	-0,6	-0,4	-0,3	1,4	0,0	-1,1
Plzeňský kraj	15/16	1,1	-0,4	-0,1	-0,3	-0,2	0,4
	16/17	-0,4	0,1	0,5	0,0	-0,2	-0,5
	17/18	1,0	1,6	-0,4	-1,9	-0,3	2,3
	18/19	-1,7	-0,3	0,1	1,9	0,0	-2,0
	19/20	0,2	-0,9	0,1	1,0	-0,4	-1,1
Karlovarský kraj	15/16	0,8	2,9	0,1	-3,9	0,1	3,8
	16/17	-1,4	1,6	2,3	-1,9	-0,6	-0,4
	17/18	-0,6	-0,6	-1,5	2,0	0,7	-0,5
	18/19	0,8	-1,1	-0,7	1,0	0,1	-0,2
	19/20	-0,7	-0,4	0,3	2,2	-1,4	-2,5
Ustecký kraj	15/16	0,3	-0,7	0,2	0,0	0,2	-0,2
	16/17	-0,1	0,9	0,0	-0,7	-0,1	0,6
	17/18	-0,2	-0,5	0,2	-0,2	0,7	0,0
	18/19	-0,8	0,8	-0,2	0,7	-0,5	-0,5
	19/20	0,2	-0,3	-0,1	0,9	-0,6	-0,7
Liberecký kraj	15/16	0,6	-2,4	0,1	1,6	0,1	-1,7
	16/17	-0,8	4,1	-0,1	-2,6	-0,6	2,6
	17/18	1,1	-0,1	-0,2	-0,9	0,1	1,1
	18/19	-0,7	0,8	0,1	0,3	-0,6	-0,5
	19/20	-0,3	-0,7	-0,2	0,8	0,4	-0,6
Královéhradecký k.	15/16	0,4	0,9	-0,2	-0,7	-0,4	0,9
	16/17	0,2	-0,1	0,5	-1,3	0,7	0,8
	17/18	-0,1	-0,5	-0,1	1,2	-0,6	-1,1
	18/19	1,2	0,8	-0,3	-1,1	-0,6	1,4
	19/20	-0,9	0,0	0,0	0,8	0,1	-0,9
Pardubický kraj	15/16	0,8	1,2	0,4	-2,4	0,1	2,1
	16/17	-0,1	0,6	0,3	-0,4	-0,4	0,1
	17/18	-1,1	1,3	-0,5	-0,7	1,0	1,2
	18/19	0,8	-0,2	-0,1	0,4	-0,8	-0,3
	19/20	-1,1	-1,0	0,2	1,5	0,3	-1,7
Kraj Vysočina	15/16	1,2	-1,3	0,1	0,1	-0,1	-0,2
	16/17	-0,2	-0,6	-0,1	1,5	-0,6	-1,4
	17/18	0,1	2,1	0,0	-3,1	1,0	3,1
	18/19	-0,9	0,0	0,0	1,5	-0,5	-1,5
	19/20	0,2	-0,7	-0,2	1,1	-0,3	-0,8
Jihomoravský kraj	15/16	0,8	0,0	0,3	-1,4	0,3	1,1
	16/17	-0,4	0,3	0,2	-1,0	0,8	0,7
	17/18	0,4	0,0	-0,3	0,2	-0,2	0,1
	18/19	-0,2	-0,1	0,2	0,2	-0,1	-0,4
	19/20	-0,1	0,7	-0,2	-0,1	-0,4	0,2
Olomoucký kraj	15/16	2,0	-1,4	-0,1	-0,2	-0,3	0,3
	16/17	-0,8	1,4	1,4	-1,3	-0,7	-0,2
	17/18	0,2	1,0	-0,6	-0,3	-0,3	0,9
	18/19	-1,5	1,4	-0,1	0,2	0,0	-0,1
	19/20	0,6	-1,0	-0,2	1,1	-0,5	-0,9
Zlínský kraj	15/16	0,3	0,7	0,1	-1,7	0,6	1,6
	16/17	1,4	0,8	-0,1	-1,2	-0,9	1,3
	17/18	-0,4	-0,1	0,1	0,0	0,4	-0,1
	18/19	-0,3	-0,1	0,0	0,4	0,0	-0,3
	19/20	0,2	-1,0	0,1	0,6	0,0	-0,8
Moravskoslezský k.	15/16	-0,4	1,6	0,3	-1,8	0,3	1,5
	16/17	0,2	0,1	-0,2	0,0	0,0	0,3
	17/18	-0,2	0,8	0,3	-0,7	-0,2	0,4
	18/19	-0,1	0,2	-0,2	-0,1	0,2	0,3
	19/20	0,0	-0,3	0,1	0,7	-0,5	-0,8
Česká republika	15/16	0,7	0,0	0,1	-0,9	0,1	0,8
	16/17	0,0	0,8	0,2	-0,7	-0,2	0,6
	17/18	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,1	0,1
	18/19	-0,1	0,4	-0,1	0,0	-0,2	0,1
	19/20	-0,2	-0,2	-0,1	0,6	-0,2	-0,6

Graf 6: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), kraje ČR – denní studium – šk. r. 15/16 až 19/20

K rozvoji obecně odborného vzdělávání, jehož prvotním cílem je příprava žáků ke vstupu do terciárního vzdělávání, dochází i v oborech lyceí. Jejich podíl není zanedbatelný, také Národní strategický referenční rámec ČR 2007–2013 předpokládal jejich další rozšiřování. Ve školním roce 2008/09 bylo dosaženo 5% podílu lyceí v celku žáků vstupujících do středního vzdělávání, pak došlo k poklesu, od roku 2013/14 je tento podíl stabilní, ale představuje pouze 3,8–3,9 %. Je ovšem zřejmé, že se v některých krajích výrazně mění.

Z následující tabulky je zřejmé, že největší rozšíření mají lycea vedle Prahy v krajích Moravskoslezském a Středočeském, nejmenší pak v kraji Karlovarském a Zlínském.

Tab 7: Počty a podíly žáků přijatých do oborů lyceí – denní studium – podíl z celkového počtu přijatých do SŠ po ZŠ

Kraj	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Hl.m.Praha	677 5,2%	769 5,8%	727 5,3%	786 5,5%	713 5,0%	778 5,4%	791 5,1%
Středočeský kraj	422 4,5%	373 4,0%	377 4,2%	397 4,3%	372 4,0%	434 4,6%	454 4,8%
Jihočeský kraj	254 3,9%	232 3,7%	251 3,9%	230 3,6%	237 3,8%	254 3,9%	252 3,9%
Plzeňský kraj	202 4,0%	191 3,6%	181 3,6%	206 3,9%	199 3,8%	203 3,8%	213 4,0%
Karlovarský kraj	51 1,8%	61 2,3%	86 3,2%	78 2,9%	58 2,1%	29 1,2%	34 1,3%
Ústecký kraj	285 3,3%	282 3,3%	292 3,5%	257 3,1%	279 3,4%	287 3,5%	284 3,4%
Liberecký kraj	183 4,6%	154 3,8%	154 3,8%	174 4,5%	176 4,5%	148 3,6%	145 3,5%
Královéhradecký k.	239 4,1%	241 4,1%	238 4,2%	259 4,6%	236 4,3%	213 4,0%	208 3,6%
Pardubický kraj	173 3,4%	182 3,5%	198 3,8%	188 3,7%	180 3,4%	158 3,0%	218 4,0%
Kraj Vysočina	189 3,7%	154 3,2%	147 3,1%	161 3,5%	141 3,0%	163 3,3%	123 2,5%
Jihomoravský kraj	333 3,0%	375 3,4%	380 3,5%	382 3,6%	385 3,6%	377 3,5%	383 3,5%
Olomoucký kraj	217 3,3%	218 3,4%	204 3,3%	215 3,4%	213 3,4%	164 2,6%	166 2,6%
Zlínský kraj	55 1,0%	50 0,9%	57 1,0%	54 0,9%	71 1,2%	70 1,2%	88 1,5%
Moravskoslezský k.	524 4,2%	513 4,3%	563 4,8%	521 4,6%	520 4,5%	569 4,9%	561 4,8%
Česká republika	3804 3,8%	3795 3,8%	3855 3,9%	3908 3,9%	3780 3,8%	3847 3,8%	3920 3,8%

Údaje o počtech žáků **nově přijatých do 1. ročníků nastavbového studia** v jednotlivých krajích obsahuje **tabulka 8** a údaje o počtech žáků **nově přijatých do 1. ročníků vyššího odborného studia** **tabulka 9**. V obou tabulkách jsou uvedeny vedle denního studia i hodnoty jiných forem vzdělávání (pod označením JFV). Pro srovnávání jsou uvedeny hodnoty nárůstů mezi šk. r.

2017/2018 a 2018/2019 (sloupec „19/18“), a šk. r. 2018/2019 a 2019/2020 (sloupec „20/19“), ale jen v denním studiu. Poslední sloupec uvádí **podíl nově přijatých do denní formy nastavbového studia z absolventů denní formy tříletých oborů** poskytujících výuční list v daném roce (tab. 8), v tabulce 9 je uvedeno pro obory VOŠ, jaký je **podíl nově přijatých do denní formy vyššího odborného studia z maturantů** daného roku.

Podíly vyučených přecházejících do denního nastavbového studia se pohybují mezi hodnotami 10,1 až 31,6 %, jejich počty však výrazně klesají. Tento pokles vyplývá nejen z trvalého poklesu počtu absolventů učebních oborů, což je zase důsledkem postupného poklesu osob v populačních ročnících, ale částečně i z obav z neúspěchu v jednotné části maturitní zkoušky. Největší podíly zájemců o nástavby jsou v Jihomoravském a Olomouckém kraji. Výrazně nízký podíl přecházejících do nástavby je zřejmý v krajích Karlovarském (10,1 %) a Královéhradeckém (10,6 %).

V **oborech VOŠ** dochází po mnoha letech poklesu počtu nově přijatých k jeho nárůstu, v krajích se však vývoj velice liší. V součtu posledních dvou let je největší pokles v Pardubickém a Královéhradeckém kraji, výrazný nárůst ve Zlínském a Karlovarském kraji – v pohledu hodnot denního studia. Podíl maturantů vstupujících do oborů VOŠ činí v tomto roce 9,4 %. Nejvyšší je tento podíl v Praze a v Plzeňském kraji, nejnižší v Libereckém kraji a Kraji Vysočina. Zde je ale nutné brát v úvahu, že se jedná o poměr přijatých do VOŠ v kraji k počtu maturantů na školách v kraji (podíl je tedy ovlivňován mezikrajovými přesuny). Dlouhodobý pokles zájmu o studium na VOŠ ovlivňuje snadná dostupnost bakalářského vzdělávání na vysokých školách.

Tab 8: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků nastavbového studia pro absolventy tříletých učebních oborů

Kraj	šk.r. 2015/2016		šk.r. 2016/2017		šk.r. 2017/2018		šk.r. 2018/2019		šk.r. 2019/2020		Meziroční nárůst		Podíl z vyuč.
	denní	JFV	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	19/18	20/19	
Hl.m.Praha	569	823	523	784	482	784	446	637	507	531	-7,5%	13,7%	31,6%
Středočeský kraj	625	574	590	514	567	514	582	268	487	266	2,6%	-16,3%	23,6%
Jihočeský kraj	488	251	415	257	410	257	413	139	381	172	0,7%	-7,7%	26,7%
Plzeňský kraj	363	189	329	249	315	249	302	86	297	119	-4,1%	-1,7%	27,1%
Karlovarský kraj	131	52	94	125	94	125	60	47	55	35	-36,2%	-8,3%	10,1%
Ústecký kraj	344	393	352	378	319	378	274	198	296	190	-14,1%	8,0%	17,3%
Liberecký kraj	204	132	196	202	185	202	213	101	154	115	15,1%	-27,7%	18,7%
Královéhradecký k.	294	174	230	183	277	183	121	114	112	96	-56,3%	-7,4%	10,6%
Pardubický kraj	301	93	340	98	298	98	266	77	233	65	-10,7%	-12,4%	20,2%
Kraj Vysočina	284	179	324	193	234	193	271	85	276	85	15,8%	1,8%	22,1%
Jihomoravský kraj	665	386	613	335	600	335	638	127	608	129	6,3%	-4,7%	28,6%
Olomoucký kraj	473	286	467	296	425	296	400	120	391	147	-5,9%	-2,3%	27,6%
Zlínský kraj	361	145	331	176	325	176	306	112	279	106	-5,8%	-8,8%	24,2%
Moravskoslezský k.	700	718	640	628	579	628	565	327	590	288	-2,4%	4,4%	26,7%
Česká republika	5802	4395	5444	4418	5110	4418	4857	2438	4666	2344	-5,0%	-3,9%	23,8%

Pozn.: Meziroční nárůst – je určen v denním studiu. Podíl z vyučených je pro šk. r. 2019/20.

Tab 9: Počty studentů nově přijatých do 1. ročníků vyššího studia (bez konzervatoří)

Kraj	šk.r. 2015/2016		šk.r. 2016/2017		šk.r. 2017/2018		šk.r. 2018/2019		šk.r. 2019/2020		Meziroční nárůst		Podíl z matur.
	denní	JFV	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	denní	SPZ	19/18	20/19	
Hl.m.Praha	1770	664	1603	858	1373	858	1292	631	1337	593	-5,9%	3,5%	16,0%
Středočeský kraj	541	339	374	239	294	239	196	337	230	288	-33,3%	17,3%	5,3%
Jihočeský kraj	382	209	312	137	264	137	218	118	216	111	-17,4%	-0,9%	6,4%
Plzeňský kraj	453	177	442	110	333	110	360	155	377	213	8,1%	4,7%	14,2%
Karlovarský kraj	169	27	129	0	95	0	95	38	119	0	0,0%	25,3%	10,2%
Ústecký kraj	437	404	347	342	322	342	239	329	285	375	-25,8%	19,2%	8,1%
Liberecký kraj	124	0	80	8	87	8	102	0	73	15	17,2%	-28,4%	3,9%
Královéhradecký k.	267	20	245	43	224	43	178	37	168	27	-20,5%	-5,6%	5,5%
Pardubický kraj	347	137	269	84	252	84	155	79	183	126	-38,5%	18,1%	6,7%
Kraj Vysočina	305	281	230	174	177	174	102	181	126	157	-42,4%	23,5%	4,8%
Jihomoravský kraj	825	234	683	264	596	264	601	198	606	195	0,8%	0,8%	10,1%
Olomoucký kraj	380	131	371	77	342	77	308	101	348	95	-9,9%	13,0%	10,4%
Zlínský kraj	286	96	229	36	141	36	189	20	221	56	34,0%	16,9%	6,3%
Moravskoslezský k.	674	306	676	322	631	322	668	344	683	464	5,9%	2,2%	10,9%
Česká republika	6960	3025	5990	2694	5131	2694	4703	2568	4972	2715	-8,3%	5,7%	9,4%

Pozn.: Meziroční nárůst – je určen v denním studiu. Podíl z maturantů je pro šk. r. 2019/20.

4. Vývoj oborové struktury žáků ve středním a vyšším odborném vzdělávání

V tabulkách a obrázcích níže uvádíme počty a podíly žáků nově vstupujících do 1. ročníků v jednotlivých kategoriích odborného vzdělání v letech 2014/15 až 2019/20 v členění podle skupin oborů vzdělání.

V **grafech** jsou znázorněny **počty a podíly** žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících **střední vzdělání s výučním listem (H+E)**, **střední vzdělání s maturitní zkouškou (M a L0)** a všech **společně (H+E+M+L0)** – grafy 7 až 14. Uvedení jak počtů, tak podílů žáků považujeme za důležité pro znázornění vývoje i při výrazně se měnících stavech populace. Grafy 15 až 18 ukazují počty přijatých do **nástavbového studia** a do oborů **vyššího odborného vzdělávání**. Veškerá data jsou rovněž **přehledně uvedena v tabulkách 10 až 12**. Grafy i údaje o počtech a podílech nově přijatých žáků do 1. ročníků zahrnují i žáky neveřejných škol (soukromých a církevních) a žáky se zdravotním postižením.

Množství hodnot v tabulkách a jejich znázornění v grafech umožňují nejruznějším způsobem porovnávat vývoj v jednotlivých kategoriích vzdělání a skupinách oborů. Zde uvádíme jen několik podstatných údajů o tom, kde dochází k významným změnám.

V kategorii středního vzdělávání s výučním listem jako celku od roku 2014/15 podíl přijímaných žáků pomalu klesal, v roce 2017/18 došlo ke zlomu a podíl vyučených narůstá. A vlivem nárůstu v populačním ročníku narůstá i počet přijímaných. **V roce 2019/20 činil podíl nově přijatých 30,0 %** z těch, kteří jsou nově přijati ze základního vzdělávání (v absolutních číslech 30 912 přijatých, což je o téměř 1 500 žáků více než v loňském roce).

Porovnání vývoje počtů a podílů jednotlivých skupin oborů v kategorii vyučených je zřejmé v grafech 7 a 8 a tabulce 10. K **největšímu nárůstu** došlo ve skupině oborů Elektrotechnika (o 0,6 p. b.) a po mnoha letech poklesu podobně jako loni i v oborech skupiny Stavebnictví (o 0,4 p. b.). Další skupinou s významným nárůstem přijímaných je Zdravotnictví (0,3 p. b.).

Největší pokles byl opět bohužel zaznamenán ve strojírenských oborech (–1,5 p. b.) a dále v oborech gastronomických (–0,3 p. b.) a uměleckých (–0,2 p. b.). V ostatních skupinách oborů je změna podílů nepatrná, pozornost vzbuzuje pokles počtu přijatých ve skupině Hornictví, hutnictví a slévárenství (na pouhé 2 žáky).

V **dlohodobém porovnání** od roku 2014 jsou vysoké hodnoty nárůstu podílů znatelné u skupin oborů Elektrotechnika (2,8 p. b.) a Zpracování dřeva (0,7 p. b.), velké snížení je pak zřejmé ve skupinách Gastronomie (–3,3 p. b., tj. 1 055 žáků) a Strojírenství (–2,1 p. b.).

Vývoj ve skupinách učebních oborů v podstatě odpovídá potřebám a situaci na trhu práce, výjimkou je výrazný pokles ve strojírenských oborech.

V maturitních oborech kategorie M (vč. oborů lyceí) skončil trend mírného nárůstu podílů nově přijatých, což je zřejmé jak z grafu 3b, tak i z následujících tabulek. Podíl žáků přijatých do maturitních oborů odborného vzdělání bez odborného výcviku poklesl z 41,6 % v roce 2018/19 na hodnotu 41,3 % v letošním roce (i když se počet přijatých žáků oproti minulému roku zvýšil).

Největší meziroční **nárůst** vykazují skupiny oborů Zdravotnictví (0,3 p. b.), Stavebnictví (0,2 p. b.) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (0,1 p. b.).

Vysoký meziroční **pokles** vykazuje skupina oborů Strojírenství (–0,5 p. b.), podstatně menší pak skupiny Elektrotechnika a Právní a veřejnosprávní činnosti (obě –0,1 p. b.). Znepokojivá je skutečnost, že v tomto školním roce nebyl přijat ani jeden žák ve skupině oborů Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů, výrazný je i pokles přijatých ve skupině Hornictví, hutnictví a slévárenství (na pouhé 2 žáky).

V **dlohodobém pohledu** je nejvyšší nárůst u skupin oborů Zdravotnictví (2,1 p. b.) a Umění a užité umění (0,8 p. b.). Výrazný dlouhodobý pokles je ve skupinách Strojírenství (–1,3 p. b.), Gastronomie, hotelnictví a turismus (–1,1 p. b.) a Zemědělství a lesnictví (0,8 p. b.).

V maturitních oborech kategorie L0 (střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – grafy 3b, 11, 12) dochází k postupnému pomalému poklesu, v roce 2018/19 **klesl**

podíl nově přijatých žáků prvně pod 6 % na hodnotu 5,9 %, v současném školním roce činí 5,7 %.

K nejvýraznějšímu **nárůstu** došlo ve skupině oborů Speciální a interdisciplinární obory (2,2 p. b.) a Osobní služby (1,3 p. b.), **výjimečně velký pokles** vykazuje skupina Strojírenství (-4,4 p. b.), pokles zaznamenala i skupina Umění a užité umění (-0,3 p. b.).

Největší nárůst v dlouhodobém pohledu vykazuje skupina oborů Elektrotechnika (4,0 p. b.), dále i skupina Speciální a interdisciplinární obory (3,1 p. b.).

Naopak **největší pokles** vykazuje skupina oborů Strojírenství (-5,3 p. b.), dále pak již podstatně menší pokles skupiny Obchod a Gastronomie, hotelnictví a turismus (obě -1,5 p. b.).

Vývoj celkového počtu a podílu žáků přijatých ve skupinách všech kategorií, do kterých vstupují žáci ze základního vzdělávání (**E+H+L0+M**), je dobře zřetelný v grafech 13 a 14, kde je zřejmé, že se poklesy a nárůsty v různých kategoriích poněkud vyrovnávají.

V meziročním srovnání je významný pouze **nárůst podílů** žáků připravovaných ve skupinách oborů Stavebnictví (0,3 p. b.), Zdravotnictví (0,2 p. b.) a Elektrotechnika (rovněž 0,2 p. b.). K významnému meziročnímu **poklesu podílu** došlo u skupiny oborů Strojírenství (-1,2 p. b.).

Dlouhodobý pohled ukazuje **významné nárůsty** skupin oborů Elektrotechnika (1,3 p. b.), Zdravotnictví (1,4 p. b.) a Umění a užité umění (0,6 p. b.). **Největší poklesy** v pětiletém pohledu vykazují skupiny Strojírenství (-2,2 p. b.) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (-2,1 p. b.).

Všechny dlouhodobé změny se vztahují k rozdílům mezi roky 2014/15 až 2019/20. V absolutních počtech došlo v tomto období k nárůstu nově přijatých ze základních škol do odborného vzdělávání o 1,6 tisíce žáků (z 77 692 na 79 343 žáků), ovšem pouze díky meziročnímu navýšení v posledním roce o 2,5 tisíce nově přijatých žáků.

V gymnaziální přípravě se v daném pětiletém období zvýšil počet přijatých a přecházejících do 2. stupně o 784 žáků (z 21 960 na 22 744).

V nástavbovém vzdělávání (grafy 5, 15 a 16) **došlo v celku k meziročnímu poklesu** o 191 nově přijatých, což odráží jak pokles populačního ročníku, tak i jistý vliv obav z maturitní zkoušky. Největší **meziroční nárůst** podílů vykazují skupiny oborů Podnikání v oborech (3,2 p. b.) a Pedagogika, učitelství a sociální péče (0,7 p. b.).

Podíl přijatých do skupiny Podnikání v oborech dosahuje 68 % všech nově přijatých v nástavbovém studiu, což je dáno tím, že při velké rozptýlenosti výuky učebních oborů na mnoha školách je to často jediná možnost, jak vytvořit dostatečně velkou třídu ze zájemců o nástavbové studium z různých oborů. Na druhé straně je výhodou příprava vyučených k budoucímu podnikání a zvýšení jejich vzdělanostní úrovně.

K **poklesu** podílů nově přijatých došlo ve skupinách oborů Stavebnictví (-1,0 p. b.) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (-0,9 p. b.). Oproti minulým rokům nebyl v tomto roce přijat žádný žák ve skupinách oborů Technická chemie, Polygrafie a Zdravotnictví.

Podíváme-li se na **vývoj z dlouhodobého pohledu**, je zřejmý opět nárůst skupiny Podnikání v oborech (4,5 p. b.), dále i skupiny Strojírenství (1,8 p. b.). K poklesu došlo zejména ve skupinách Gastronomie, hotelnictví a turismus (-2,7 p. b.) a Stavebnictví (-1,8 p. b.).

Ve vyšším odborném vzdělávání (grafy 5, 17 a 18) počty nově přijímaných v denním i jiných formách studia trvale klesaly. V posledním roce je zřejmé určité oživení zájmu (nárůst o přibližně 2 000 studentů jak v denní, tak i v jiných formách studia).

Situace v podílech se mění poměrně různorodě, **meziroční nárůst** je nyní vykazován ve skupinách oborů Zdravotnictví (1,2 p. b.), Speciální a interdisciplinární obory a Pedagogika, učitelství a sociální péče (obě 0,6 p. b.). K největším **poklesům** došlo u skupin oborů Publicistika, knihovnictví a informatika (-1,8 p. b.) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (-1,0 p. b.).

Největší nárůst v **dlouhodobém pohledu** je u skupin oborů Umění a užité umění (7,8 p. b.) a Pedagogika, učitelství a sociální péče (1,6 p. b.), k největšímu poklesu došlo u skupin oborů Ekonomika a administrativa (-4,2 p. b.) a Právní a veřejnosprávní činnosti (-1,6 p. b.). Informace o jednotlivých oborech jsou k dispozici na www.infoabsolvent.cz v sekci KAM NA ŠKOLU / Výběr podle oboru jako **Souborné informace**.

Tab 10: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání (stav k 15. 10.)

Denní studium	Střední vzdělávání s výučním listem - E + H											
	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	12	0,0%	13	0,0%	27	0,1%	11	0,0%	11	0,0%	2	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	6759	21,7%	6657	22,1%	6516	22,2%	6567	22,4%	6207	21,1%	6071	19,6%
26 Elektr.,telekom.a VT	2116	6,8%	2169	7,2%	2171	7,4%	2338	8,0%	2635	9,0%	2970	9,6%
28 Tech.chemie a ch.sil.	164	0,5%	152	0,5%	140	0,5%	119	0,4%	126	0,4%	169	0,5%
29 Potravinářství a p.ch.	2621	8,4%	2478	8,2%	2379	8,1%	2447	8,4%	2575	8,8%	2699	8,7%
31 Text.výr.a oděvnictví	138	0,4%	141	0,5%	103	0,4%	112	0,4%	142	0,5%	153	0,5%
32 Kožed.a obuv.-plast	20	0,1%	28	0,1%	31	0,1%	17	0,1%	22	0,1%	15	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	1424	4,6%	1313	4,4%	1351	4,6%	1441	4,9%	1597	5,4%	1624	5,3%
34 Polygrafie a další	182	0,6%	192	0,6%	170	0,6%	226	0,8%	223	0,8%	276	0,9%
36 Stavebnictví, g.a k.	2773	8,9%	2443	8,1%	2371	8,1%	2198	7,5%	2259	7,7%	2496	8,1%
37 Doprava a spoje	96	0,3%	80	0,3%	85	0,3%	104	0,4%	64	0,2%	88	0,3%
39 Spec.a interd.ob.	124	0,4%	105	0,3%	115	0,4%	125	0,4%	101	0,3%	134	0,4%
41 Zemědělství a lesn.	3065	9,8%	3179	10,6%	3111	10,6%	2969	10,1%	3000	10,2%	3186	10,3%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	416	1,3%	371	1,2%	394	1,3%	452	1,5%	466	1,6%	588	1,9%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	6260	20,1%	5996	19,9%	5509	18,8%	5118	17,5%	5039	17,1%	5205	16,8%
66 Obchod	1803	5,8%	1835	6,1%	1693	5,8%	1815	6,2%	1785	6,1%	1921	6,2%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	2558	8,2%	2430	8,1%	2559	8,7%	2581	8,8%	2554	8,7%	2698	8,7%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	362	1,2%	301	1,0%	299	1,0%	273	0,9%	333	1,1%	281	0,9%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	261	0,8%	235	0,8%	262	0,9%	344	1,2%	289	1,0%	336	1,1%
Celkový součet	31154	100,0%	30118	100,0%	29286	100,0%	29257	100,0%	29428	100,0%	30912	100,0%

Denní studium	Střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) - M											
	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	368	0,9%	370	0,9%	325	0,8%	317	0,8%	307	0,7%	316	0,7%
18 Informatické obory	3697	9,2%	3710	9,2%	3688	9,0%	3961	9,7%	3950	9,5%	4078	9,6%
21 Hornictví, hutn.a slév.	19	0,0%	11	0,0%	0	0,0%	14	0,0%	11	0,0%	2	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	2699	6,7%	2754	6,9%	2900	7,1%	2639	6,4%	2452	5,9%	2303	5,4%
26 Elektr.,telekom.a VT	2415	6,0%	2331	5,8%	2328	5,7%	2470	6,0%	2500	6,0%	2514	5,9%
28 Tech.chemie a ch.sil.	610	1,5%	580	1,4%	601	1,5%	595	1,5%	577	1,4%	575	1,4%
29 Potravinářství a p.ch.	220	0,5%	191	0,5%	225	0,6%	206	0,5%	189	0,5%	222	0,5%
31 Text.výr.a oděvnictví	114	0,3%	82	0,2%	101	0,2%	105	0,3%	102	0,2%	90	0,2%
32 Kožed.a obuv.-plast	10	0,0%	28	0,1%	27	0,1%	22	0,1%	11	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	95	0,2%	127	0,3%	89	0,2%	115	0,3%	131	0,3%	141	0,3%
34 Polygrafie a další	209	0,5%	174	0,4%	231	0,6%	190	0,5%	185	0,4%	173	0,4%
36 Stavebnictví, g.a k.	1968	4,9%	1866	4,6%	1912	4,7%	1916	4,7%	2065	5,0%	2191	5,1%
37 Doprava a spoje	918	2,3%	839	2,1%	881	2,2%	904	2,2%	911	2,2%	940	2,2%
39 Spec.a interd.ob.	306	0,8%	282	0,7%	278	0,7%	296	0,7%	286	0,7%	272	0,6%
41 Zemědělství a lesn.	1625	4,0%	1577	3,9%	1504	3,7%	1499	3,7%	1366	3,3%	1390	3,3%
43 Veterinářství a v.p.	567	1,4%	599	1,5%	632	1,5%	633	1,5%	604	1,5%	655	1,5%
53 Zdravotnictví	2806	6,9%	2801	7,0%	3015	7,4%	3437	8,4%	3636	8,8%	3841	9,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	6556	16,2%	6462	16,1%	6565	16,1%	6567	16,0%	6774	16,3%	6969	16,4%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	3301	8,2%	3288	8,2%	3108	7,6%	2892	7,1%	2883	6,9%	3001	7,1%
66 Obchod	64	0,2%	72	0,2%	71	0,2%	75	0,2%	64	0,2%	74	0,2%
68 Právní a veřejn.činn.	2638	6,5%	2905	7,2%	3171	7,8%	2936	7,2%	3037	7,3%	3084	7,2%
69 Osobní a prov.sl.	51	0,1%	30	0,1%	52	0,1%	56	0,1%	52	0,1%	51	0,1%
72 Public.,knihov.a inf.	215	0,5%	169	0,4%	166	0,4%	169	0,4%	163	0,4%	143	0,3%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	2639	6,5%	2552	6,4%	2565	6,3%	2509	6,1%	2559	6,2%	2664	6,3%
78 Obecně odborná př.	3795	9,4%	3855	9,6%	3908	9,6%	3780	9,2%	3847	9,3%	3920	9,2%
82 Umění a užité umění	2488	6,2%	2527	6,3%	2488	6,1%	2623	6,4%	2888	7,0%	2943	6,9%
Celkový součet	40393	100,0%	40182	100,0%	40831	100,0%	40926	100,0%	41550	100,0%	42552	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením
Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání

Tab 11: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání (stav k 15. 10.)

Denní studium	Střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem - L0											
	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn. a slév.	45	0,7%	25	0,4%	24	0,4%	14	0,2%	14	0,2%	1	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	1725	28,1%	1756	28,1%	1865	31,1%	1760	28,9%	1607	27,2%	1338	22,8%
26 Elektr.,telekom.a VT	1089	17,7%	1098	17,6%	1068	17,8%	1099	18,0%	1228	20,8%	1278	21,7%
28 Tech.chemie a ch.sil.	46	0,7%	57	0,9%	70	1,2%	60	1,0%	42	0,7%	52	0,9%
29 Potravinářství a p.ch.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
31 Text.výr.a oděvnictví	5	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	3	0,1%	7	0,1%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	27	0,4%	38	0,6%	17	0,3%	16	0,3%	43	0,7%	46	0,8%
34 Polygrafie a další	418	6,8%	438	7,0%	429	7,1%	414	6,8%	440	7,4%	428	7,3%
36 Stavebnictví, g.a k.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
37 Doprava a spoje	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
39 Spec.a interd.ob.	864	14,1%	793	12,7%	777	12,9%	832	13,6%	885	15,0%	1009	17,2%
41 Zemědělství a lesn.	66	1,1%	60	1,0%	67	1,1%	84	1,4%	83	1,4%	87	1,5%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	551	9,0%	508	8,1%	428	7,1%	432	7,1%	445	7,5%	440	7,5%
66 Obchod	265	4,3%	267	4,3%	180	3,0%	197	3,2%	147	2,5%	163	2,8%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	811	13,2%	977	15,6%	872	14,5%	978	16,0%	746	12,6%	815	13,9%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	233	3,8%	231	3,7%	208	3,5%	213	3,5%	233	3,9%	215	3,7%
Celkový součet	6145	100,0%	6248	100,0%	6005	100,0%	6099	100,0%	5916	100,0%	5879	100,0%

Denní studium Střední vzdělávání s vyučným listem a maturitní zkouškou pro absol. zákl. školy (E+H+M+L0)

Denní studium	Střední vzdělávání s vyučným listem a maturitní zkouškou pro absol. zákl. školy (E+H+M+L0)											
	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	368	0,5%	370	0,5%	325	0,4%	317	0,4%	307	0,4%	316	0,4%
18 Informatické obory	3697	4,8%	3710	4,8%	3688	4,8%	3961	5,2%	3950	5,1%	4078	5,1%
21 Hornictví, hutn. a slév.	76	0,1%	49	0,1%	51	0,1%	39	0,1%	36	0,0%	5	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	11183	14,4%	11167	14,6%	11281	14,8%	10966	14,4%	10266	13,4%	9712	12,2%
26 Elektr.,telekom.a VT	5620	7,2%	5598	7,3%	5567	7,3%	5907	7,7%	6363	8,3%	6762	8,5%
28 Tech.chemie a ch.sil.	820	1,1%	789	1,0%	811	1,1%	774	1,0%	745	1,0%	796	1,0%
29 Potravinářství a p.ch.	2841	3,7%	2669	3,5%	2604	3,4%	2653	3,5%	2764	3,6%	2921	3,7%
31 Text.výr.a oděvnictví	257	0,3%	223	0,3%	204	0,3%	217	0,3%	247	0,3%	250	0,3%
32 Kožed.a obuv.-plast	30	0,0%	56	0,1%	58	0,1%	39	0,1%	33	0,0%	15	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	1546	2,0%	1478	1,9%	1457	1,9%	1572	2,1%	1771	2,3%	1811	2,3%
34 Polygrafie a další	809	1,0%	804	1,1%	830	1,1%	830	1,1%	848	1,1%	877	1,1%
36 Stavebnictví, g.a k.	4741	6,1%	4309	5,6%	4283	5,6%	4114	5,4%	4324	5,6%	4687	5,9%
37 Doprava a spoje	1014	1,3%	919	1,2%	966	1,3%	1008	1,3%	975	1,3%	1028	1,3%
39 Spec.a interd.ob.	1294	1,7%	1180	1,5%	1170	1,5%	1253	1,6%	1272	1,7%	1415	1,8%
41 Zemědělství a lesn.	4756	6,1%	4816	6,3%	4682	6,2%	4552	6,0%	4449	5,8%	4663	5,9%
43 Veterinářství a v.p.	567	0,7%	599	0,8%	632	0,8%	633	0,8%	604	0,8%	655	0,8%
53 Zdravotnictví	3222	4,1%	3172	4,1%	3409	4,5%	3889	5,1%	4102	5,3%	4429	5,6%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	6556	8,4%	6462	8,4%	6565	8,6%	6567	8,6%	6774	8,8%	6969	8,8%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	10112	13,0%	9792	12,8%	9045	11,9%	8442	11,1%	8367	10,9%	8646	10,9%
66 Obchod	2132	2,7%	2174	2,8%	1944	2,6%	2087	2,7%	1996	2,6%	2158	2,7%
68 Právní a veřejn.činn.	2638	3,4%	2905	3,8%	3171	4,2%	2936	3,8%	3037	3,9%	3084	3,9%
69 Osobní a prov.sl.	3420	4,4%	3437	4,5%	3483	4,6%	3615	4,7%	3352	4,4%	3564	4,5%
72 Public.,knihov.a inf.	215	0,3%	169	0,2%	166	0,2%	169	0,2%	163	0,2%	143	0,2%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	3001	3,9%	2853	3,7%	2864	3,8%	2782	3,6%	2892	3,8%	2945	3,7%
78 Obecně odborná př.	3795	4,9%	3855	5,0%	3908	5,1%	3780	5,0%	3847	5,0%	3920	4,9%
82 Umění a užité umění	2982	3,8%	2993	3,9%	2958	3,9%	3180	4,2%	3410	4,4%	3494	4,4%
Celkový součet	77692	100,0%	76548	100,0%	76122	100,0%	76282	100,0%	76894	100,0%	79343	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání a žáci nástavbového studia

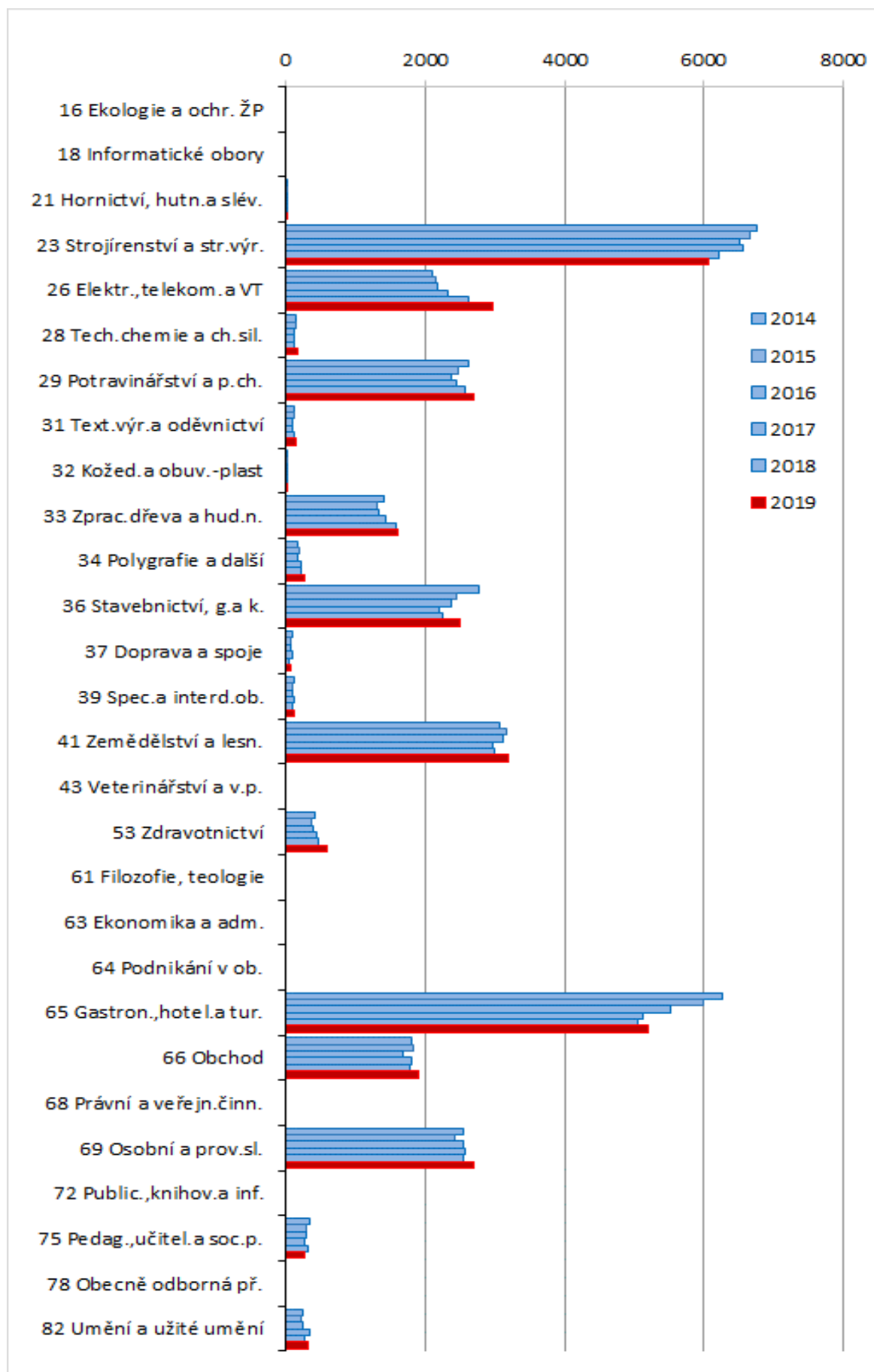
Tab 12: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání (stav k 15. 10.)

Denní studium	Střední vzdělávání s maturitní zkouškou - nástavbové studium - L5											
	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn. a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	567	9,0%	528	9,1%	514	9,4%	503	9,8%	511	10,5%	505	10,8%
26 Elektr.,telekom.a VT	360	5,7%	318	5,5%	294	5,4%	254	5,0%	279	5,7%	247	5,3%
28 Tech.chemie a ch.sil.	0	0,0%	9	0,2%	4	0,1%	7	0,1%	5	0,1%	0	0,0%
29 Potravinářství a p.ch.	42	0,7%	55	0,9%	41	0,8%	43	0,8%	30	0,6%	38	0,8%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	146	2,3%	130	2,2%	137	2,5%	113	2,2%	116	2,4%	87	1,9%
34 Polygrafie a další	0	0,0%	0	0,0%	7	0,1%	22	0,4%	8	0,2%	0	0,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	206	3,3%	230	4,0%	189	3,5%	126	2,5%	118	2,4%	69	1,5%
37 Doprava a spoje	15	0,2%	13	0,2%	22	0,4%	20	0,4%	13	0,3%	6	0,1%
39 Spec.a interd.ob.	109	1,7%	68	1,2%	87	1,6%	63	1,2%	76	1,6%	77	1,7%
41 Zemědělství a lesn.	100	1,6%	77	1,3%	74	1,4%	71	1,4%	85	1,8%	67	1,4%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	58	0,9%	40	0,7%	29	0,5%	45	0,9%	26	0,5%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	3978	63,2%	3681	63,4%	3545	65,1%	3346	65,5%	3134	64,5%	3160	67,7%
65 Gastron.,hotel.a tur.	434	6,9%	403	6,9%	255	4,7%	282	5,5%	244	5,0%	194	4,2%
66 Obchod	106	1,7%	68	1,2%	65	1,2%	30	0,6%	55	1,1%	35	0,8%
68 Právní a veřejn.činn.	50	0,8%	49	0,8%	40	0,7%	31	0,6%	19	0,4%	38	0,8%
69 Osobní a prov.sl.	90	1,4%	98	1,7%	100	1,8%	115	2,3%	117	2,4%	80	1,7%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	34	0,7%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	35	0,6%	35	0,6%	41	0,8%	39	0,8%	21	0,4%	29	0,6%
Celkový součet	6296	100,0%	5802	100,0%	5444	100,0%	5110	100,0%	4857	100,0%	4666	100,0%

Denní studium	Vyšší odborné vzdělávání - N											
	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
Skup.ob.	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	24	0,3%	15	0,2%	11	0,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn. a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	188	2,2%	119	1,6%	97	1,5%	121	2,1%	92	1,7%	100	1,8%
26 Elektr.,telekom.a VT	392	4,7%	322	4,3%	363	5,5%	245	4,3%	271	5,0%	303	5,4%
28 Tech.chemie a ch.sil.	14	0,2%	13	0,2%	11	0,2%	14	0,2%	8	0,1%	9	0,2%
29 Potravinářství a p.ch.	40	0,5%	28	0,4%	32	0,5%	12	0,2%	22	0,4%	11	0,2%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	38	0,5%	21	0,3%	22	0,3%	27	0,5%	24	0,4%	23	0,4%
34 Polygrafie a další	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	106	1,3%	107	1,4%	103	1,6%	76	1,3%	36	0,7%	27	0,5%
37 Doprava a spoje	114	1,4%	104	1,4%	103	1,6%	72	1,3%	65	1,2%	81	1,4%
39 Spec.a interd.ob.	109	1,3%	94	1,2%	75	1,1%	51	0,9%	24	0,4%	58	1,0%
41 Zemědělství a lesn.	135	1,6%	129	1,7%	82	1,2%	64	1,1%	61	1,1%	67	1,2%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	20	0,4%
53 Zdravotnictví	1993	23,7%	1876	24,9%	1566	23,7%	1414	24,6%	1274	23,7%	1398	25,0%
61 Filozofie, teologie	11	0,1%	20	0,3%	10	0,2%	10	0,2%	10	0,2%	11	0,2%
63 Ekonomika a adm.	943	11,2%	824	10,9%	643	9,7%	506	8,8%	403	7,5%	391	7,0%
64 Podnikání v ob.	356	4,2%	260	3,5%	236	3,6%	233	4,0%	193	3,6%	217	3,9%
65 Gastron.,hotel.a tur.	595	7,1%	551	7,3%	470	7,1%	398	6,9%	373	6,9%	333	5,9%
66 Obchod	61	0,7%	54	0,7%	47	0,7%	25	0,4%	19	0,4%	0	0,0%
68 Právní a veřejn.činn.	654	7,8%	555	7,4%	457	6,9%	340	5,9%	321	6,0%	347	6,2%
69 Osobní a prov.sl.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
72 Public.,knihov.a inf.	248	2,9%	225	3,0%	202	3,1%	167	2,9%	176	3,3%	83	1,5%
74 Těles.kult.,tělov.,sport	0	0,0%	8	0,1%	11	0,2%	11	0,2%	9	0,2%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	1378	16,4%	1230	16,3%	995	15,0%	963	16,7%	936	17,4%	1008	18,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	1014	12,1%	977	13,0%	1076	16,3%	1008	17,5%	1051	19,6%	1113	19,9%
Celkový součet	8413	100,0%	7532	100,0%	6612	100,0%	5757	100,0%	5368	100,0%	5600	100,0%

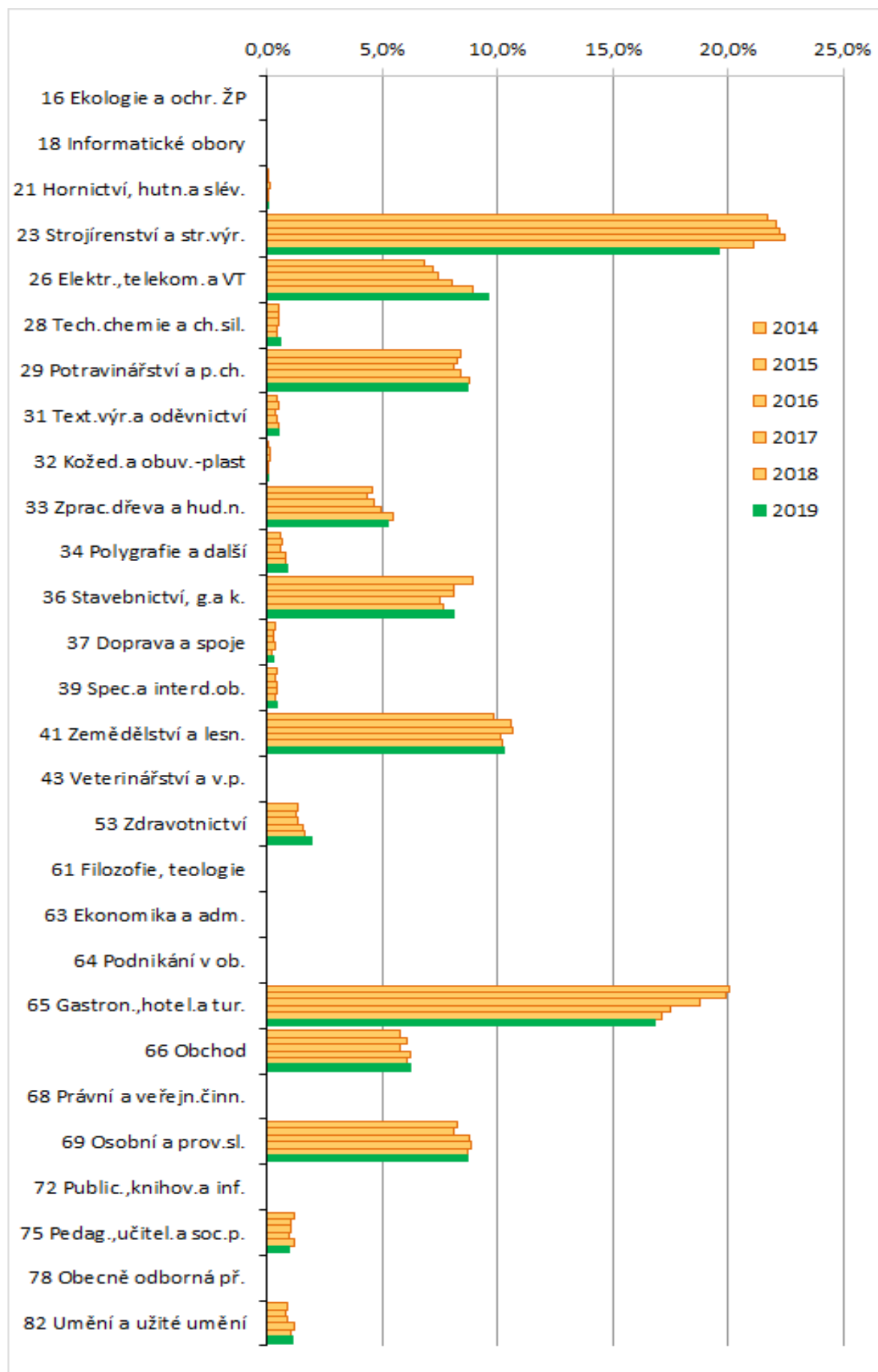
Ve vyšším odborném vzdělávání jsou zahrnuti i žáci vyššího odborného vzdělávání v konzervatoři
Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání

Graf 7: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem – H a E

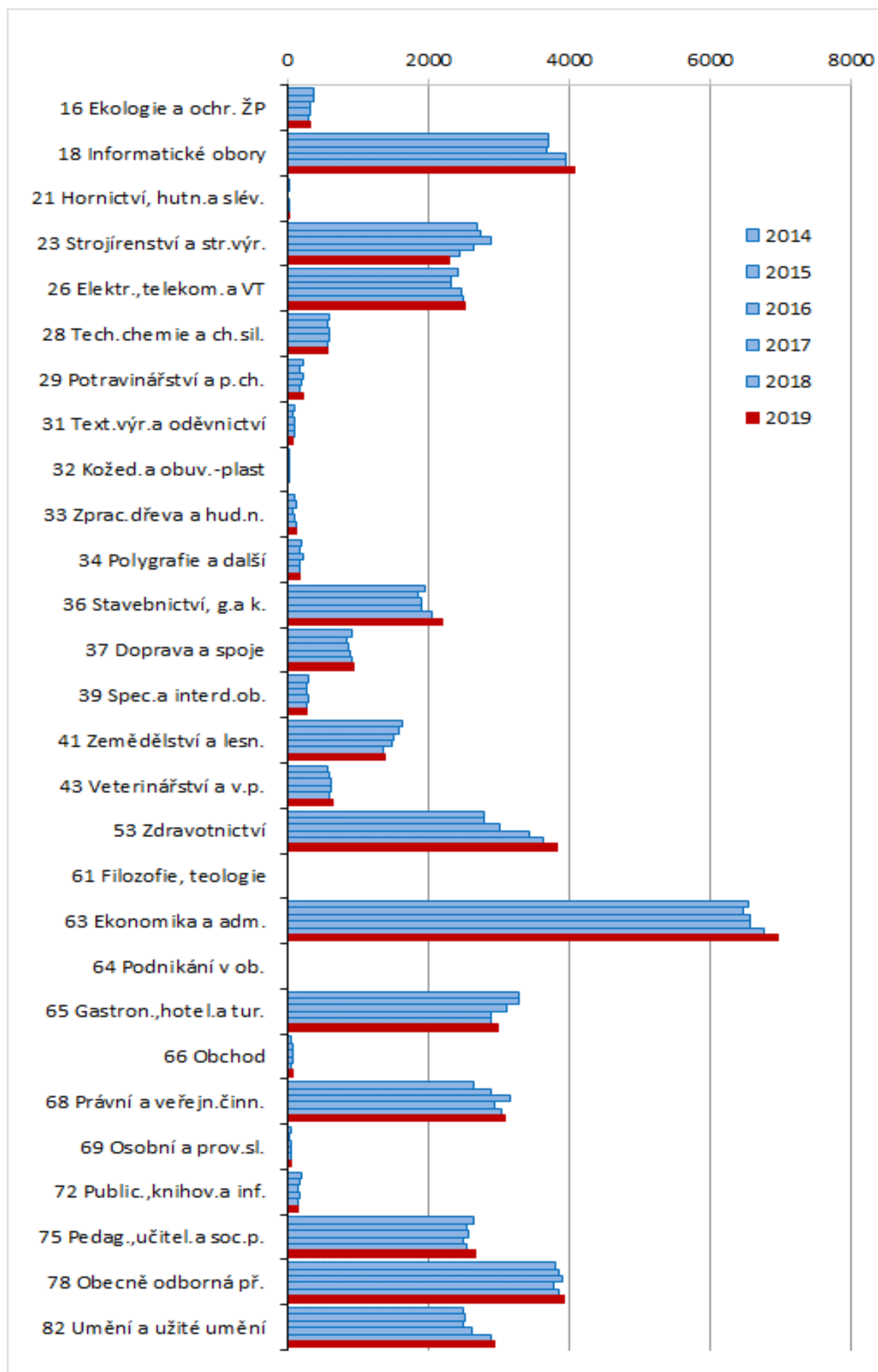

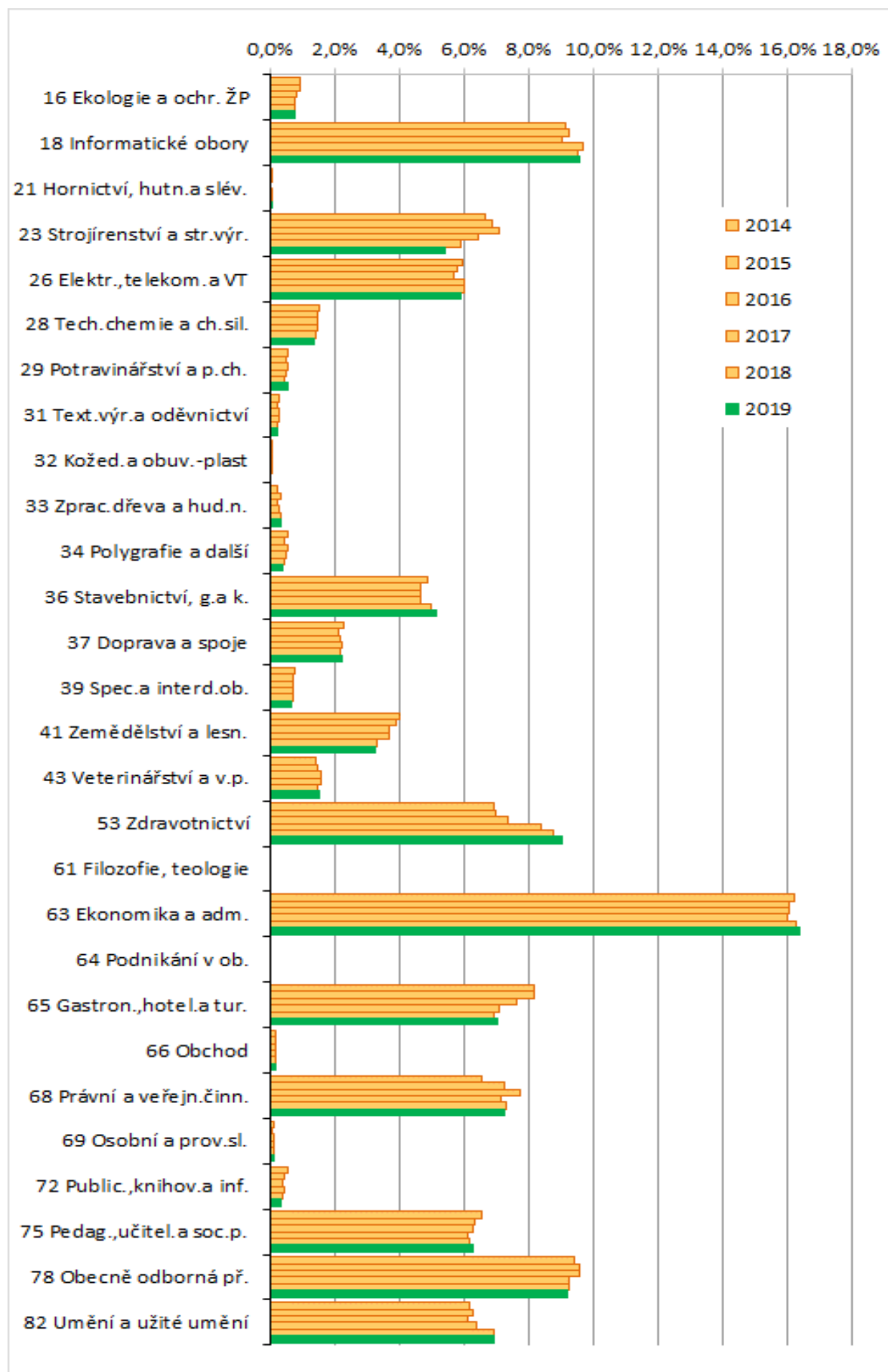
Graf 8: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem – H a E

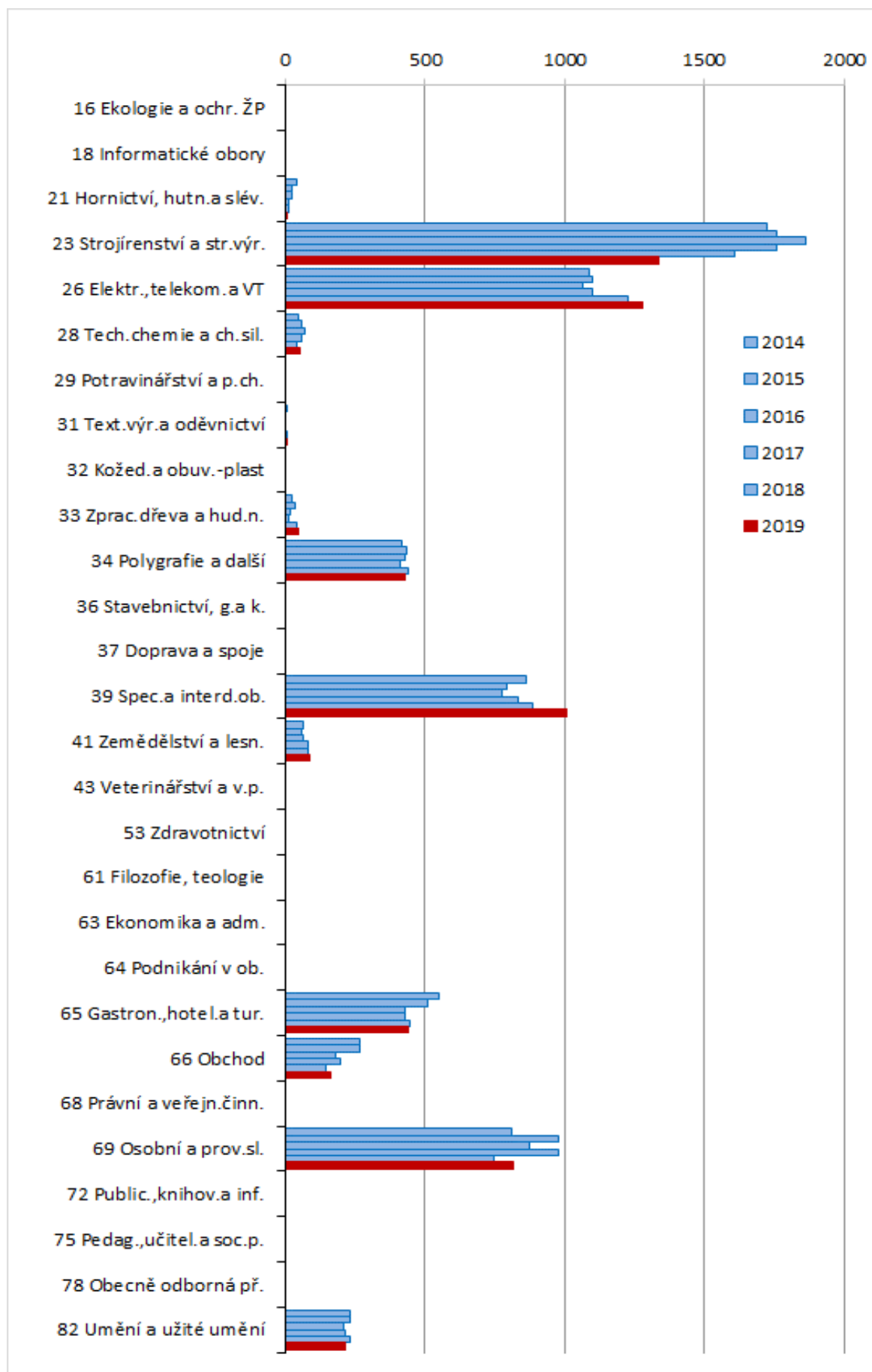
Graf 9: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou – M

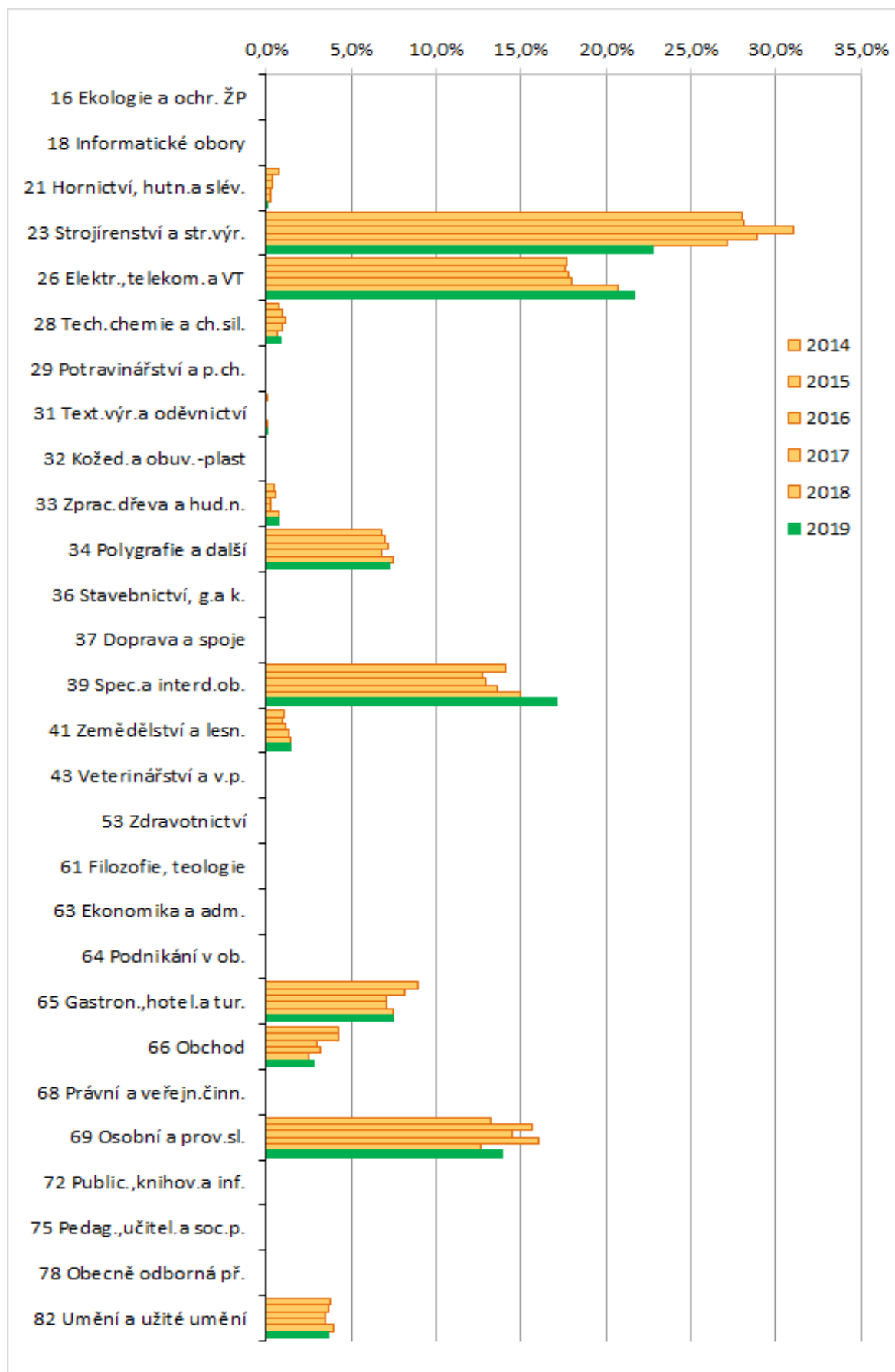
Graf 10: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou – M

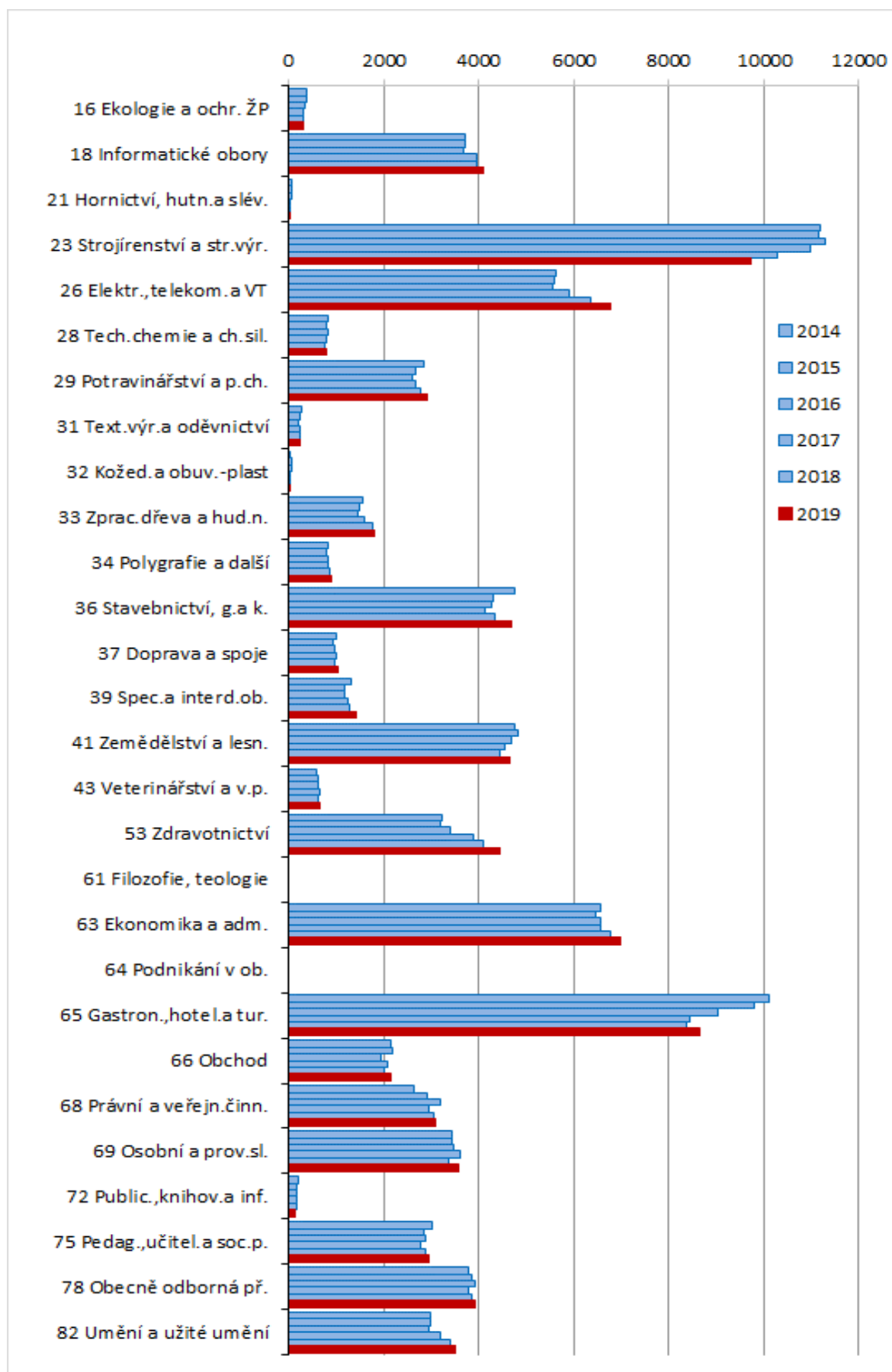
Graf 11: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0

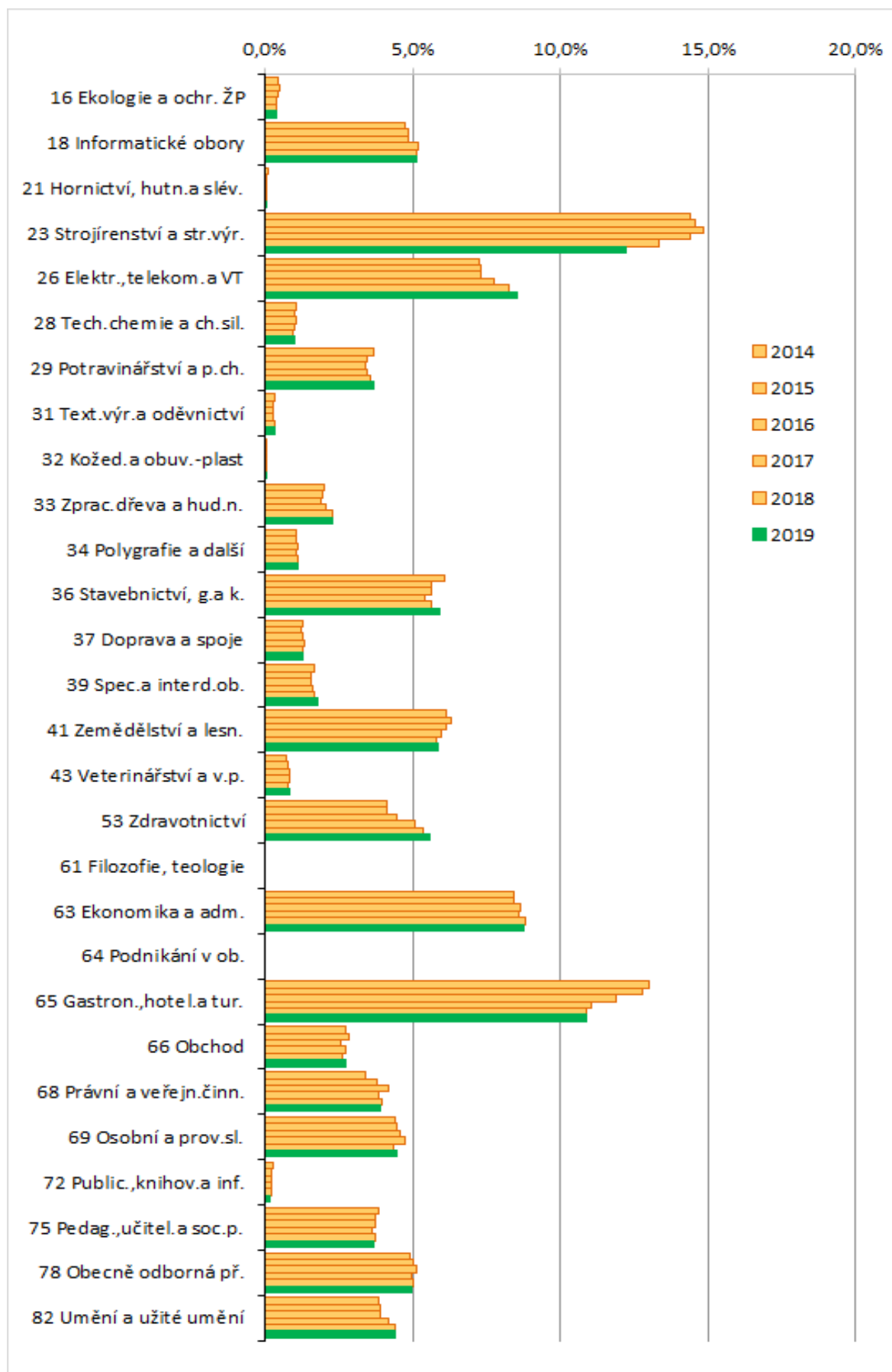
Graf 12: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0

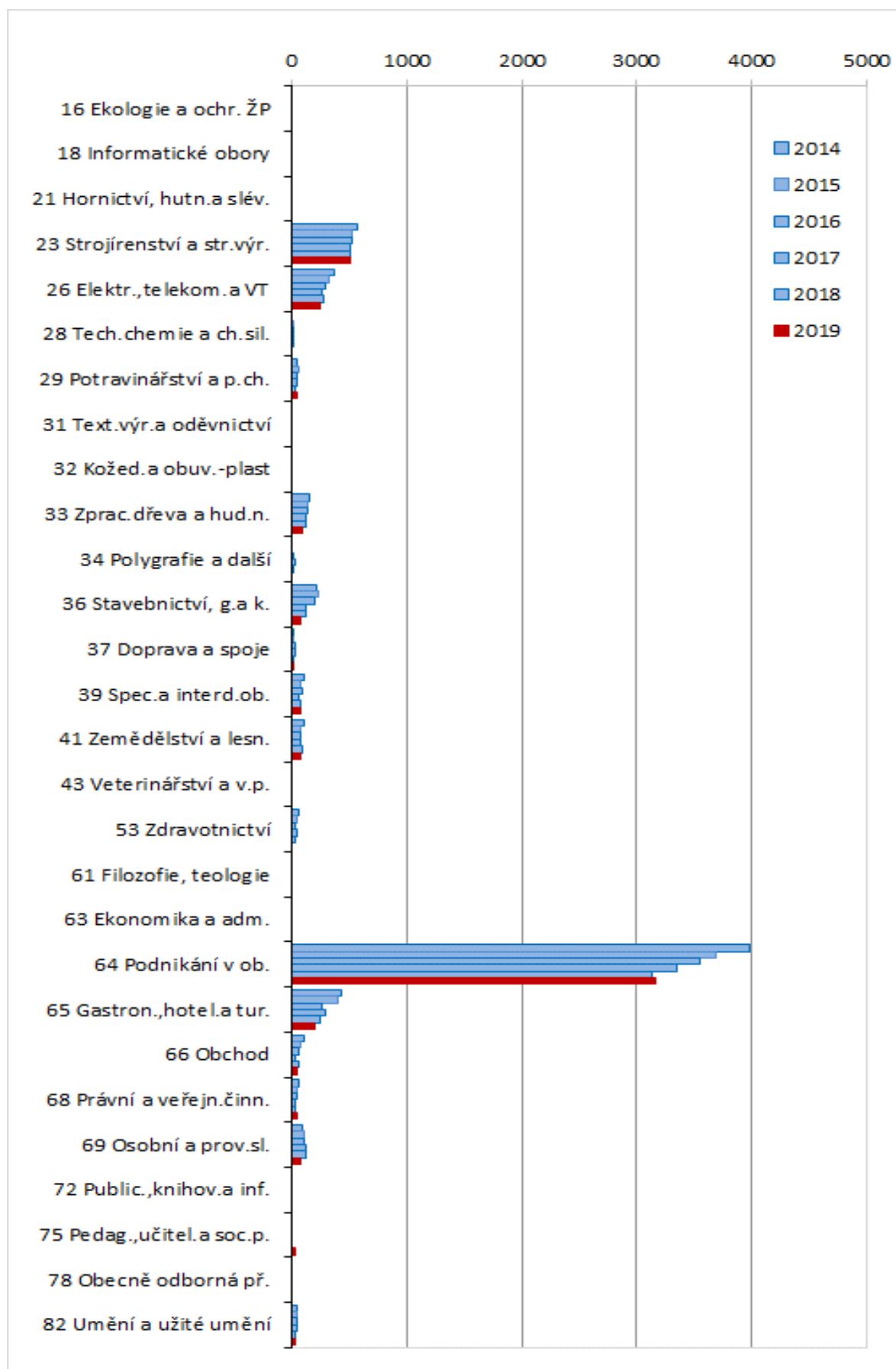
Graf 13: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou – E + H + M + L0 (mimo nástavbové a zkrácené studium)

Graf 14: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou – E + H + M + L0 (mimo nástavbové a zkrácené studium)

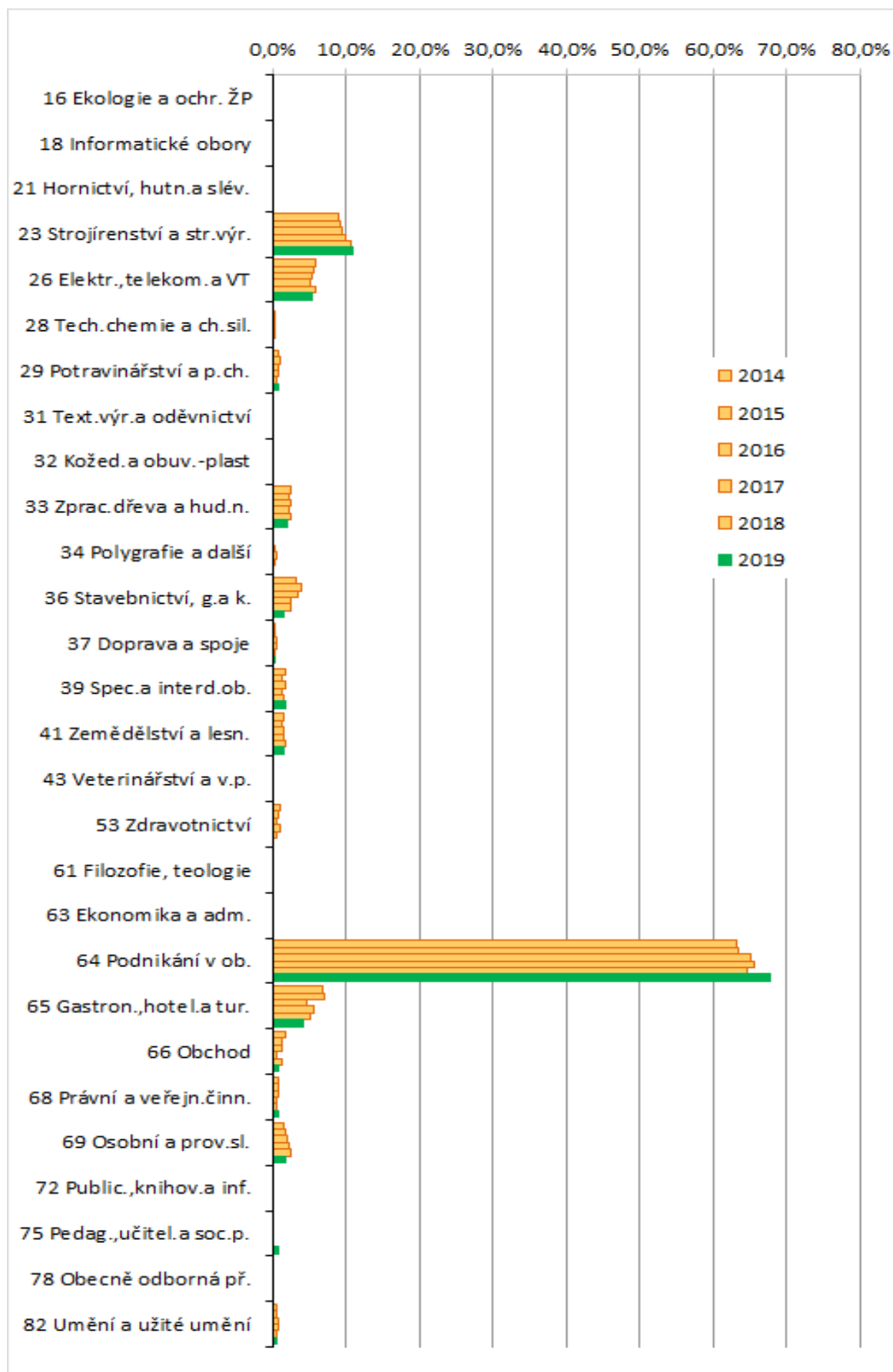

Graf 15: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou – nástavbové studium – L5

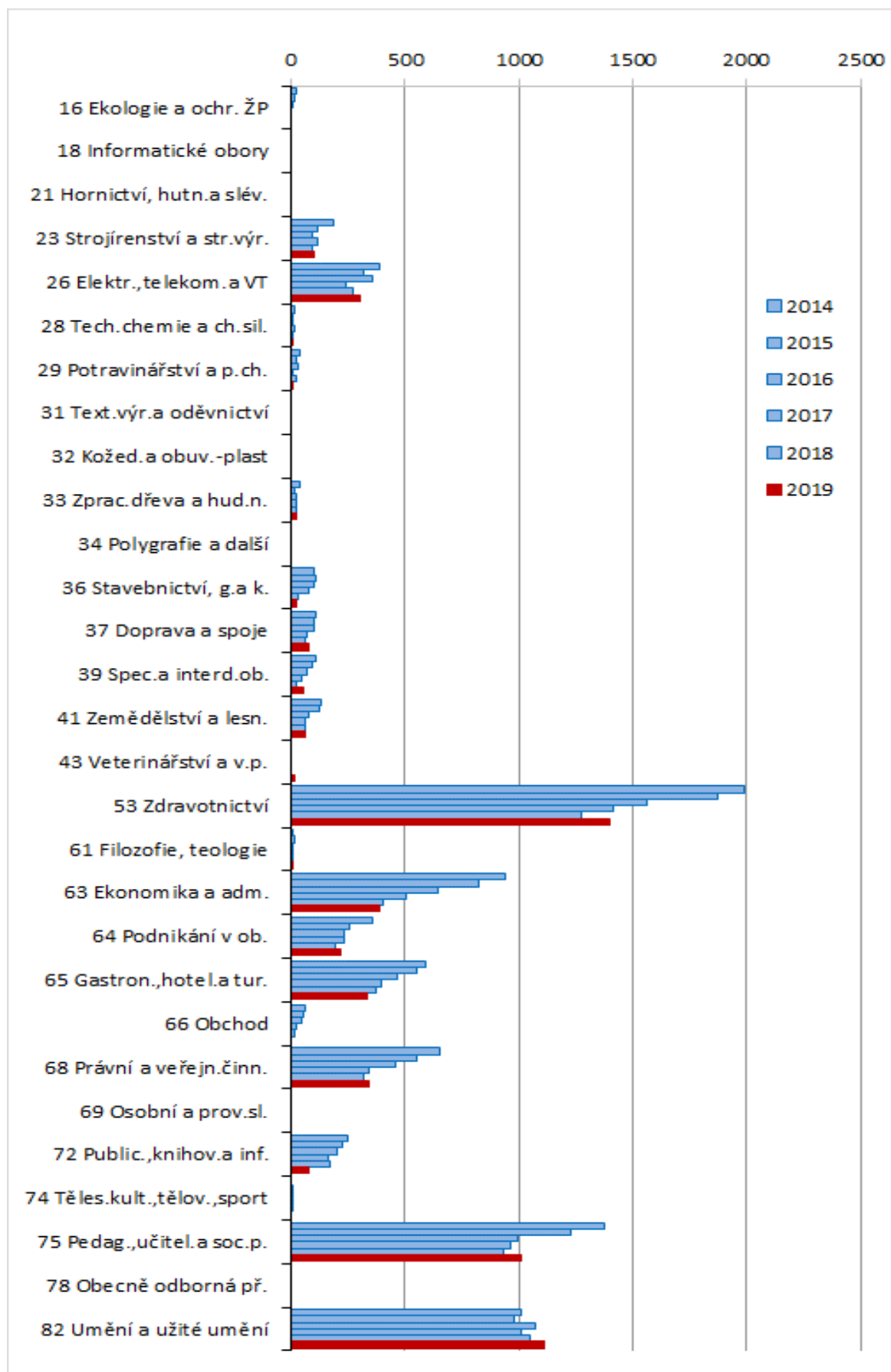

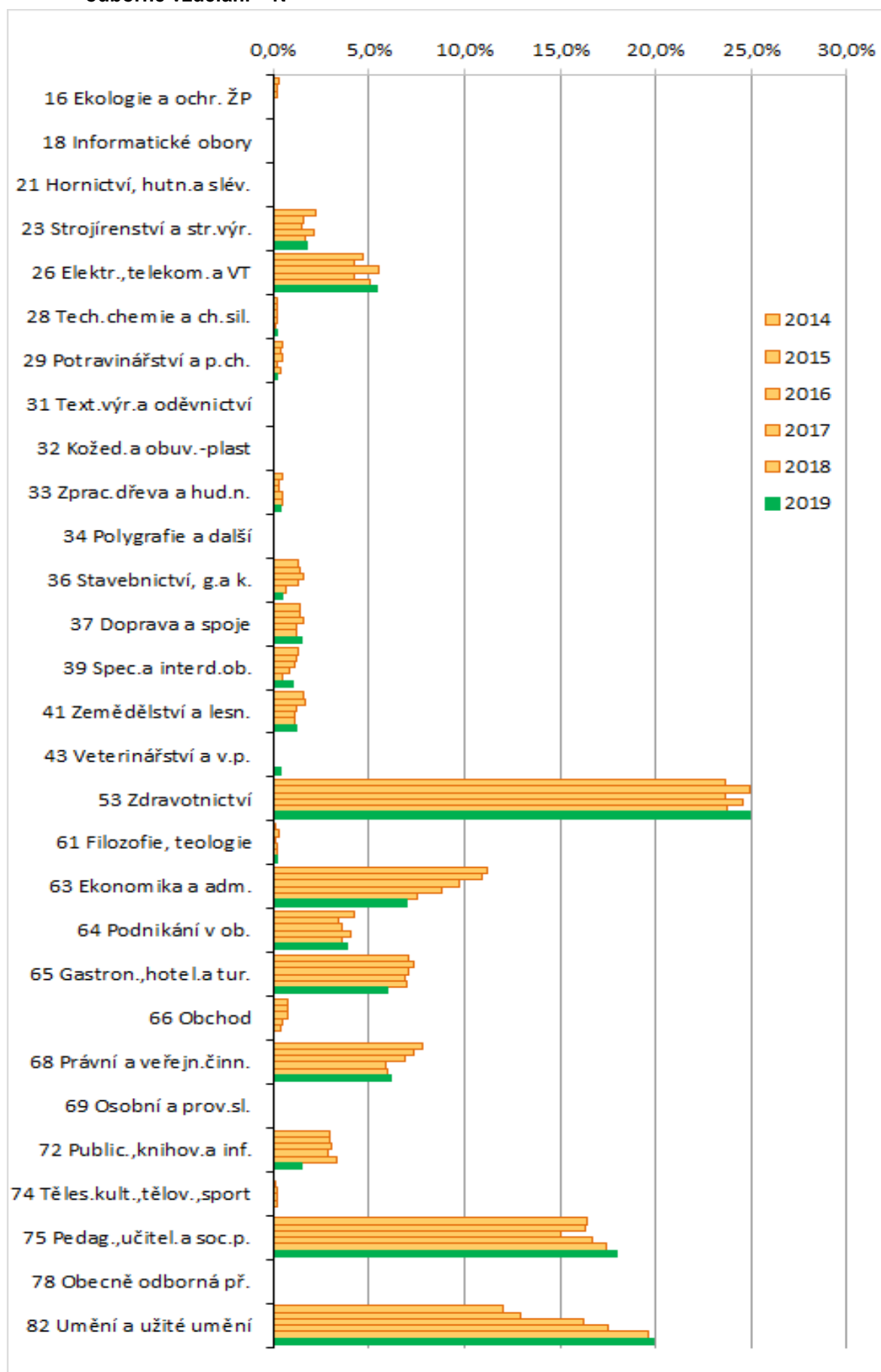
Graf 16: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou – nástavbové studium – L5

Graf 17: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících vyšší odborné vzdělání – N

Graf 18: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících vyšší odborné vzdělání – N

5. Podíly nově přijímaných do středního odborného vzdělávání a jejich vývoj v zemích EU²

5.1 Stav a vývoj podílů nově přijatých do odborného vzdělávání

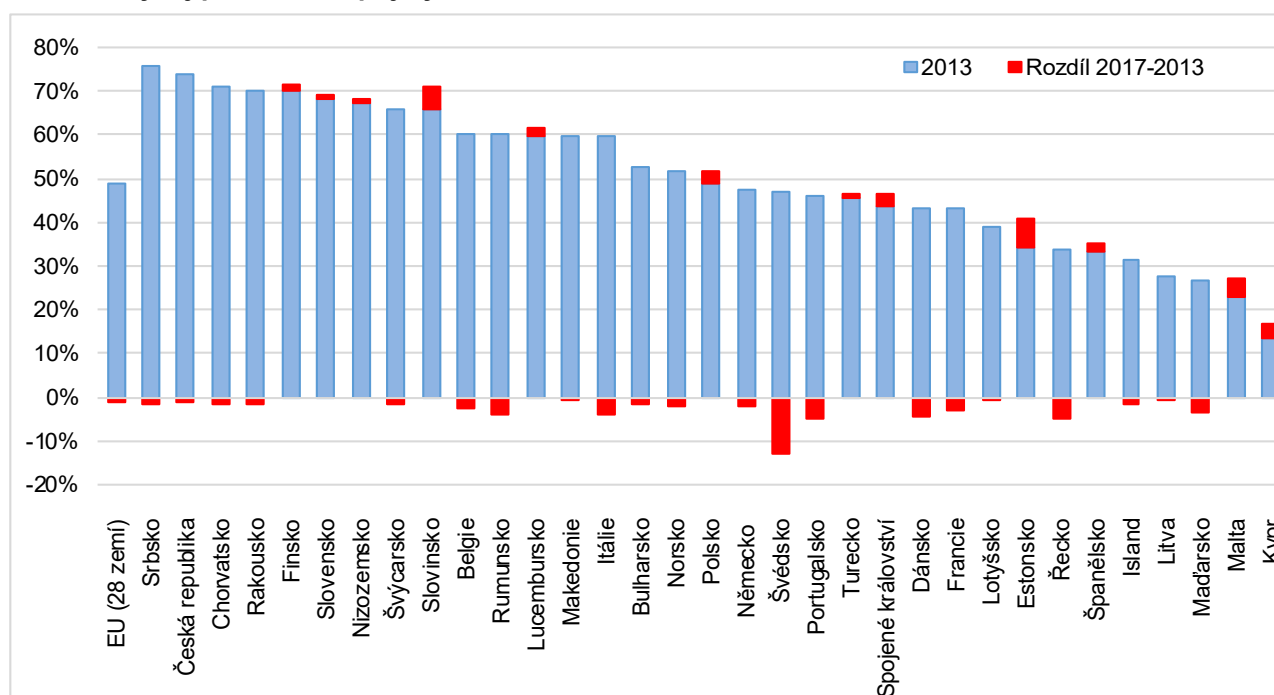
Vývoj vzdělanostní struktury v zemích EU nelze porovnávat v podrobnostech, jako v předchozích kapitolách pro ČR, protože vzdělávací systémy jednotlivých zemí jsou různé, a tak nelze ani získat srovnatelná data. Několik zajímavých srovnání je však možné na základě dostupných dat vytvořit a tomu je věnována tato kapitola.

Jedno ze základních srovnání umožňují podíly nově přijímaných žáků do středního vzdělávání podle charakteru přípravy – tedy v rozčlenění na všeobecné a odborné vzdělávání. Odborné vzdělávání je zaměřeno na přípravu pro uplatnění v určitých profesích; všeobecné vzdělávání pro uplatnění v konkrétních profesích nepřipravuje, ale poskytuje vzdělanostní základ, obvykle pro pokračování ve vzdělávání. V našich podmínkách do všeobecného vzdělávání zahrnujeme gymnaziální vzdělávání a vzdělávání v oborech lycea, vše ostatní představuje vzdělávání odborné.

V následujícím srovnávání vycházíme z porovnávání podílu odborného vzdělávání v zemích EU a jeho vývoje v letech 2013 až 2017. Náznový přehled nám poskytuje graf 19, kde je uveden **podíl nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU v roce 2013 a hodnota poklesu či nárůstu tohoto podílu do roku 2017** (Rozdíl 2013–2017).

První sloupec udává hodnotu pro celou EU (28 zemí) – podíl žáků vstupujících do odborného vzdělávání na středoškolské úrovni činí téměř 50 % (48,9 %), přitom dochází v průběhu čtyř let k nepatrnému poklesu (o 1,1 p. b.). V další části grafu jsou hodnoty pro jednotlivé země – je zřejmé, že podíly i vývoj nově přijímaných do odborného vzdělávání jsou značně rozdílné.

Graf 19: Vývoj podílů nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU

Zdroj: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=educ_uoe_enrs05&lang=en

Nejvyšší hodnoty podílu nově přijímaných do oborů odborného vzdělávání jsou v Srbsku, České republice, Chorvatsku, Rakousku a Finsku. V roce 2013 byl podíl přijímaných do oborů odborného vzdělávání více než 70%. S výjimkou Finska ve všech těchto případech tento podíl nepatrně klesá – asi o 1,5 p. b. Další skupinu zemí s vysokým podílem přijímaných žáků tvoří Slovensko, Nizozemsko, Švýcarsko a Slovinsko, kde se podíl přijímaných pohyboval v roce 2013 mezi 65 % až 69 %. S výjimkou Švýcarska dochází v těchto zemích k nárůstu sledovaného podílu, ve Slovinsku dokonce o 5,0 p. b., což je druhá nejvyšší hodnota v EU.

² S doplněním Švýcarska, Turecka, Islandu a Makedonie.

Nejnižší hodnoty podílu nově přijímaných do oborů odborného vzdělávání v roce 2013 vykazují Kypr, Malta, Maďarsko, Litva, Island, Španělsko a Řecko (od 14 % v případě Kypru do 34 % v případě Řecka). Vývoj v dalších letech je rozdílný, u zemí s úplně nejnižšími podíly (Kypr a Malta) došlo k poměrně významnému nárůstu (3,2 a 4,3 p. b.). U dalších zemí, s výjimkou Španělska, došlo k poklesu sledovaného podílu. Připomínáme, že **se jedná o podíly nově přijímaných do středního odborného vzdělávání ze všech přijímaných do středního vzdělávání**, hodnoty tedy nejsou ovlivněny počty žáků, kteří do středního vzdělávání nevstupují a zůstávají pouze se základní či nižší úrovní vzdělání.

Zajímavé jsou i hodnoty změn sledovaného podílu, největší nárůsty vykazují Estonsko (6,2 p. b.), Slovinsko (5,0 p. b.), Malta (4,3 p. b.), Kypr (3,2 p. b.), Polsko (2,9 p. b.) a Spojené království (2,9 p. b.), přitom podíly přijímaných do odborného vzdělání jsou velice různé – Kypr má vůbec nejnižší podíl přijímaných do středního odborného vzdělávání a Slovinsko naopak patří k zemím s podílem nejvyšším.

Vysoké hodnoty poklesu podílu nově přijímaných do středního odborného vzdělávání vykazují Švédsko (12,8 p. b.), Portugalsko (5,1 p. b.), Řecko (4,9 p. b.), Dánsko (4,4 p. b.) a Itálie (4,1 p. b.). Opět je zajímavé, že s výjimkou Itálie jde o země s již podprůměrným podílem nově přijímaných do středního odborného vzdělávání.

5.2 Stav a vývoj vzdělanosti v zemích EU – středoškolské vzdělání

Další informace související se strukturou vzdělanosti a jejím vývojem poskytuje **přehled o vývoji podílů mladých lidí, kteří dosáhli minimálně středoškolského vzdělání** (secondary educational attainment). Tento ukazatel poskytuje informace o vzdělávání mladých lidí a je ovlivňován především školskou politikou jednotlivých zemí.

Údaje ukazují, jaký je **podíl obyvatel, kteří mají nezbytnou kvalifikaci**, aby se mohli kvalitně podílet na sociálním a ekonomickém životě. Středního vzdělání je dosahováno v jednotlivých evropských zemích po různě dlouhé délce studia v závislosti na odlišných národních systémech vzdělávání.

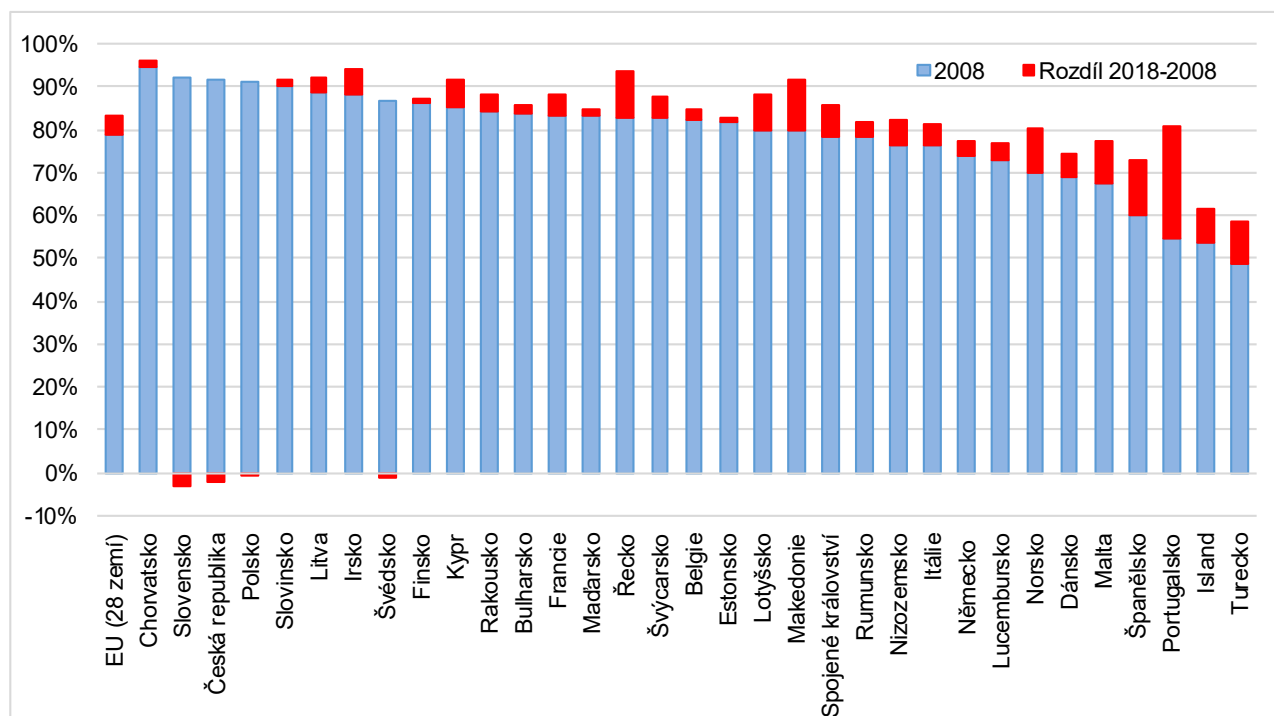
Pozornost věnujeme nejdříve mladým lidem, tj. **věkové skupině 20–24 let**, a to jednak podílům mladých s minimálně středním vzděláním v letech 2008 a 2018, respektive rozdílu těchto podílů. Pokud je toto matematické vyjádření poněkud málo názorné, pak jde o to, **kolik procent mladých lidí v jednotlivých zemích EU v uvedené věkové skupině dosáhlo středního vzdělání v roce 2008 a o kolik se zvýšil tento podíl do roku 2018**. Je-li uvedeno „kteří získali minimálně“, pak jsou tam zahrnutí všichni, kteří absolvovali úspěšně středoškolské vzdělání, bez ohledu na to, zda pracují, dále studují či jsou nezaměstnaní. Nejsou započtení lidé bez vzdělání, s nedokončeným základním vzděláním, s dokončeným základním vzděláním a absolventi praktické školy.

V následujícím grafu 20 jsou znázorněny podíly mladých se středním vzděláním v roce 2008 a rozdíl mezi těmito podíly v roce 2008 a v roce 2018. První sloupec ukazuje situaci v EU jako celku (v roce 2008 78,7 %, v roce 2018 pak 85,3 % – nárůst 4,8 p. b.), dále jsou znázorněny hodnoty jednotlivých zemí seřazené podle podílu středoškolsky vzdělaných v roce 2008. **Nejvyšší hodnoty v roce 2008** vykazovaly Chorvatsko, Slovensko, Česká republika a Polsko, **nejnižší** pak Turecko, Island, Portugalsko a Španělsko. Znázornění rozdílu mezi roky 2018 a 2008 ukazuje, jak velká péče byla věnována vzdělávání v tomto období v jednotlivých zemích. Přitom je však vhodné brát v úvahu, že při poměrně vysokých hodnotách podílu středoškolsky vzdělaných už nelze dosahovat vysokého nárůstu.

Největšího nárůstu tedy dosáhly země s nízkým podílem středoškoláků, nejvýraznější zvýšení vykazuje Portugalsko, které se tím přiblížilo průměru EU. Dále pak již podstatně nižší nárůst vykazují Španělsko, Makedonie a Řecko.

Na druhé straně jsou z grafu zřejmé **země, kde se podíl osob dosahujících středoškolského vzdělání ve věkové kategorii 20–24 snižuje**. Jedná se o Slovensko, Českou republiku, Švédsko a s nepatrným podílem i Polsko. Ve všech případech jde o země s vysokým podílem vzdělanosti a **daný jev ukazuje problémy s nárůstem předčasných odchodů ze vzdělávání**, ať jsou již způsobeny tím, že žáci nepokračují ve vzdělávání po základní škole, nebo střední školu z různých důvodů nedokončí úspěšným absolvováním.

Graf 20: Vývoj podílů osob ve věku 20–24 let s minimálně středním vzděláním v zemích EU

Zdroj: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00186&plugin=1>

Zajímavá jsou i **srovnání vývoje podílů osob ve věku 25–64 let** s minimálně středním vzděláním v zemích EU se situací mladých lidí ve věku 20–24 let. V grafu 21 jsou znázorněny podíly obyvatel se středním vzděláním v roce 2008 a rozdíl mezi roky 2008 a 2018. První sloupec ukazuje situaci v EU jako celku (v roce 2008 71,3 %, v roce 2018 78,1 % – nárůst 6,8 p. b.) a dále jsou znázorněny hodnoty jednotlivých zemí seřazené podle podílu středoškolsky vzdělaných v roce 2008. Pro snadnější porovnání s mladou generací jsou v grafu znázorněny také dosažené hodnoty podílu mladých (20–24) s minimálně středoškolským vzděláním v roce 2018 (trojúhelníkové značky).

Nebudeme-li vnímat trojúhelníkové značky, je zde znázorněno totéž, co v předcházejícím grafu, s tím rozdílem, že jde o osoby ve věku 25 až 64 let³, je zde tedy zachycena vzdělanost většiny populace v produktivním věku. I zde je znázorněn vývoj v posledním desetiletí – základní údaje jsou z roku 2008 (podle nich je i řazení států), a k tomu v horní části sloupců je znázorněn přírůstek do roku 2018. **Na prvních a posledních místech nejsou v pořadí států zde oproti pořadí u mladé populace výrazné rozdíly.** Pouze v nejvyšších hodnotách podílu osob s minimálně středním vzděláním je výrazně horší Litva, u nejnižších hodnot je oproti postavení mladých lepší Island a horší Malta a Itálie. V těchto dvou zemích, zejména v případě Malty, je tedy výrazně nízká úroveň vzdělanosti u starší části populace.

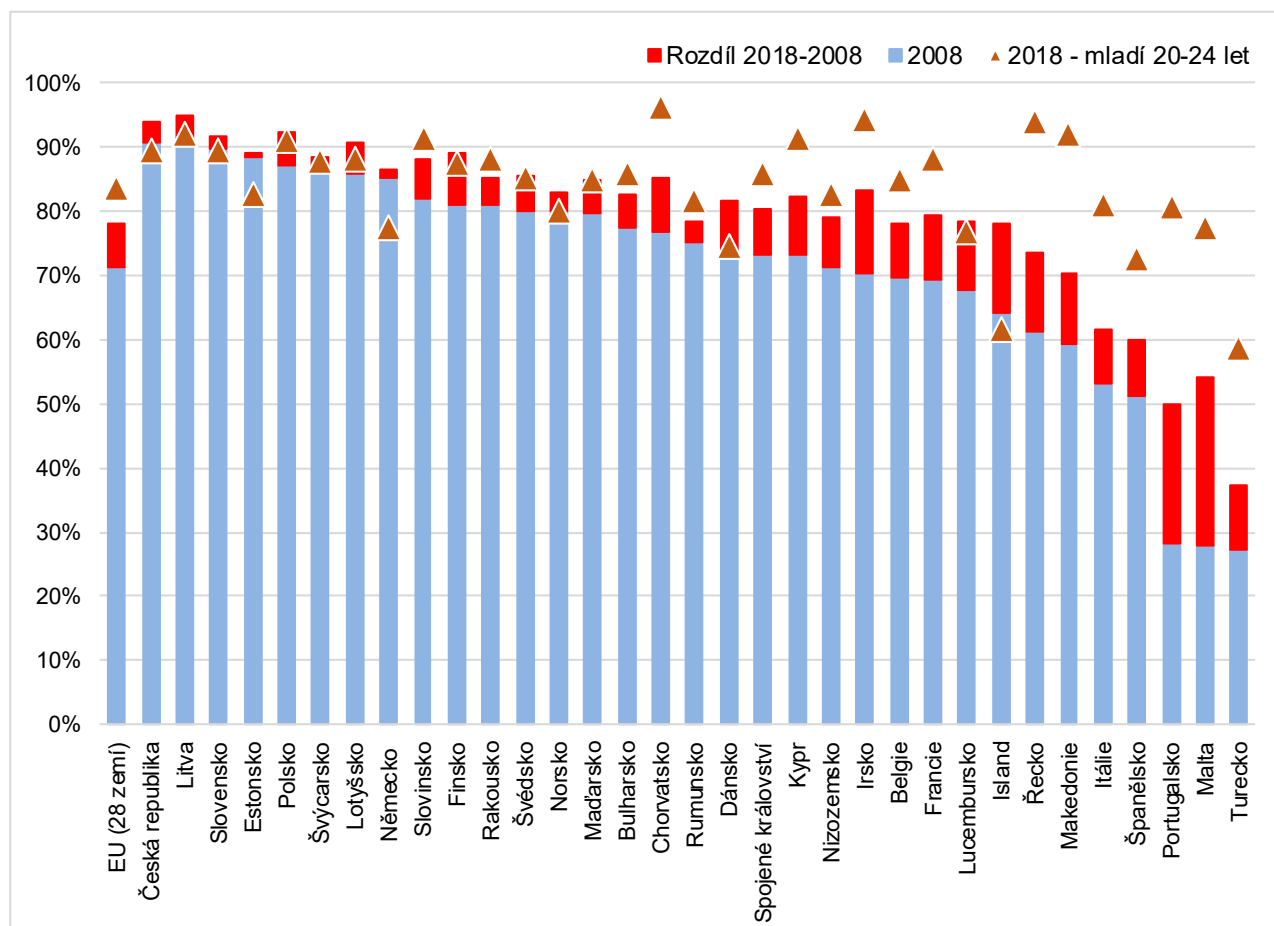
Velice zajímavé z hlediska vývoje jsou informace dané **porovnáním hodnot vzdělanostní úrovně mladých obyvatel (20–24 let – hodnoty dané trojúhelníčkem) a obyvatel v produktivním věku (25–64 let – hodnoty dané celou délkou sloupce)** – vše v roce 2018. Čím dále je trojúhelníček od konce sloupce, tím více je lepší vzdělanost mladé populace – ve smyslu dosahování středního vzdělání. Je tedy zřejmé, že **velkou pozornost a péči zvyšování vzdělanosti** věnují země Portugalsko (31 p. b.), Malta (23,4 p. b.), Makedonie (21,7 p. b.), Turecko (21,2 p. b.), Řecko (20,3 p. b.), Itálie (19,4 p. b.) a Španělsko (12,6 p. b.). Hodnoty v závorce uvádějí, o kolik p. b. je vyšší podíl mladých obyvatel se středním vzděláním proti tomuto podílu v populaci 25–64 let. U zemí s vyšší úrovní vzdělanosti starší populace tento rozdíl nemůže být o tolik větší, ale i zde je zřejmá velká péče věnovaná vzdělávání v Irsku a v Chorvatsku.

Na druhé straně jsou **země s vysokým vzdělanostním základem, kde ale v mladé generaci je vzdělanostní úroveň pod průměrnou úrovní** celé populace. Jedná se o Island (rozdíl činí 16,3 p. b.), Německo (–9,2 p. b.), Dánsko (–7,1 p. b.), Estonsko (–6,6 p. b.), ale také Českou republiku (–4,4 p. b.). Čím hlouběji se trojúhelníková značka ponořuje do sloupce, tím horší je

³ Hodnoty pro rozsah 20-64 databáze Eurostatu neuvádí

z tohoto hlediska situace v dané zemi. Důvodů tohoto vývoje v zemích, které tradičně dosahovaly velmi vysoký podíl obyvatel se středním vzděláním, může být několik. Asi nejpodstatnějším důvodem jsou předčasné odchody žáků ze vzdělávání, které jsou v současné době podporovány velkým zájmem zaměstnavatelů o pracovní sílu. Žáci nenastupují do středoškolského vzdělávání nebo ho opouštějí, protože snadno najdou zaměstnání a mají finanční příjem, případně využívají sociální dávky. Jiným důvodem může být zpřísnění podmínek pro získání středního vzdělání, např. v České republice je to neúspěšnost u maturitních zkoušek. V Německu se může projevovat vliv v zemi usazených migrantů a jejich zahrnutí do šetření.

Graf 21: Vývoj podílů osob ve věku 25–64 let s minimálně středním vzděláním v zemích EU a srovnání se situací mladých lidí (20–24 let)

Zdroj: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00186&plugin=1>

5.3 Stav a vývoj vzdělanosti v zemích EU – terciární vzdělání

Další informaci související se strukturou vzdělanosti a jejím vývojem **poskytuje přehled o vývoji podílů mladých lidí, kteří dosáhli minimálně terciárního vzdělání**. Dosažení tohoto stupně vzdělání, který výrazně zvyšuje kompetence obyvatel, umožňuje udržovat a rozvíjet především výzkumnou a vývojovou základnu a zlepšit aplikaci znalostí ku prospěchu celé společnosti. Dále toto vzdělávání přispívá k sociálnímu a ekonomickému rozvoji země a je jedním ze zásadních faktorů pro konkurenceschopnost národního hospodářství v ekonomice založené na znalostech.

Údaje ukazují, jaký je **podíl obyvatel, kteří mají nezbytnou kvalifikaci poskytující přímý vliv na produktivitu ekonomiky**, která pak zásadním způsobem ovlivňuje životní úroveň a schopnost země konkurovat v rámci globální ekonomiky.

Pozornost věnujeme nejdříve mladým lidem, tj. **věkové skupině 25–34 let**, a to jednak podílům mladých s dosaženým terciárním vzděláním v letech 2008 a 2018, respektive rozdílu těchto podílů.

V následujícím grafu 22 jsou znázorněny, podobně jako v předchozí kapitole, podíly mladých s terciárním vzděláním v roce 2008 a rozdíl mezi roky 2008 a 2018. Modrý sloupec ukazuje podíl obyvatel ve věku 25–34 let s terciárním vzděláním v roce 2008. Celý sloupec pak ukazuje tento podíl

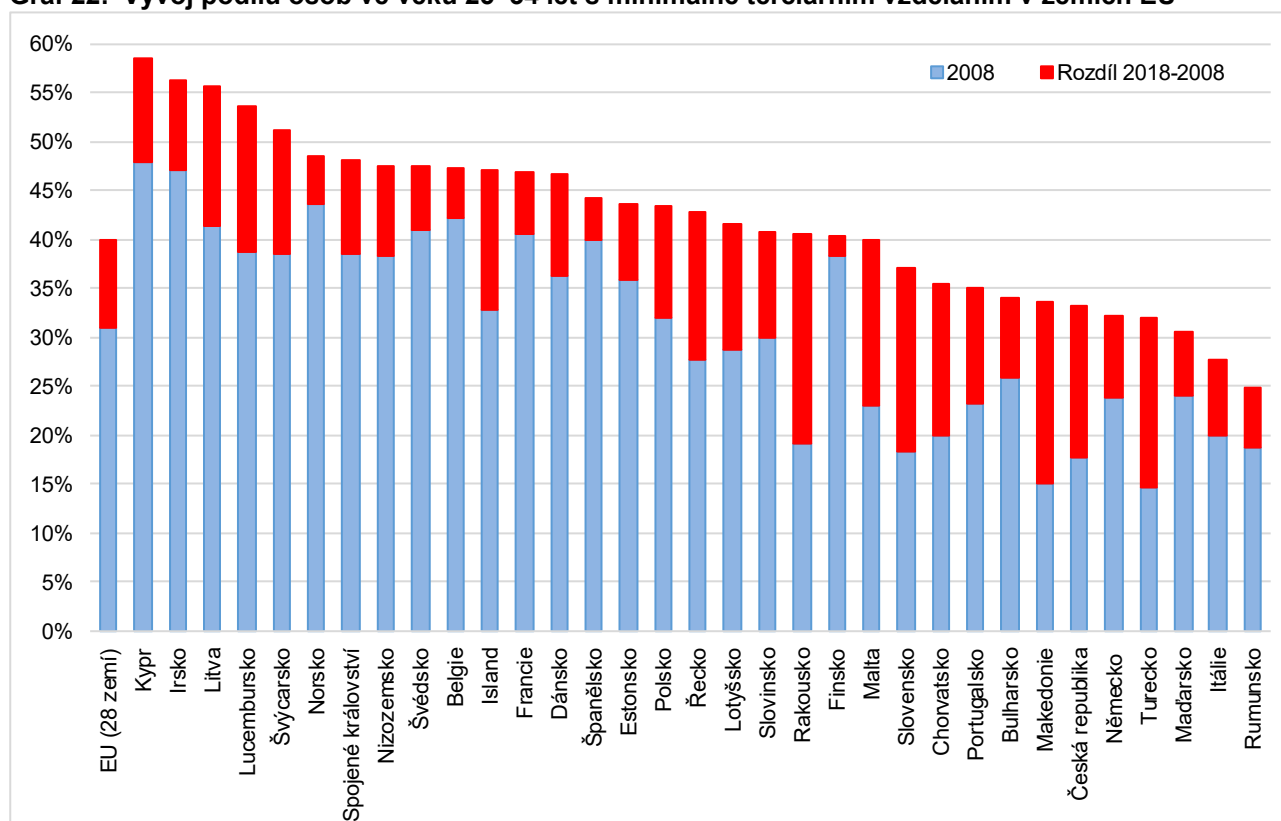
v roce 2018. První sloupec ukazuje situaci v EU jako celku (v roce 2008 30,9 %, v roce 2018 40,0 % – nárůst 9,1 p. b.), dále jsou znázorněny hodnoty jednotlivých zemí seřazené podle podílu vysokoškolsky vzdělaných v roce 2018 (tedy podle součtových hodnot). **Nejvyšší hodnoty** (nad 50 %) v roce 2018 vykazovaly Kypr, Irsko, Litva, Lucembursko a Švýcarsko. **Výrazně nízké hodnoty** pak vykazovalo Rumunsko a Itálie a nízké Maďarsko, Turecko, Německo a Česká republika (méně než třetina mladých ve věku 25 až 34 let dosáhla terciárního vzdělání).

Ze znázornění rozdílu mezi roky 2018 a 2008 je zřejmé, jak velká péče je věnována dosahování terciárního vzdělání v tomto období v jednotlivých zemích.

Největšího nárůstu dosáhly země s nízkým podílem mladých s terciárním vzděláním, výrazná zvýšení vykazují Rakousko, Slovensko, Makedonie, Turecko, Malta a až teprve potom Česká republika.

Nízké nárůsty jsou pak jednak u zemí s vysokým základem z roku 2008 – Španělsko, Norsko a Belgie, vyšší nárůst vykazuje Rumunsko (při nejnižším základu) a nejnižší hodnotu nárůstu vykazuje pak Finsko.

Graf 22: Vývoj podílů osob ve věku 25–34 let s minimálně terciárním vzděláním v zemích EU

Zdroj: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_lfse_03&lang=en

Další graf 23 ukazuje **srovnání vývoje podílů osob ve věku 25–64 let s terciárním vzděláním v zemích EU se situací mladých lidí ve věku 25–34 let**. V grafu jsou podobně jako v předcházející kapitole znázorněny podíly v roce 2008 a rozdíl mezi roky 2008 a 2018 pro věkovou skupinu 25–64 let. Dále jsou zde pro porovnání znázorněny dosažené hodnoty podílu mladých (20–24) s minimálně terciárním vzděláním v roce 2018 (trojúhelníkové značky).

Na rozdíl od vývoje středoškolského vzdělání obyvatel jsou zde **hodnoty mladých lidí ve většině případů poměrně vysoko nad hodnotami osob celé věkové skupiny 25–64**. To ukazuje, že **ve většině států EU dochází k výraznému zvyšování podílu mladých lidí, kteří získávají terciární vzdělání**. Pouze v jediném případě Finska dochází k tomu, že v mladé populaci je menší podíl osob s terciárním vzděláním než v populaci starších osob.

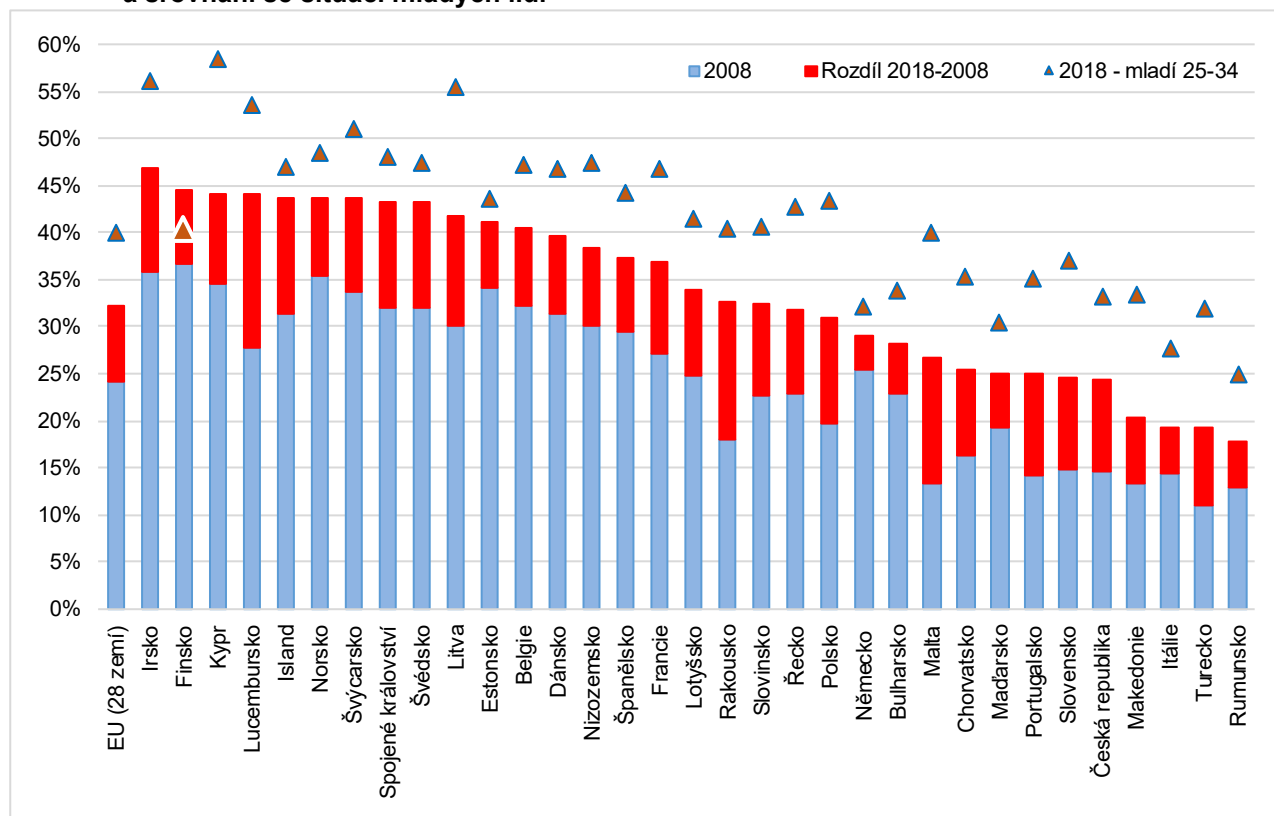
První sloupec ukazuje situaci v EU (28 zemí) jako celku pro věkovou skupinu 25–64 let (v roce 2008 24,2 %, v roce 2018 32,3 % – nárůst 8,1 p. b.), dále jsou znázorněny hodnoty jednotlivých zemí seřazené podle podílu terciárně vzdělaných v roce 2018. Je zřejmé, že **vysoké hodnoty**

nárůstu terciárně vzdělaných v populaci 25–64 let (Lucembursko, Rakousko, Malta a Island) souvisí především s nárůstem podílu terciárně vzdělaných v mladé populaci.

I zde je znázorněn vývoj v posledním desetiletí – základní hodnoty jsou z roku 2008 a k tomu je v horní části sloupců barevně odlišen přírůstek do roku 2018. S výjimkou prvního Irsku má dalších **osm zemí v podstatě stejné hodnoty podílu terciárně vzdělaných** (mezi 43 a 44 procenty). Potom následuje postupný pokles podílu až **k hodnotám mezi 25 a 24 procenty, které dosahuje pětice zemí** – zde jsou Chorvatsko, Maďarsko, Portugalsko, Slovensko a jako poslední Česká republika. **Nižší hodnoty vykazují pak jen čtyři země s tradičně nízkou úrovní vzdělanosti** (Makedonie, Itálie, Turecko a Rumunsko).

Graf 23: Vývoj podílů osob ve věku 25–64 let s minimálně terciárním vzděláním v zemích EU a srovnání se situací mladých lidí

Zdroj: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_lfse_03&lang=en

Podobně jako v předchozí kapitole věnované středoškolskému vzdělání jsou velice zajímavé informace dané **porovnáním hodnot vzdělanostní úrovně mladých obyvatel** (25–34 let – hodnoty dané trojúhelníčkem) **a obyvatel v produktivním věku** (25–64 let – hodnoty dané celou délkou sloupce) – vše v roce 2018. Čím dále je trojúhelníček od konce sloupce, tím více větší podíl mladé populace v porovnání s celou populací 25–64 let získává terciární vzdělání.

Je tedy zřejmé, že **velkou pozornost a péči zvyšování vzdělanosti na terciární úrovni věnují** země Kypr, Litva, Makedonie, Malta, Turecko, Slovensko a Polsko (rozdíl 12 až 14 p. b.). Většinou jde o země s malým podílem mladých lidí v celé populaci, ale Kypr a Litva mají naopak tento podíl nejvyšší. **Jedinou zemí, kde v mladé generaci dochází k poklesu podílu terciárně vzdělaných** pod úroveň celé populace, je Finsko. V případě Finska je ale velmi vysoká hodnota u osob ve věku 25–64 let.

K úvahám, zda nepřipravujeme příliš mnoho vysokoškoláků, považujeme za potřebné konstatovat, že ze šesti zemí, které jsou na konci žebříčku v podílu terciárně vzdělaných v populaci 25–64 let vykazují tři země výrazný posun v nárůstu podílu terciárně vzdělaných v populaci 25–34 let (Makedonie, Turecko a Slovensko – o 13,3 až 12,6 p. b.) další tři pak posun výrazně nižší (Česká republika, Itálie a Rumunsko – o 9,0 až 7,1 p. b.). Je tedy zřejmé, že podíl mladých lidí získávajících terciární vzdělání (bakalářské, magisterské, doktorské i vyšší odborné) v ČR není nikterak enormně vysoký.

6. Ohrožení mladých chudobou a sociálním vyloučením v EU

6.1 Ohrožení mladých chudobou a sociálním vyloučením

Hojně diskutovaným tématem posledních let, tématem zejména akcelerovaným ekonomickým kolapsem globálního trhu v roce 2008 a na něj navázanými dalšími hospodářskými propady (hypoteční krize ve Španělsku, strukturální problémy hospodářství v Řecku atd.), je téma ohrožení mladých chudobou a sociálním vyloučením. Téma ohrožení chudobou a sociální exkluze mladých je tématem komplexním a nelze na něj pohlížet pouze z ekonomického hlediska. Statistiky HDP sice ukazují zlepšující se finanční stabilitu zemí evropského prostoru, společnosti a země jako celek jsou stále bohatší. Být nezaměstnaným je v mnoha zemích spíše osobní volbou nežli nemožností nalézt práci. Situace na trhu práce v zemích, které byly finanční krizí postiženy nejvíce – jde zejména o státy jižní Evropy (Řecko, Itálie, Španělsko, Rumunsko) – se také lepší. Přesto se ale riziko ohrožení chudobou a sociální exkluze u mladých lidí nedaří úspěšně snižovat, statistiky ukazují pouze pozvolný pokles.

Lidé ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením jsou definováni jako lidé, kteří se nacházejí v uvedených situacích – alespoň jedné (ale možná dvou nebo všech třech).

1. Příjmová rovina – metodika Eurostatu považuje za člověka ohroženého chudobou takového, jehož čistý příjem oproštěný od všech povinných odvodů a po obdržení sociálních dávek nepřesahuje 60 % průměrného čistého měsíčního příjmu v dané zemi.

2. Materiální nouze – lidé si nemohou dovolit minimálně tři z následujících položek:

- nájem nebo splácení půjčky
- dostatečně vytápět obydlí
- nečekaný výdaj
- pravidelně jíst maso nebo bílkoviny
- jet na dovolenou
- televizi
- pračku
- automobil
- telefon

3. Domácnosti s velmi nízkou intenzitou práce – členové domácnosti v produktivním věku v posledních 12 měsících celkem pracovali méně než 20 procent svého celkového potenciálu.

V přehledových tabulkách 13 a 14 jsou země uspořádány podle podílu mladých ohrožených chudobou **v roce 2018** od nejnižších k nejvyšším hodnotám, v tabulce jako celku jsou **nejlepší hodnoty označeny zeleně (≤ 20 %)**, naopak pro země z **opačného spektra** je použita barva **červená (≥ 30 %)**. Pro celkový přehled jsou uvedeny i minigrafy vývoje v jednotlivých letech.

V roce 2018 byly členskými státy EU s **nejvyšší úrovní mladých lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením v kategorii 16–19 let Řecko** (43,3 %), **Rumunsko** (41,3 %) a **Španělsko** (38,9 %), zatímco nejnižší úroveň ohrožení vykazovaly **Slovinsko** (11,8 %), **Česká republika** (15,8 %) a **Dánsko** (16,5 %).

Výše jmenované země s největším rizikem ohrožení chudobou vykazují dlouhodobé ekonomické problémy a politickou nestabilitu (časté střídání vlád, korupce, pomalejší tempo zavádění reforem – výjimkou je snad v tomto pouze Řecko). Jmenované země trpí strukturálními problémy v tamní ekonomice a z toho odvislou vysokou nezaměstnaností. Obecně platí, že věková skupina mladých mezi 16 a 19 lety není převážně ekonomicky výdělečně činná, je tedy primárně závislá na příjmu rodičů, případně na sociálním systému dané země. Posledně jmenovaná skupina států naopak vykazuje minimální míru nezaměstnanosti, a tedy i riziko ohrožení chudobou a sociální exkluzí u této věkové skupiny vykazuje minimální potenciál.

Tabulka 14 popisuje **míru rizika ohrožení chudobou a sociální exkluzí u věkové skupiny 20 až 29 let** mezi léty 2009 až 2018. Jak je patrné, ve vyšší věkové skupině míra ohrožení chudobou a sociálním vyloučením klesá. Zde mezi země s **nejvyšší mírou rizika** patří dlouhodobě **Řecko** (39 %), **Itálie** (34,1 %), **Rumunsko** (32,6 %), **Španělsko** (31,9 %) a **Bulharsko** (31,1 %). Překvapivě však zde vykazuje nejvyšší hodnoty bohaté **Dánsko** s mírou rizika 44,8 %. Je tedy zemí s nejvyšší mírou rizika ohrožení chudobou pro mladé ve věkové skupině 20 až 29 let. **Nejnižší hodnoty** ohrožení této skupiny mladých vykazují Česká republika (10,0 %), Malta (11,0 %), Slovensko (14,3 %) a Slovinsko (15,7 %).

Tab 13: Ohrožení mladých chudobou a sociálním vyloučením – kategorie 16 až 19 let (%)

Země/rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Průběh
Evropská unie - 28 zemí	:	29,6	29,4	30,8	31,0	31,0	30,4	29,9	29,0	27,6	
Řecko	35,1	34,9	36,5	46,6	44,9	48,9	47,1	47,4	43,6	43,3	
Rumunsko	49,0	47,8	49,7	50,2	50,3	54,2	52,9	51,5	46,8	41,3	
Španělsko	32,5	35,4	36,0	40,6	39,2	40,1	43,7	43,0	36,0	38,9	
Bulharsko	51,3	57,2	54,9	55,3	50,5	45,4	47,0	47,1	46,9	37,8	
Lotyšsko	39,5	44,5	46,8	42,8	45,6	39,2	38,9	32,9	31,8	34,7	
Itálie	32,3	34,0	33,8	36,4	35,6	36,1	36,6	36,0	36,3	32,0	
Litva	32,0	37,5	38,8	40,0	35,8	29,0	35,5	33,7	33,9	30,6	
Spojené království	25,8	28,3	27,9	30,5	33,1	35,8	31,1	28,3	29,6	30,5	
Lucembursko	31,1	22,1	24,7	27,7	27,1	32,5	26,3	30,6	32,9	29,3	
Portugalsko	32,3	34,5	33,6	34,4	37,7	34,4	34,3	32,7	33,1	29,1	
Belgie	22,4	23,5	24,1	24,4	27,7	28,9	28,1	27,8	28,8	28,5	
Maďarsko	38,3	38,6	41,2	43,3	44,9	42,1	38,3	37,7	34,8	28,5	
Kypr	19,7	25,5	24,7	29,0	31,7	29,3	30,8	30,7	28,2	27,8	
Švédsko	27,8	29,1	26,6	24,2	28,8	27,6	27,9	28,5	28,6	27,0	
Chorvatsko	:	35,6	34,1	34,3	33,8	35,6	36,5	34,9	29,7	26,9	
Polsko	34,4	32,6	33,8	34,7	34,2	33,6	34,8	34,3	29,7	26,5	
Irsko	30,7	33,5	39,7	40,8	37,8	44,1	38,3	31,9	35,4	24,6	
Francie	26,4	26,3	26,9	27,8	27,3	26,2	25,1	26,1	26,5	24,5	
Slovensko	24,7	26,9	27,6	26,3	28,6	25,2	22,4	24,4	25,5	24,5	
Estonsko	25,9	27,2	28,6	27,8	26,9	25,0	26,3	26,1	24,6	22,3	
Malta	24,9	28,2	27,6	29,9	32,2	31,7	29,3	25,7	23,1	21,9	
Finsko	20,7	20,5	19,3	16,4	16,7	16,9	18,8	15,8	18,2	21,2	
Nizozemí	19,5	23,7	19,9	18,1	19,5	19,2	19,9	20,0	22,0	20,1	
Německo	20,6	21,4	19,8	20,0	21,0	19,5	19,2	20,3	19,4	19,0	
Rakousko	18,6	19,0	18,1	16,1	14,6	21,7	19,0	18,5	15,0	18,8	
Dánsko	21,4	20,8	17,7	25,4	22,0	14,2	19,7	16,2	16,9	16,5	
Česká republika	20,4	21,3	24,3	23,4	21,4	21,2	19,1	15,8	14,1	15,8	
Slovinsko	15,9	18,3	17,7	17,7	18,3	19,6	20,1	20,4	14,7	11,8	

Zdroj: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Tab 14: Ohrožení mladých chudobou a sociálním vyloučením – kategorie 20 až 29 let (%)

Země/rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Průběh
Evropská unie - 28 zemí	:	26,1	27,8	29	28,9	29,2	28,6	28,3	26,6	25,8	
Dánsko	36,1	41,8	40,1	41,2	45,5	45,9	42	47,4	44,6	44,8	
Řecko	26,1	31,1	37,2	44	46,9	47,6	46,7	47,7	46,7	39	
Itálie	27	28,9	33,8	36	33,6	34,9	36,7	36,7	34,5	34,1	
Rumunsko	40,1	38,9	41,3	45,2	44,3	41,8	37,7	40,3	37,3	32,6	
Španělsko	20,8	25,4	28,6	31,2	31	35,2	36,2	35,5	34,3	31,9	
Bulharsko	39,2	43,7	46,1	46,2	44,7	37,2	39,4	40,4	39,1	31,1	
Švédsko	28,1	29,7	30,1	26,9	27,7	29,3	28,9	27,7	27,1	27	
Lucembursko	20,4	16,7	17,4	18,9	19,8	19,9	20,3	24	24,7	26,9	
Finsko	22,1	24,5	25,7	25,2	25,2	28,3	29,7	29	26,3	26,8	
Nizozemí	23	22,3	23,7	21,3	23,5	26,1	28,3	27,3	27,8	26,6	
Německo	29,1	25,7	26,8	27,8	27,6	28,4	27,5	26,4	26,8	26,2	
Kypr	20,4	23,3	22,5	28,5	30,1	30,2	36,4	30,9	27,5	25,8	
Spojené království	20,2	23,3	25,4	29,1	28	25,9	27,2	24,6	23,5	25,1	
Litva	25	35,5	32,5	30,7	25,9	25,8	23,5	26,6	28,2	22,5	
Portugalsko	20,2	20,7	20,7	25,6	28,2	30,4	28,2	24,5	25,5	22	
Rakousko	20,8	20	21,1	23,7	22	21,3	21,4	23,9	23,9	20,9	
Francie	21,1	24	23,9	22,7	23,6	25	21,5	25,8	20,4	20,7	
Irsko	24,8	27,5	37,2	39,3	38,3	35,2	34,6	28,9	25,8	20,1	
Maďarsko	31,4	31,9	34	36	39	33,4	29,8	26,9	25,5	19,7	
Estonsko	16,4	21,6	23,8	23,6	21,2	21	19	17,7	18,8	19,6	
Belgie	17,4	19,3	19,8	21,1	19,9	23,1	22,4	20,6	20,7	19,2	
Polsko	25,6	26,9	25,4	24,8	25,9	25,2	23,7	22,5	18,8	19,1	
Chorvatsko	:	29,3	32,2	29,6	27	26,9	24,8	25	21,7	18,3	
Lotyšsko	28	34,7	39,4	31,8	29,5	25,2	23,8	19,5	18	17,4	
Slovinsko	13,1	15,1	16,7	19,1	20,6	21,9	19,5	19,4	16,4	15,7	
Slovensko	18,2	18,7	18,9	17,9	17,6	16,2	16,1	18,3	14,7	14,3	
Malta	11,1	13,7	17,1	16,9	18,8	18	17,6	14,8	12,8	11	
Česká republika	11,9	12,6	13,9	14,9	15,2	14,7	13,9	12,1	11,4	10	

Zdroj: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

6.2 Ohrožení mladých chudobou a sociálním vyloučením (mladí žijící/nežijící s rodiči)

Tabulka 15 ukazuje míru ohrožení chudobou a sociálním vyloučením u mladých lidí ve dvou kategoriích – jako osoby žijící s rodiči a jako osoby nežijící s rodiči.

V tabulce jako celku jsou **nejnižší hodnoty ($\leq 16\%$) označeny zeleně**, naopak pro hodnoty **vysoké míry ohrožení chudobou a sociálním vyloučením ($\geq 36\%$) je použita barva červená**.

Jak je patrné, existuje **výrazný rozdíl míry rizika chudoby, jednak podle země, kde sledované osoby žijí, jednak podle toho, zda žijí s rodiči, nebo zda se osamostatní a odejdou z rodin s cílem vést svůj vlastní život**. Údaje v tabulkách jsou vyjádřeny v procentech.

Velmi názorný je pohled na tabulku, i bez sledování číselných hodnot je zřejmé, že **ohrožení chudobou a sociálním vyloučením postihuje v podstatně větší míře mladé lidi, kteří se osamostatní a odejdou od rodin** – v pravé části tabulky převažuje červená, v levé části, uvádějící hodnoty mladých, kteří žijí s rodinami, převažuje zelená. Významný je také vliv země, ve které mladí lidé žijí.

Tab 15: Ohrožení mladých chudobou a sociálním vyloučením – kategorie 20 až 29 let (%)

ZEMĚ/ROK	Osoby žijící s rodiči										Osoby nežijící s rodiči									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Průměr	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Průměr
EU (28 zemí)	22,5	24,0	26,2	27,0	27,1	26,4	25,8	24,4	23,1	25,2	30,1	31,4	31,7	30,9	31,4	30,9	31,1	29,2	28,9	30,6
Turecko	68,0	64,9	62,4	48,3	40,9	37,9		42,4		52,1	61,8	60,7	57,4	48,6	37,4	36,9		34,5		48,2
Makedonie	47,4	50,0	50,1	50,0	41,3	40,4	39,2	41,3	42,6	44,7	46,5	50,8	52,4	48,9	41,0	43,8	40,3	43,2	44,5	45,7
Řecko	25,0	35,0	42,5	47,0	49,3	47,1	46,7	45,2	37,0	41,6	43,2	42,0	50,1	46,1	43,4	46,4	50,1	51,1	44,6	46,3
Rumunsko	35,7	38,7	42,3	42,8	40,8	36,5	39	36,3	29,7	38,0	44,1	46,7	50,8	46,7	43,0	39,4	42,3	39,1	37,8	43,3
Bulharsko	41,3	45,0	43,4	40,5	31,2	36,9	36,1	35,0	27,5	37,4	49,3	49,2	52,8	54,9	47,8	46,1	51,1	47,9	38,8	48,7
Itálie	26,7	30,0	33,5	32,7	34,0	35,5	34,9	33,1	33,3	32,6	34,2	42,1	42,4	36,3	37,6	40,1	41,7	39,2	36,7	38,9
Španělsko	23,3	24,9	28,7	30,8	34,3	35,8	34,4	31,8	30,3	30,5	30,7	36,0	36,8	32,8	38,4	37,7	38,5	40,6	35,7	36,4
Irsko	24,9	34,4	36,0	33,7	31,4	27,7	27,0	24,8	22,1	29,1	30,6	40,6	43,0	44,4	39,8	46,1	32,0	27,9	16,3	35,6
Maďarsko	28,5	31,2	33,7	37,4	31,3	26,5	26,1	22,9	16,0	28,2	39,4	39,9	41,5	42,7	38,3	35,0	27,6	28,8	20,9	34,9
Lotyšsko	34,5	40,2	33,8	32,6	25,7	25,5	21,3	20,4	18,9	28,1	35,1	38,4	29,1	25,6	24,6	21,4	17,2	15,1	15,9	24,7
Litva	36,1	32,0	31,4	28,1	22,2	21,0	25,2	21,9	17,1	26,1	34,6	33,3	29,5	22,9	30,5	27,0	28,4	35,3	28,2	30,0
Kypr	16,5	19,8	25,6	28,4	31,3	33,4	27,3	22,8	23,1	25,4	33,7	27,2	33,1	33,1	28,5	41,1	37,7	37,6	32,1	33,8
Polsko	28,0	26,3	26,4	26,9	27,4	24,4	24,0	20,2	20,8	24,9	26,5	23,7	21,5	24,0	20,5	21,9	19,2	15,7	15,8	21,0
Portugalsko	20,0	18,2	24,3	27,3	30,7	29,0	25,5	26,2	21,9	24,8	21,3	25,6	28,7	30,1	29,6	25,9	21,8	23,5	22,6	25,5
Chorvatsko	29,2	31,2	26,6	24,7	25,6	23,7	23,0	19,8	17,5	24,6	29,5	35,1	39,9	35,0	30,9	28,7	34,2	30,8	21,9	31,8
Spojené králov.	17,6	16,9	25,2	25,4	24,1	22,8	20,7	23,3	22,9	22,1	28,0	32,5	32,1	29,8	27,1	30,3	27,4	23,6	27,0	28,6
Francie	23,2	21,9	21,7	22,0	21,5	21,5	23,8	19,5	19,8	21,7	24,5	23,8	23,3	24,2	26,8	21,3	25,8	20,9	21,2	23,5
Lucembursko	15,1	15,7	18,8	17,4	18,3	20,1	26,0	27,9	27,7	20,8	18,8	19,8	19,2	22,7	22,4	20,6	20,3	17,9	25,0	20,7
Estonsko	19,7	25,4	24,2	21,5	19,3	15,9	14,0	14,0	15,2	18,8	23,1	22,3	23,2	21,0	22,5	21,6	20,8	22,3	22,6	22,2
Belgie	14,8	15,2	17,3	15,7	21,5	22,6	19,8	19,2	17,4	18,2	23,0	23,5	24,6	23,9	24,6	22,2	21,5	22,5	21,7	23,1
Slovensko	18,5	19,2	17,4	17,4	14,9	15,3	16,7	13,3	12,2	16,1	19,2	17,5	20,2	18,6	20,2	19,4	24,4	20,0	21,4	20,1
Německo	13,2	15,5	15,7	17,5	18,6	17,3	16,4	14,7	14,4	15,9	34,3	32,9	34,5	34,8	36,2	36,1	35,1	34,7	34,7	34,8
Švédsko	13,6	19,7	13,4	16,3	13,6	15,0	16,7	18,8	16,0	15,9	33,1	32,7	30,2	30,6	32,9	32,0	30,4	29,2	30,1	31,2
Slovinsko	14,2	14,2	15,5	17,9	19,4	17,6	16,6	13,3	11,6	15,6	18,0	24,3	29,1	27,8	28,6	25,0	26,8	24,7	25,8	25,6
Malta	13,4	15,4	16,1	17,8	18,2	17,0	12,4	12,5	12,0	15,0	14,7	22,2	18,7	19,7	17,7	16,9	21,2	13,6	8,5	17,0
Finsko	15,8	16,8	14,8	15,7	14,4	12,9	13,7	11,5	11,4	14,1	26,0	27,3	27,1	26,9	30,9	32,9	32,2	28,9	29,6	29,1
Nizozemsko	10,0	10,9	9,9	12,9	12,8	13,0	14,9	17,2	16,4	13,1	28,4	30,0	27,4	28,9	33,3	36,5	34,2	33,8	32,2	31,6
Švýcarsko	10,4	12,5	12,6	12,8	13,0	13,4	14,2	11,9	13,1	12,7	18,5	14,6	20,0	15,4	12,6	16,9	15,7	20,0	20,1	17,1
Dánsko	15,7	12,5	10,2	15,4	12,7	12,8	12,3	7,7	10,2	12,2	45,3	44,8	46,6	49,6	50,1	46,5	51,8	49,9	49,9	48,3
Česká republika	11,4	12,6	13,8	14,9	13,9	10,2	10,0	10,2	8,0	11,7	14,4	16,0	16,8	15,8	16,0	20,0	15,3	13,0	12,5	15,5
Rakousko	9,2	10,4	10,5	10,1	9,8	11,7	13,6	11,4	9,8	10,7	30,7	31,2	35,7	33,6	32,2	30,0	33,0	34,3	30,5	32,4
Norsko	9,8	10,6	11,4	9,9	10,6	9,9	11,2	11,7	9,9	10,6	35,8	38,4	37,2	38,9	37,2	37,3	37,3	40,1	42,3	38,3
Island	6,5	8,2	7,5	5,8	4,3	6,1				6,4	26,7	28,4	23,3	25,2	20,6	24,4				24,8

Zdroj: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth_incl_030&lang=en

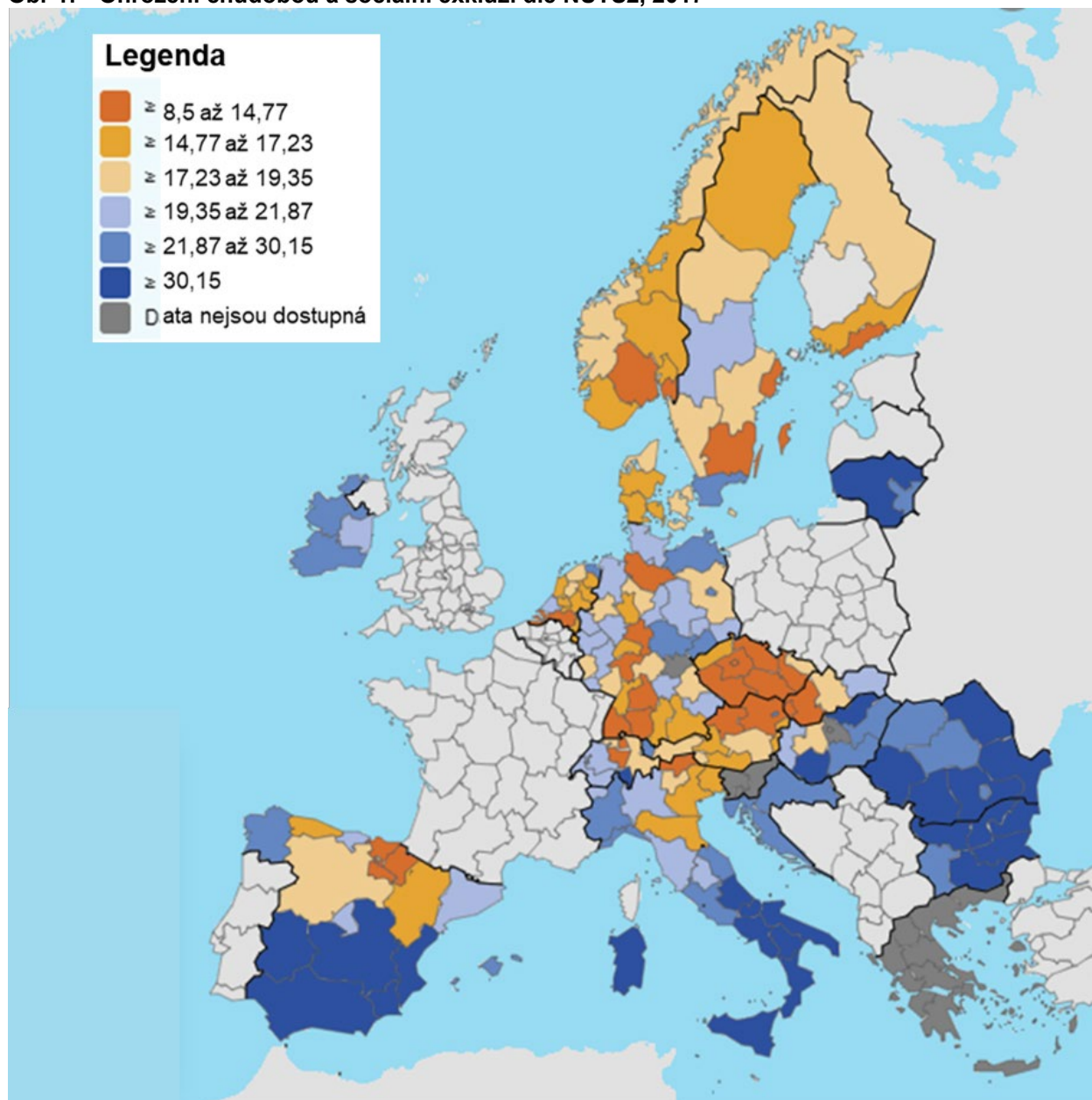
Nejvyšší míru rizika ohrožení chudobou a sociálním vyloučením u osob žijících i nežijících s rodiči vykazují Turecko, Makedonie, Řecko, Rumunsko a Bulharsko. U osob nežijících s rodiči je navíc i horší situace v Itálii, Španělsku, Irsku a Maďarsku, i když u posledních se situace mladých v posledních letech zlepšuje. Ve všech případech jde o státy, které trpí dlouhodobými strukturálními problémy ekonomiky. Z hlediska **rozdílu mezi průměry u žijících a nežijících s rodiči** je největší rozdíl v neprospěch těch, kteří se osamostatnili, v Bulharsku, naproti tomu v Turecku je ohrožení

chudobou a sociálním vyloučením nejvyšší, ale situace mladých žijících samostatně je o 3,9 p. b. lepší, než u osob žijících s rodiči⁴.

Nejnižší míru rizika chudoby u osob žijících s rodiči vykazují zejména Island, Norsko, Rakousko, Česká republika, Dánsko a Švýcarsko. Dále jsou v tabulce zřejmé i další země (zelená políčka), kde se zejména v posledních letech situace mladých zlepšuje (snižuje se podíl těch, kteří jsou ohroženi chudobou). **Značně rozdílná je situace mladých, kteří opustili své rodiny a žijí samostatně. Nejnižší míru ohrožení** mladých lidí chudobou a sociálním vyloučením vykazuje Česká republika a dále pouze Švýcarsko a Malta. **Překvapivá je situace** mladých lidí, kteří nežijí s rodiči, v Norsku a Dánsku, kde jsou hodnoty ohrožení mladých vysoké – zejména v protikladu k mladým, kteří žijí s rodiči. Podobná situace, i když v menší míře, je také v Německu, Rakousku a na Kypru.

Mapa na obrázku níže dává grafickou představu o **míře ohrožení chudobou a sociální exkluzí** ve většině zemí Evropské unie. Je obzvláště zajímavá tím, že míru chudoby nezobrazuje z průměrných hodnot v dané zemi, ale zobrazuje ji dle statistických jednotek NUTS 2. Lépe tedy vykresluje regionální rozdíly, a umožňuje tak získat plastičtější představu o míře ohrožení jak uvnitř státu, tak i v přeshraničních regionech.

Obr 1: Ohrožení chudobou a sociální exkluzí dle NUTS2, 2017

Zdroj: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00107/default/map?lang=en>

⁴ K podobné situaci dochází ještě v Lotyšsku a Polsku.

Důvod, proč by ohrožení mladých chudobou a sociální exkluzí mělo zajímat odpovědné instituce, nespočívá ani tak v oblasti humanitární. Evropské země mají vyvinut dostatečně masivní sociální systém (pokud tedy budeme hovořit pouze o roli státu, bez ohledu na kulturu a společnost), který, při jeho správném využití, v podstatě neumožní člověku „zemřít“ hlady na ulici. **Riziko sociální exkluze a chudoby mladých spočívá ale také v systémové rovině národohospodářské.** Člověk pohybující se na hraně nebo za hranou sociální exkluze hledá možnost obživy primárně v šedé ekonomické zóně, čímž on sám, ale i společnost trpí např. v oblasti vypěstování si pracovních návyků, zvyšování kvalifikace zaměstnanců, uplatnění dosaženého vzdělání na trhu práce, bohatnutí společnosti jako celku atd. To samé platí i v případě inovativní ekonomiky či průmyslu 4.0. Tento typ ekonomik vyžaduje stále se vzdělávajícího zaměstnance, relativně flexibilního s poměrně širokým portfoliem znalostí a vzděláním. Pokud je ale lidskou primární snahou vydělat dostatečné množství peněz na přežití, časem ztrácí schopnost, ale také ochotu učit se stále novým věcem. Ztrácí se konkurenční náskok oproti ostatním uchazečům na trhu práce a potenciální zaměstnavatel celkem logicky upřednostní toho uchazeče, který disponuje adekvátními hard skills, stejně tak i soft skills.

Ohrožení mladých chudobou může vést také k příklonu mladých lidí v lepším případě k populistickým, v horším případě k extremistickým hnutím a politickým stranám, což může mít za následek ohrožení demokracie a politickou nestabilitu v dané zemi (vysoká míra nezaměstnaných mladých lidí vedla např. k arabskému jaru). Kombinace událostí, které mohou mít příčiny daleko za hranicemi země nebo regionu, a ohrožení chudobou, prekariátstvím, materiální deprivací nebo sociální exkluzí může vyústit v potenciálně nebezpečnou směs extremismu a radikalismu.

7. Závěr

Česká republika v posledních letech zažívá období blahobytu a nízké nezaměstnanosti. Trh práce poskytuje dostatek příležitostí i mladým lidem, pokud pracovat chtějí, a zaměstnavatelé pociťují nedostatek pracovníků. Pro některé zaměstnavatele se podle mnohých vyjádření v médiích stává problémem snadný přístup k vysokoškolskému vzdělávání. Pokles v počtu patnáctiletých byl příčinou poklesu počtů žáků vstupujících do učebních oborů, přestože z hlediska procentuálního podílu lze zájem o učební obory považovat za stabilní. Středoškoláci s maturitou pak často pokračují k získání vyšší úrovně vzdělání a chybějí na trhu práce, kde by mohli nahradit pracovníky odcházející do důchodu. Na tento dočasný výpadek v produkci absolventů lze však nazírat jako na přechodnou záležitost. Z dlouhodobého hlediska není dobré mladé lidi odrazovat od získání co nejvyšší úrovně vzdělání, jaké jsou schopni dosáhnout, zejména ne proto, aby bylo možné pokrýt aktuální potřebu trhu práce. V porovnání se situací v zemích EU patří totiž podíl obyvatel ve věku 25–34 let s minimálně terciárním vzděláním k nejnižším v EU (graf 22). Nedostatek pracovníků v dělnických pozicích je značně závislý na ekonomické situaci a k vyrovnání nabídky a poptávky je vhodné dospět jinými prostředky – především investicí do technologií a inovací zvyšujících přidanou hodnotu lidské práce, ve druhé řadě zvýšením mezd, finančních nebo nefinančních benefitů pro udržení stávajících zaměstnanců nebo získáním pracovních sil ze zahraničí. Na druhé straně je samozřejmě potřebné mladé lidi motivovat k volbě mnohdy náročnějších, nicméně perspektivních oborů vzdělání a umožnit jim svobodné rozhodování založené na úplných informacích i z hlediska uplatnitelnosti vzdělání na trhu práce.

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce

Vítáme Vás v informačním systému ISA+, který Vám nabízí pomoc při hledání vzdělávací a profesní dráhy. Najdete zde všechny školy a obory vzdělávání, informace k přechodu na trh práce i do dalšího vzdělávání. Při výběru povolání Vám pomůže i Profi test nebo prezentace pracovních činností. Velkým přínosem je ISA+ pro žáky se zdravotním postižením i pro ty, kteří mají studijní problémy.

KAM NA ŠKOLU obory, školy a profese

[Výběr podle oboru](#)

[Výběr podle školy](#)

[Výběr podle povolání](#)

[Výběr podle videa](#)

[Výběr podle obrázků](#)

[Profitest](#)

ABSOLVENTI ŠKOL A TRH PRÁCE

[Vzdělávání a volba oboru](#)

[Uplatnění vzdělání](#)

[Požadavky zaměstnavatelů](#)

[Nezaměstnanost](#)

[Zaměstnanost](#)

[Publikace](#)

BEZ BARIÉR až na trh práce

[Volba školy pro žáky se ZP](#)

[Absolventi se ZP a trh práce](#)

[Předčasné odchody ze](#)

[vzdělávání](#)

[Statistické přehledy](#)

JAK NA TO rady a doporučení

[Jsem na základce](#)

[Jsem na střední](#)

[Jsem už dospělý](#)

[Jsem poradce](#)

Informační systém ISA+ pomáhá **žákům základních škol** při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy, **žákům středních škol** při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce, **výchovným-kariérovým poradcům a učitelům** při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce, **managementu škol** při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů.

NOVĚ JE SYSTÉM PŘIZPŮSOBEN PRO SNADNÉ POUŽÍVÁNÍ V MOBILNÍCH TELEFONECH

NEJZAJÍMAVĚJŠÍ MOŽNOSTI:

- **výběr podle oborů i školních vzdělávacích programů (ŠVP)**,
- **videoukázky** – představují práci v technických profesích i přípravu na ně,
- **profitest** – pomůže žákům základních škol při výběru oblasti vzdělávání,
- **výběr podle obrázků** – poskytuje snadnější orientaci ve vzdělávací nabídce SŠ,
- **absolventi škol a trh práce** – informace o možnostech a uplatnitelnosti absolventů (využití vzdělání, požadavky a potřeby zaměstnavatelů, nezaměstnanost) z pohledu zaměstnavatelů i nedávných a budoucích absolventů škol
- **bez bariér až na trh práce** – sekce věnovaná problematice žáků se zdravotním postižením a tématu předčasných odchodů ze vzdělávání,
- **jak na to – rady a doporučení** – informace pro rozhodování, studium i jeho ukončování,
- **syntetické stránky** – obsahují soubor informací ke každé skupině oborů,
- **filtry vzdělávací nabídky** – podle zdravotního postižení, vzdálenosti od bydliště, formy studia, zřizovatele, ŠVP,
- **fulltextové vyhledávání** – najde na ISA+ odkazy související se zadaným výrazem.

O inovaci a obsah systému ISA+ se v rámci udržitelnosti projektu MŠMT **Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy (VIP Kariéra II – KP)** dále stará Národní pedagogický institut ČR.

Ing. Jiří Vojtěch, Mgr. Martin Štěpánek

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii 2019/20

Obálku navrhl Jan Velický

Sazbu provedl Ing. Jiří Vojtěch

K vydání připravil Ing. Jiří Vojtěch

Vydal Národní pedagogický institut České republiky,

Senovážné nám. 25, 110 00 Praha 1, 2020

Aktuální informace o publikacích Národního pedagogického institutu ČR
najdete na www.npicr.cz

